

The Project Gutenberg eBook of Elämästä, by Kasimir Leino

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Elämästä

Author: Kasimir Leino

Release date: October 3, 2005 [EBook #16794]

Most recently updated: December 12, 2020

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ELÄMÄSTÄ ***

Produced by Tapio Riikonen

ELÄMÄSTÄ

Pienempiä kertomuksia

Kirj.

KASIMIR LEINO

Werner Söderström, Porvoo, 1889.

SISÄLLYS:

Härmänmäkeläisten markkinareissu

Neron tähteet

Pehkos Jussi

Se oli kuitenkin minun ihanin unelmani

Laskiaislupa

"Vesi-ukko"

HÄRMÄNMÄKELÄISTEN MARKKINAREISSU.

Kuvaus kansan elämästä Itä-Pohjanmaalla.

I.

"Täytinenkö se on kirveen ottanut tuosta eteisen nurkasta?"

"Kukapa tuohon lie koskenut ... en suinkaan minä ole häntä tarvinnut!..."

"No vaan eipä sen luulisi käsittääkään liikkuneen... Siihenhän tuon minä puirovalta palatessani nakkasin..."

"Jos hyvinkin sentään lie Matti tarvinnut vannenäreiden ha'ussa... Juokseppas, Lippa, kysymässä Matilta onko se tarvinnut isännän kirvestä... Matti on saunassa näreitä hautomassa!..."

Sepähän se oli ottanut! Niiltä ei ruottioilta mikään säily ... ja jos otetaan, niin elähän että paikoilleen tuotaisiin! Sinne heitetään, mihin puuttuu, ett'eikö saattuisi ja uuden osto tulisi...

Härmänmäen isäntä reutasi äkeissään kirveen Lipan käsistä ja lähti kirves olalla ulkoisalle... Pirtin seinän kupeelta otti suksensa ja toisen sompasauvakon varassa hiihti riihentauspellon poikki koivumetsään päin sepipajua ja vitaksia noutamaan. Ei sitä toki Härmänmäessä tarvinnutkaan evään kanssa tarvispuita hakemaan lähteä ... eikä polttopuitakaan, jaksoi niitä oikealla saada tuosta Isonpalon takaa ... ja likinotkostakin niitä jo semmoisia kaluja sai kuin pajupuita ja vitaksia.

Pian palasi isäntä entistä latua myöten ... ja olallaan sepipuun ja vitakset kantoi. Hämäräkin oli jo tullut ja pirtissä loimotti jo pärevalkea pihdin nenässä, kun isäntä taakkoineen sisään työntyi. Jo oli Mattikin vannenäreensä haudotuksi saanut ... niitä nyt tuolla karsinaloukossa vuoleskeli ja kiuluihin asetteli ja mittaili. Eikä muka nähnyt muiden kanssa samalla valkealla tuommoista tärkkiä työtä tehdä ... eri päre oli pitänyt nokkansa eteen saada seinänrakoon savuamaan...

Isäntä viiletti kirveen penkin alle ja olaltaan tarvispuut pirtin lattialle romautti. Kopisteli sitten oven suussa lunta jaloistaan ja varsiluudan tyngällä vielä loppuja hankasi.

"Eikö se iltanen ala joutua?... Eihän tuota luulisi yhtä puuroa tarvittavan koko iltaa keittää..."

"Vasta panin tulelle ... eikähän tuo myöhäinen vielä olekkaan", vastasi emäntä, Annamari, pirtin perältä, jossa villoja karttasi ja toisella jalallaan pikku Junnun kätkyttä soudatti.

"Nälkäpä tuolla tuli..."

Isäntä riisui kinttaansa, solmi yhteen ja heitti leipäorren nenään.

"Käyppäs, Matti, se reslan pohja tuolta navetan kupeelta ... siitä näkyy sepipaju katkenneen, mikä tuon lie käynyt katkomassa, eikä näy olevan paljo kainalovitsoistakaan taikaa..."

Matti oli ruodilla Härmänmäessä ja täytyihän sen lähteä kesken vanteenpanonkin; vaan pisteli hänelle vihaksi vähäisen, että kun ei itse saata rekeään noutaa tuonvertaisen matkan päästä. Vastustelematta hän kuitenkin lähti ... laske alas reslan, joka oli pystyssä navetan seinää vasten, ja veti sitä perässään pirtiin päin.

Tiesi hän kyllä, mitä varten se isäntä reslaa korjaili ... ja tuonottain Teeriojalla niittylatoa katsomassa kävi... Ymmärsihän sen heti siitä, kun isäntä palattuaan sanoi, että "piisaapa noita siksi, että maa sulaa, eivätkä tunnu kaikki menevänkään." Tätä se Ruoti-Matti ajatteli, kun reslaa perässään haalasi ja pirtin portaissa kolusi... Ei ovea heti löytänyt...

"Aukaskaa!"

"Ei se ole henkirahalla, jok'ei sisään pääse", sanoi Lippa ovea aukastessaan.

Matti riipasi reslan pohjan pirtiin ja entiseen työhönsä kävi. Siinä sitten telkkusivat kukin työssään. Matti näreitä vuoleskeli kiulunvanteiksi, isäntä vitsoja väänsi ja sepipajua lauvisti, emäntä villoja karttaili ja Lippa takan edessä puuroa hämmenteli.

Kauvan isäntä äänetönnä vitsoja nujersi ... oikein hiki lakin alta tihkusi ja suu vääraan venähti ... mutta ei sitten kumminkaan jaksanut suutaan enemmän hallita.

"Tietääkö se Lippa, miksikä tätä reslaa laitellaan?" kysäsi ja emännälle silmää iski.

"Ettekö laittane markkinareissulle ... sillähän tuota käviä mennäkin talvena..."

"Ei se ole tyhmän tekemä tuokaan Lippa, nään mä, ... kyllä se asiat arvaavan näkyy... Jopa vain ... markkinathan ne ovat tulossa tässä ... nousevan viikon alussa ... ja sitten me tästä lähdemme Matin kanssa ajella höllöttelemään ... ja lähdemmekin oikein aisakellon läilättäissä ... vai mitä, Matti, eikös lähdetäkin?..."

"Hääh?" sanoi Matti ja työstään ylös katsahti.

"Ett'eikös me lähdetä kohta tästä markkinoille, Matti, ja oikein herroiksi aisakellon kanssa?..."

"No saatetaanhan tuonne lähteä", tuumasi Matti verkalleen ja taas kaputtelemaan rupesi.

"Lippa kait se jääpi kotimieheksi lasta katsomaan... Me tuomme markkinaisia siitä hyvästä... Etkös jääkin, Lippa?..."

"Enkä jää, minun pitää kengäksetkin ostaa, kovin alkaa nämäkin jo hajota ja irvottaa..."

"Saatanhan minä Tervosta kengäkset noutaa ... ei sun sentähden tarvitse..."

"Olenpa tässä tuumannut käydä lankojakin katsomassa, että jos sattuisi hiukan helpommalla saamaan, kuin tästä meidän pollarista [= porvari]..."

"Kyllä emäntä ne valitsee, kunhan vähä osviittaa annat, niin että ei sun siitä tarvitse huolehtia..."

"No, elkää koettakokaan, isäntä, en minä kuitenkaan jää, en ..." kivahti Lippa, kourasi jauhoja vasemman kätensä täyteen ja niitä verkalleen solutellessaan oikealla kädellään hierintä pyöritti. "Hakekoon, Matti, rätterskan kotimieheksi siksi aikaa ja jaksan minä juuri hänen vaivansa maksaakin, jos niikseen tulee ... vaikka oli siitä pestatessa puhettakin markkinoille pääsystä..."

Isäntä nauraa virnotteli partaansa ja oli toimessaan väännösvitsoja kiinnittämään. Kyllähän hän sen hyvin tiesi, ett'ei Lippa kotiin jäisi, vaikka se olkoon, mutta teki vain tyttö paralle kiusaa palasen.

"No kun lie ollut pestatessa puhe, niin päästä kait sun sitten pitää, eihän siinä mikä auta..., mutta kannaksilla sinä pysytellä saat, jos et Mattia hyvin puhutelle ... ihan kannaksilla!... Vai otatko sinä, Matti, Lipan syliisi, kun tästä markkinoille lähdetään ... ei kuulu jäävän kotimieheksi, vaikka peto olkoon!

"Hääh!" kysäsi Matti verkalleen ja ylös katsomatta.

"Niin, että otatko se sinä, Matti, tätä Lippaa sylissäsi pitääksesi, kun markkinoille lähdetään?..."

"No, olisikko tuo ottaa hypitelläkseen", meinasi Matti siristellen harmaita tihkusilmäänsä Lippaan päin.

"Kuulehhan Mattia vain!... Et sitä niinkään lankakeränä hypittele ... ei se olekkaan niitä kaurapuurolla ruokittuja tuo meidän Lippa ... kyllä taidat tehdä viisaammin, jos itse Lipan syliin istut, Matti! Vai mitä se siihen Lippa arvelee?"

"Arvelipa tuo mitä tahansa, vaan en minä vain teidän kannaksillanne ole seisomassa ... enkä ole teidän hypiteltävänännekään, siihen minä voin teille vaikka kirjat antaa... Päästään tuonne juuri omin nokkinsakin, kun sukset otetaan, kosk'ei oikeata kyytiä ruveta antamaan", kivahteli Lippa kurkottaen orrelta päreen, jonka sytytti ja pankon nurkassa olevaan pihtiin työnsi.

"Katsohan herjaa vain, kun ylpeäksi röyhähti! Vai ei muka Matin syli vältäkään mokomalle röökinälle!... Mutta kyllähän se tietään, kenen polvelle se mieli tekisi... Rantalan Kallen, Rantalan Kallen!... eikös se, Lippa, käynyt kuin naulan päähän?..." naureskeli mielissään isäntä.

"Lihjaanpa livahti, sanoi Sauna-Taavetti, kun kaivoon putosi! Pysyn minä vielä alempanakin kuin ihmisten polvilla", ärähti Lippa takan äärestä.

"Vai lihjaan, mitä se Kalle täällä Maarian lauantain iltana hiihtoi sormusten ja kellon kanssa? Hääh? Tuollahan tuo käydä moksuttelee karsinaloukossa lasin poskessa, että tännekin kuuluu", puuttui emäntäkin puheeseen.

"Niin, niin elähän tee tyhjäksi totta asiaa, Lippa, kyllä ne niin on asiat tällä kertaa, että sieltä ne Rantalasta päin markkinaiset meidän Lipalle tuodaan!... Mut' elä sin' ole, Lippa, vielä oikein vissi

Kallestakkaan ... hyvinpä kuului sitä kotikylänsä Reetastiinaa riiailevan ja tokkopa tuo Reetakaan rekensä poikki tiestä kääntäneen..."

"Pitäköönpä poikki tahi pitkin, se ei minua pilkitä", vakuutteli Lippa.

"Elähän ramaile, elähän ramaile... Se on se Kallekin semmoinen hulivilipoika ja näkyypä makeankin maistavan, sen minä näin tässä tuonottain tukkijoella ylimaassa käydessäni... Tiheäänpä sanoi Reetan Aleksi hänenkin pitävän rokulipäiviä savotan työssä..."

Yhä se vain olisi isäntä Lippaa kiusannut, hän näet olikin semmoinen irvihammas koko mies. Vaan Lippakaan ei enää ollut eilispäivän lapsia, kolmenkymmenen korvilla kun jo oli, niin ett'ei se ollut niinkään helppo kontita hänelle Rantalan Kallea. Siltä sijaltapa se paremminkin pani, että puhukootpa mitä puhuvat, kyllä se Kalle hänelle vältti ... ja kun kerran oli puheet pidetty, niin ei se niin hevillä hänestä pääsytäkään... Olihan siinä vielä vähän muutakin ... ja oli sitä ennenkin tämmöisissä asioissa käräjiä käyty...

Eikä hän isännän juoruista enemmän kuin muittenkaan puheista välittänyt, arvelipahan vain, että juomarinkin kanssa sitä aina pärjäypi, mutta tyhmän ja toimeettoman kanssa ei täytinenkään...

"No pitäneeke tuo sitten ainakin ottaa rekeensä! Tulehan minun kanssani heinäkuorman päälle, niin Matti kyyditsee emäntää", ilveili tuo väsymätön Härmänmäen isäntä yhä Lipalle.

Ja sen sanottuaan hän re'en laidalle tupakkia panemaan istahti ja pitkään huokasi, että "heheeli sentään". Liivinlakkaristaan hän lyhytvartisen piippunysänsä kaivoi ja sitä sepipajun nokkaan koputellessaan rakkokukkaronsa housuntaskusta veti; toimessaan hän sitten kopan kukkaron sisään upotti ja etusormellaan sen kessuja eli nurkantakaisia täyteen paineli.

"No jo tuon nyt kuitenkin pitäisi sen puuronkin olla syötävätä, vai eineeksikö tuo lie ollut ai'ekin", tuumasi hän tavottaessaan palavaa päreenpäätä seinänra'osta piippuansa sytyttääkseen.

"Eipä taida enää paljo parata hautumallakaan ... nosta pois se jo, Lippa, ja ala ammentaa kuppiin. Käyn mä häntä aitasta muikkuja noutamassa, niin pääsette syömään..."

Niine puheineen sysäsi emäntä kehuunsa loukkoon ja kaapista kalapurtiloa ottamaan meni. Orrelta hän sitten pari pärettä kurkotti, rapsautti ne polveaan vasten poikki ja liedestä valkean niihin saatuaan aittaan lähti, purtilo toisessa ja päresoihtu toisessa kädessä.

Ulos tullessa otti tuuli tulen kanssa leikitelläkseen, pelmuutteli liekkiä sinne tänne ja syytelipä karstapalasiakin hyvän matkaa pitkin kinosten selkiä. Ei emäntä kuitenkaan tulen vaaraa näyttänyt pelkäävän, ja mitäpä hänestä pelkäsikään, palaahan se, kun lie palaakseen ja sallimuksen tahdon jälkeen, ei siinä auttanut varonta eikä muu!

Vähän ajan perästä palasi emäntä takaisin aitasta pirttiin ja piimänsintua porstuantauskamarista särpimeksi nouti.

"Täällä tätä nyt alkaisi olla! Matti, anna jo sinäkin olla sen kiulun vanteen ja tule puurolle!" kehotteli emäntä.

Matti ei puhunut mitään, koputteli vanteensa valmiiksi ja vei kiulun nurkemmaksi jaloista pois. Lakkinsa hän sitten syönnin ajaksi leipäorren nenään lupsautti ja hiallaan suun pieluksia pyyhkäsi ennenkuin pöydän ääreen istui. Ja siinäkin hän vielä etusormellaan muisti tupakkipurun vasemmasta poskestaan koukasta ja pöydän nurkalle asettaa ja sitten vasta lusikkaan tarttui.

Siinä istuivat nyt kaikki kuppinsa ääressä. Vihaisesti puuroa pistelivät, joka suupalan perästä selkäpuolen lusikkaa puhtaaksi nuolivat ja toopista sinukkata "laskumieheksi" särpäsivät ja särpäsivätkin oikein ryystämällä niinkuin velliäkin kupin laidasta syödessä, jonkun sanan vain syödessään vaihtoivat, huomispäivän askareista ja muista vakavista asioista, sillä "ruokarauha se on herroissakin". Sikäli kuin kukin kuppinsa tyhjensi, nousi hän pöydästä. Viimeisenä vain istua jumotti ruoti Matti, ei hätäillyt suuruksen äärestä, söi verkalleen ja tarkkaan, kaavihti laidatkin puhtaiksi ja joka puolelta lusikan nuoli ennen kuin kädestään lasi.

Rännin Ville se oli tässä hirsi-kinkereillä oltaessa Matin syönnistä ottanut ilvehtiäkseenkin, että yhdet määrät kuuluvat antavan Härmänmäessä mustalle ja Matille, mutta ei se muka ota sittenkään lihoakseen tuo Matti! Mihinkä hänessä ruoka niin näkymättömäksi huvennee? oli Ville tuumannut. Ei ollut Matti silloin ollut kuulevinaankaan sillä korvalla, mutta kun sitten miehissä käytiin sydänmaan luhtaniityiltä heinässä ja Villeltä oli sattunut muutamassa vierteessä häkki kaatumaan, niin että apua täytyi huutaa, niin silloinpa se oli hampaankolosta vanha känä esiin puhennut.

"Syö vasta, että jaksat, eläkä tule muiden syönnistä mahtaillemaan..." oli Matti jälkeensä vain

heinäkuormansa päältä huutanut eikä auttelemaan yritellytkään. Ja sinne olisi Villen kuormineen heittänyt telkkuamaan, vaan sattui toki Porolan renki siitä kautta rangolta palaamaan ja sehän sen sitten kaarteikosta auttoi.

Ja siitä pitäen olivat Matti ja Ville vihamiehiä. Jos vastatustenkin satuttiin, ei toisiaan oltu näkevinäänkään. Mutta tapansa Matti kuitenkin piti, söi mahansa täyteen niinkuin ennenkin ja niinkuin juuri äskenkin teki. Ja sen tehtyään hän päreestä puikon terotti, jolla hampaitansa kaiveli, ett'ei ruuan maku tupakin makua pilannut, ja sitten hän tuon mallinsa pöydän nurkalta taas vanhalle paikalleen korjasi.

Sillä välin oli isäntä jo penkille pitkäkseen heittäynyt ja emäntä lastansa illastamaan ruvennut. Lippa korjaili ruuan tähteet pois, nouti eteisestä olkikuvon ja sen peräloukkoon Matille vuoteisiksi hajotti. Muille näet oli toki sängyn rumilasta olevinaan.

Matilla isäntä vielä re'en aluksen ulos vietti ja jonkun liistakon päreitä kiskotti orsilla olevain lisäksi, itse hän vaan lyhyitä savuja peräpenkin päässä tuhutteli. Sitten kömpivät muut sänkyhinsä ja Matti riisui kenkensä pankon laidalle ja sukat orrelle ripusti ja äänetönnä kahiseville olille köllähti. Vähitellen oli hiilloskin liedessä riittynyt, päre riippui pitkänä karstakiukerona pihdin nenästä ja hengen lähtöä teki, eikä koko pirtissä kohta kuulunut muuta kuin muutamain täysivatsaisten ihmisten raskas ja säännöllinen korsa.

"No nyt ei muuta kuin monttuvia täyteen", sanoi Härmänmäen isäntä markkinapäivän aaton aattona ja laski punaisenkirjavaksi maalatun eväsarkun emännän eteen. "Ja panekkin, muori, sillä mitalla kuin aikatalosta ruukataan, ett'ei kesken loppu ja Härmänmäkeä ketustaloksi haukuta..."

"Onpa nuo minun panemani ennenkin piisanneet..."

Emäntä lähti aittaan eväitä katselemaan ja saipa niitä pannakin hyvän määrän, kun piti kolmeksi päiväksi neljälle hengelle olla.

Pihalla seisoi jo navetan edessä täyteen ahdettu heinähäkki lähtöön valmiina. Sillä oli homma markkinarahat ottaa ja ostokset tehdä, eipähän näet lie kotoa pitäen kolikat muassa olleet. Isoja summia ei tuolla häkkäroiselläkään mahtanut saada, kun eivät edes olleet nurmikkaitakaan, ilman vain luhtaheiniä niittyrossien rantuvilta. Mutta jospahan hyvässä lykyssä toisellekaan kymmenelle meni, niin sillähän ne jo Härmänmäen ostokset tehtiinkin.

Kunhan sai Lipalle muutamia markkoja kengäksiksi ja langoiksi, Matille jonkun naulan "pitkiä lehtiä", emännälle kahvenaulan ja itselleen viinanassakan ja minkä mitäkin muuta rihkamaa, niin siinä sitä jo olikin.

"No jokos sitä sitten lähdettiin..." tuumasi isäntä, kun Annamari aitasta palasi. "Menen mä häntä jo ruunaa valjastelemaan, niin eiköpähän paraiksi käyne. Vaan missäs se on Matti?... Ei tuota kuulunut tallissakaan rymyväksi..."

"Tuollapa tuo näkyy avannolla mustaa juottavan ... eikö hommanne jo aisoihin hänkin..."

"Entäs Lippa?"

"Luhtiin pistäysi ryökkyjään muuttamaan..."

"No mitä sille sitten lie muuta kuin 'lähde matkaan'", sanoi Issin Joopi.

Ja isäntä otti länget naulasta, kinttaat orren nenästä ja lähti ruunaa reslan eteen toimittamaan. Matin oli määrä huolestaa musta heinäkuorman aisoihin. Emännän ja Lipan kanssa arveli isäntä reslallaan etukynnessä pölyytellä ja Matti sai pysyä perässä, jos saattoi. Hyvä se oli sattunutkin keli tällä kertaa, niin ett'ei nyt häkkikään paljo ruunan perässä vastustellut. Eilisen päivän kun näet oli suvennut ja sitten yön aikana vähän kylmänyt ja siihen ylösnousun aikana vielä siitettäkin ropauttanut.

Paraiksi oli isäntä valjastaa kerennyt ja Matti mustan häkin eteen saanut, kun Lippa jo saali korvissa luhdista juosta hytkytteli ja emäntä pirtistä ilmausi läkkipeltisen viinalekkerin kanssa.

Rinnatusten isäntä akkaväen reen perään istutti, nosti eväsarkun seville, hyppäsi itse reslan laidalle ja näpsäytti ruunaa lautaselle, niin että tämä vihaisesti häntäänsä heilauttaen hölkkään kiskasi.

"Jouduppas jälkeen, Matti", huusi isäntä ennen kuin pirtin solan kautta saunan nurkan taakse katosi.

"Mihkämä tuo lie semmoinen yty, ettei tässä oikikiireellä kerinne", arveli Matti vain itseksensä sotkeutuneita suitsiperiä selvitellessään. "Keh, vietäviä, sekö lie nuokin käynyt soinnuttelemassa,

eipähän ollut silläkään sen tärkeimpää tehtävää."

Eihän niihin kukaan ollut koskenutkaan koko suitsiin, aivan olivat Matin omilla jälillä, mutta sitäkö se Matti jouti muistelemaan! Repi ja nyhti, kunnes senverran sai selville, että ylettyivät ajettaviksi, nakkasi turkkireuhkansa kuorman päälle ja kömpi itse jälestä.

"Joutaapa noita matkalla selvittelemään! Soo, musta, eläpä jää ruunasta! No mitä se siinä jutamoipi, ke, ke!" Ja niin lähti mustakin juosta reputelemaan saunantauspellon poikki toisten jälkeen, joita ei enää näkynytäkään vesakkojen takaa.

Autioksi jäi Härmänmäki pariksi päiväksi. Pikku Junnukin oli kelkalla naapuriin siksi aikaa taljattu ruotiämmän hoidettavaksi, niin ett'ei koko taloon jäänyt muita kuin kotielukat, joita ämmä oli luvannut ruokkia markkinaisten luvasta.

II.

Yhtenä muurahaispesänä kuhisi levoton ihmislauma torilla ja sieltä katuja pitkin tungeskelä. Kolmasti vuodessa ne vain olivatkin näin ahtaat nämä Kajaanin kaupungin kivettömät kadut: kevät- ja syysmarkkinoiden aikana ja Perttulina. Mahtui niillä sillä välin useampikin rentona rinnatusten käymään ... vaikka olisi vaunuparillakin ajanut, niin ei ihmiset tiellä olleet!...

Mutta markkinathan ne nyt olivatkin, kevätmarkkinat. Syysmarkkinat ne eivät milloinkaan keväisten veroiset olleet ... eivät hetikään, ihmisillä kun näet on kelirikko ja muu syksyllä esteenä. Vaan tuli niitä kumminkin ... ei ne rospuutastakaan huolineet, kun oikein mieli teki ... Ja keliäpä se ei markkinoille lie mieli tehnyt ... varsinkin nuoremmilla. Niiden sinne päästä piti, vaikka nelinkontin ... ei auttanut, mutta harvoin sinne oikein asiata oli. Meni häntä, kun muutkin menivät, ja olihan tuo aina sitten lysti muistella, mitä oli nähnyt ja kuullut ... ainahan siellä näkemistä ja kuulemista!

Siellä sitä paraasta päästä torin poikki menevällä kompotti-kujalla kuleskeltiin ja molemmin puolin tavaroita katsasteltiin, että jokohan mieluista sattuisi... Teerevänä siinä maalaispojat, punaletkaiset piiput suussa ja narisevissa anturasaappaissaan keputtelivat ja kaulahuivin kauppaa Oululaisten narikka-akkain kanssa hieroivat. Se oli semmoinen tapa valtaan päässyt, että kaulahuivi se nyt ainakin piti markkinoilta saada, tuommoinen punaisenkirjava kaulahuivi, jos ei muuta mitään ... ja pulskaltahan se toki näyttikin, kun narusaappaissa ja punaletkapiippu suussa astella keikutteli ja uuden kaulahuivin päät vilkkuivat miehen kupeilta eli takin edustan alta...

Nähtiin siellä kaupunkilaisneitsykin saali hartioilla teputtelevan ... ja näppäröiltä ne näyttävät kaupungin työtö maalaisten silmissä. Ei se niin itse ihminen ... samanahan se ihminen pysyy ... mutta se käynnin tyyli ja vaatetus, se se erotuksen teki. Katsohan vain tuota kaularusettiakin, kuinka se täytinen on sen istumaan saanut ... ja entäs rintaneulat ja muut ... että oikein silmäautoja kutkutti...

Ei luulisi tuollakaan möhömahaisella patruunilla ostoksia olevan, koskahan niin kylmäverisenä torin poikki kulkee ... mutta asiansa ne mahtaa olla hänelläkin ... hevoskaupat eli muut ... eipähän ilman tänne hänkään!... Ja hänen jälessään jo tulee tuo laiha herra lihavine rouvantlyeröineen. Kultasepän kimaltelevain tavarain eteen pysähtyvät ja ruotsiksi tuumittelevat, että kyllähän siellä kotona olisi hopealusikkain tarvis ... ja tuo vanha totikannukin se on jo niin tummaksi käynyt, etteihän tuota enää juhlatiloissa ilkeä näyttääkään... Ja siinä kun sitten ovat aikansa keskenään tuumitelleet, niin jopahan herra alkaa rahakukkaroaan kaivella ... ja kaupat tehdäänkin!

Tuolta ajaa kuhauttavat tulliportista jo Härmänmäkeläisetkin, mutta pian täytyy vauhti pysähdyttää, poliisi näet kepillään eteen asettuu ja isännän pakottaa hevosta taluttamaan. Nyreänä isäntä suitset Annamarille jättää, eikä muu auta kuin hevosta turvasta taluttamaan ruveta tungeskelevan väkijoukon läpi. Taluttaessaan isäntä kuitenkin aina vähän väliä aisaa vatvauttaa, sitä, jossa kello on, jotta se äänessä pysyisi. Jo päästään torin keskelle, siitä pitäisi kääntyä vasemmalle Aatin Aatiin kortteeria kysymään.

Mutta vaikea oli pääsy. Ihan pakaten ovat kadut hevosta, tavaraa ja ihmisiä täynnä ... ja tori, niin että pukkimalla täytyy kulkea. Tuossa patojen kauppias jalkojaan nostellen patojansa sauvallaan kumahuttelee: "ostakaapa muuripata, isäntä, ehy on ja kirkasääninen, kuin Paltamon kirkon kello."

"Täällä se sentään kirkasäänisempi on", sanoi kulkusten kauppias, joka kaulan ympäri olevan nuoran oli kulkusia täyteen ahtanut ja kävellessään myötäensä helisteli. "No, isäntä, eikös tehdä kulkusen

kauppa, sietäisippä se tuommainen hevonen jo helyjäkin."

Mieli teki Härmänmäen isännän pysäyttämään ja katselemaan, mutta eihän siinä pysähtelemään ollut rupeamista.

"Pois tieltä, ukko, kun elää tahtonet!" kiljasi muudan humalainen, joka mielellään olisi toki torin poikki hölkällä laskenut.

"So, so vähemmällä siinä, ei tässä laukkuuttaa saakkaan, tiedäppäs se, poika!"

"Miks'ei kuin kyllä saapi!" (laulaa) "Ja hullusti kävi, sanoi Hallin Janne, tuo viimeinen markkinareissu" — —

"Vaihda hevosia, Härmänmäkeläinen, saat tuosta ruunan, jok'on nöyrä ja noukela kuin evankeeliumi, ja hyvä juoksulleen kuin lintu lennolleen." — —

"Saattaapa hyvä olla, vaan ei se ole kehoimpia mullakaan ... kyllä sen perässä aura kulkee ja pian sillä taival katkiaan..."

"No vaihda sitten, Heikki, lempoako tässä ... lyö puolisataa väliin, niin tuoss' on hevonen!..."

"No elähän nyt läkäytä, ensin pitää akkaväki kortteeriin viedä ja hintteilleen sija saada, vaan lähdeppäs tuonne Aatin Aatiin, niin tuumitellaan ... jos hyvinkin sovittaisiin ... mutta satua kai se se on, että sinä multa päällisiä tahdot ... tuommoisella vasikalla!"

"Vai vasikalla! Jeekulikos täll' on vikana ... jos rekeen istut ja minä vähän takaisille räppään, niin saat nähdä, että siltä kyllä jalat löytyy ... et siinä istukkaan kuin eillistä päivää odottamassa.

"Eläkä joutavia siinä, Matti, vaan kun tahtonet, niin tule Aatiin tuumittelemaan..."

"Tulen kyllä... Ke, ke ruuna! Näethän sen, että sill' onkin vähän niin kuin irtanainen lähtö ja repäsevä meininki tuolla mun hevosellani..."

Ja perään käänsi mies hevosensa, antoi käydä Härmänmäkeläisten jälkeen. Mutta humalapäissään ei tullut ajatelleeksi kuuliko kukaan hänen puhettaan, vaan reen laidalla istuallaan huojahteli ja ääneensä yhä ruunaansa kiitteli.

"— — Niinhän se sanoi Tuovilankin Taavetti, ettei se käynnissä eelle päästä ... ei ketään, vaikka juutas olkoon. Eihän se mitenkään tuommoisessa maalimattomassa ajossa ... enempätänsä jaksa, mutta lähdetäänpäs kipperä-ajoon, niin siinä se hevonen nähdään — — — Olipahan täytynyt kuvernöörinkin tässä tuonoin kysyä siltavoudilta, että kenen syöttiläs se on tuo, joka kävellä helkyttelee, niin että sapso laulaa... Niin oli kysynyt kuvernööri ... ja siltavouti oli sanonut, että sen se on Aholan Matin ... ja mun se on, vaikka paikalla kankaalla yön..."

* * * * *

Täynnä oli Aatin Aatin kartano. Hevonen hevosen vieressä seisoi siinä riisuttuna ja reestään heiniä narskutteli ... ja miehiä ja akkoja ympäri pihaa, mikä rinkilän palanen suussa, mikä viinalekkeri kainalossa tai potelli kädessä. Portin korvassa kolme miestä kellon kauppa hieroi ja sisuksia katseli ... kovaa ääntä pitivät ja vuorotellen puteliin suusta ryyppäsivät. Härmänmäen Lippa siinä vieressä seisoi ja aina yhtä mukaansa kärttää koetti, vaan ei tahtonut onnistua.

"No, Kalle, tule nyt, niin lähdetään niitä lankoja ostamaan...", yritti Lippa taas.

"Hääh? Mitä se siinä? Mene melkeesi lankojasi katselemaan ... vietävääkös minä sun langoistasi...", äyväsi Kalle, Rantalan Kalle, vastaan. Hän se oli, jonka Lippa nyt oli yhyttänyt ja toisista erotella koetti, että saisi puhua vähän niistä yhteisistä asioista.

Mutta niistähän se Kalle juuri ei milläänkään ollut... Ei tahtonut Lipasta tietääkään, kunhan olisi sormuksensa pois saanut ja pintelikellonsa...

"Me lähdemme isosta Parkista jauhoja kysymään ... mene sinä nyt, Kalle, morsiamesi kanssa."

Ja niin lähtivät miehet ja jättivät Kallen siihen, ihan Lipan kynsiin.

"Morsiamesi? Sinäkö mun morsiameni?..." kysäsi Kalle tuimasti Lippaan kääntyen.

"Ka, mikäpähän minä sitten lienen ... pitäisipä tuo vain sinunkin tietää... Täss' on vielä sormessani sormuksesikin, jonka Maarian-lauantaina annoit ... ja hyvinpähän silloin koreasti puhuit..."

"Humalassa lien ollut..."

"Vai humalassa!... Selvempi toki olit kuin nyt, ihan selvä ... sen voipi emäntäkin todistaa... Vai humalassa, katsohan ruojaa vain!..."

"No humalassa minä silloin olen ollut, kun sinun lienen naida aikonut... Kyllä saat antaa sen sormuksen pois ... ja kellon myös ... ei siitä kuitenkaan mitään tule, ei..."

"Vai pois ottaisit nyt, sen mokoma!... Kun min' olen kellosepällekin korjuupalkkaa viisi markkaa maksanut, niin nyt pitäisi pois antaa... Et näppää kelloa, vaikka kössi olkoon, et ... etkä saa sormustakaan niin hevillä... Vai nyt inttää humalassa olleensa, sen..."

Ja itkemään ratkesi Lippa rukka, niin kävi hänelle sydämmelle tuommainen uskottomuus. Ei kyllä oikein ääneensä itkeä ilennyt, että muut olisivat kuulleet, mutta nyhkytti hartaasti ja nuttansa hialla vesiä poskilta pyyhki.

"Eläkä tillitä siinä, kun ihmisiä joka paikassa ympärillä kuhisee... Ei se itkemällä parane kuitenkaan, ei... Kun minä kerran sanon, ett'ei siitä mitään tule, niin ei siitä tule, usko se yhdellä sanonnalla, Lippa!... Anna vain tänne se sormus ... kun tahtonet kellon pitää niin pidä ... no!" tiuvasi Kalle.

Vaan nytpä kerkesi jo Lippakin kauhtua. Hetkessä silmänsä kuivasi ja vihaissimman muotonsa päällensä otti. Ja nyt se olikin Kallen vuoro kuunnella ja pelon alla pysytellä.

"Vai sillä keinoin sinä tässä rupeat komentelemaan... Olisit ehkä hyvällä koettanut, niin ei tuota tiedä, mihin olisi taivuttu... Vaan luuletkohan minua niin iiriksesi narraavasi ja komentelevasi? Oehee!... Saatetaan sitä juuri kävästä käräjätuvassakin, jos niikseen tulee ... ja siellä se nähdään eikö enää lupauksella olekkaan mahtia mitään vai kaikenlainenko narruu passanee..."

ja Lippa puisteli äkisti heinän korret nuttansa päältä ja lähtemään valmistausi.

"Paikalla lähden lautamiehen luokse ... täälläpä tuo näkyi olevan markkinoilla... Saat tämmingin jo ihan tänä päivänä ja kohtapa nuo ovat kevätkäräjätkin!... Sittenpä hän lie ilmainen kumma, jos ei oikeutta saatane..."

"Eipä sull' ole vieraitamiehiä, niin että kissallasikoon potkitat?..."

"Vai ei... Kaisa ja Ruoti-Matti!... Mutta kyllähän se sitten nähdään, kun nyletään, onko vettä nahkan alla... Ihan tältä sijaltani lähden Röntyyn lautamiehen puheille..."

Ja puheestaan Lippa yhä enemmän höynäysi ja kiivastui, niin että tuota pikaa Kallen jätti ja katua pitkin puittamaan lähti.

Ällistyneenä tirtotti Rantalan Kalle menevän perään muutaman piipunpanoajan enkuin hänelle asian laita selvesikään. Tovin mieltä hän ja jo vähän ajan päästä korvallistaankin kynsäsi ja ajattelevaisena tupakkisylen sylkäsi...

"Ptui kehveli kuitenkin!... Kyllä se nyt piessa lautamiehen luokse puikasi, ei sillä herjalla ole aikaa ... kun vielä noin tulin jyrkkään tiuvanneeksi. Oli se ikävä asia se, kun silloin tulin hupsunneeksi ... eipä näkyisi pitävän, eipä näkyisi!... Mutta sitä kun oli jo ryypättykin ... tuossa sen nyt edestään löytää..."

Ajatuksissaan astui Kalle portille päin.

"... ja kun lie hänellä vieraatmiehetkin vielä..."

Ylöspäin katua Lipan jälkeen asteli mietteissään yhä ja niin oli ärtyisäksi piltoutunut, että pitkäkseen oli töytätä Tuovilan Taavetin, kun tämä vastaan tullessaan olisi potellistaan ryypyille tarjonnut ja kellon vaihetukselle... "Ka, jopahan viimein Kallenkin tapaa, en ole nähnytäkään koko päivänä! Terve, terve! No mitenkäs se on markkinaisten kanssa?"

Rantalan Kalle, joka syvissä mietteissä pakkausi ja pujottelihe ihmisjoukon läpi Röntyyn päin, heräsi äkkiä mietteistään.

Heidän kylän Reetastiina se oli, joka häntä niin ystävällisen tutusti puhutteli. Juuri sama tyttö, jonka vuoksi hän oli arvellut erkautua morsiamestaan. Olisi hän muuten hyvinkin ilahtunut yhtymisestä, mutta kovin oli nyt Härmänmäen Lipan uhkaus happameksi miehen mielen saattanut ... ei välittänyt edes Reetastiinastakaan!

"Vai olisit sinä markkinaisia vailla? Mistähän hyvästä sulle niitä pitäisi mukamasti?..."

"Ka, enpä hän nyt tiedä hyvänsäkään ... kun et omasta hyvästä tahdostasi laittane", sanoi Reetastiina

melkoisesti hämmästyneenä Kallen kummallisesti ärtyisästä vastauksesta.

"Mull' ei ole hyvää tahtoa nyt ... niin pistelee vihakseni, että..."

"No, mikä sulla nyt on?... Olet tainnut tapata kellon kaupoissa?..."

"Enkä ole tapannut ..."

"No mikä sull' on sitten hätänä?..."

"Onpahan... Lippahan se on markkinoilla..."

"Vai on ... no miks' et sin' ole morsiamesi luona!" sanoi Reetastiina ivallisesti ja katsoi Kalleen niin tuimasti, että tällä jo alkoi tuntua tukalalta olo.

"Miksikäkö en ole?... Tiedät kait sen hyvin kyllä, ett'en minä välitä enää koko Lipasta ... vanha ihminenhän se jo on..."

"Ka niin käy, nouda kihlas pois ja sano niin, että Lippa sinusta nähden saapi mennä mihin tahansa ... ei suinkaan siin' ole sen enempeä, kun teitä ei ole vielä kuulutettukaan ..." toimitti Reetastiina tolkussa.

"Kyllähän se, jos se niin passaisi ... niin eihän siinä muuta olisi... Vaan, vaan siin' on pikkunen välipila tullut tehdyksi..." Kalle ei tahtonut suoraan sanoakaan eikä ilennyt Reetastiinaa silmiin katsoa ... hypitteli vain piippuansa kämmenellään. "Se tuota ... se tuntui meinaavan juutas ... tämmyyttää käräihin..."

"Mitääh? Ei suinkaan se vain mahtane?... Ettäkö sin' olisit?... leikkiä tuo toki lienee..."

"Ei ole leikkiäkään..."

"Vaan onko sillä vieraatmiehetkin?"

"Sanoohan tuo olevan ... peto hänen niin sentään tiennee, valeenko olis pannut ja ilmanko säikytellee..."

"Vieraatmiehet ja kaikki!... Ja sin' olet minulle sillä keinoin valehdellut, ett' olit vähällä jo saada uskomaan... Ett'et sinä häpeä, Kalle! Ruokkoa jo toinen riitelee ja vielä ilkeät sitten, sen retkale, tulla toisia narraamaan ... ett'et jo häpeä..."

Reetastiina tunsu itsensä syvimässä sydämissään loukatuksi. Vieraatmiehet ja kaikki! Ei suinkaan siinä sitten auttanut muu, kuin maksa pois ... ja kyllä kai sitä Kallenkin palkasta paljo maksetaan!... Ilkeää sitten vielä tulla muita tyttöjä ... kun tietää, ett' on vieraatmiehet ja muut, sen hävitön!

"Ett'et todellakin häpeä, Kalle!..."

"Taitaisihan tuo sietää hävetäkin ... vaan kun se nyt on kerran tullut tehdyksi, niin..."

"Niin mene Lippas luokse ja pysy siellä, eläkä tule poikamiessä riiailemaan!..."

Niine puheineen lähti Reetastiina tiehensä ja siihen heitti Kallen Rönnyn portille seisomaan. Ei tuntuneet Rantalalan Kallesta ollenkaan lystiltä nämä markkinat ... nyt oli Reetastiinakin silmittömäksi suuttunut ... ja Lippa äskettäin ... ja siihen tämmäykset ... ja ruokkoriidat tiedossa... Ei, kyllä tässä nyt pitäisi jotkut tuumat pitää ... eipä sitä ruokkoakaan mielellään rupeisi maksamaan semmoisesta palkasta ... ja siihenhän se kuitenkin päättyisi, kun se tuomarikin jo vanhastaan hänet tuntee. Mitähän jos ainakin olisi Lippa ottaa ja akottua ja oma mökki laittaa sinne pappilan takalomaille, josta se rouvasti jo lupaili maatilkkua. Ikäihminenkin se on Lippa, vaan ei tuo muudan vuosi taida haitata ... ja kuuluuhan sillä olevan rahojakin jonkun verran ... parisen sataa, kait se sanoi Härmänmäen isäntä, niin että jos olisi ainakin lyöttäytä yhdeksi!...

"Pitäpä käydä katsomassa onkohan se vielä täällä ja kysästä pirtistä, jos se on rhyttänyt lautamiehen!... Ka kehnoa, tuossahan se nyt on!..."

Lippa tuli juuri pirtistä eikä ensin huomannutkaan Kallea, vaan yritti sivu mennä.

"No tuota ... taisit jo käydä lautamiehen puheilla...", sanoi Kalle, kun Lippa yritti sivuuttamaan.

"Ka sinäkö siin' olet, Kalle! Kävin kyllä ja saat jo huomenna manuun, niin että hurahtaa ... vieraatmiehetkin ovat markkinoilla ja ne tämmyytän kanss'..."

"Kuulehan, Lippa ... min' olen tässä vähän tuota tuumannut, että jos ... niinkuin passaisi, niin

sovittaisiin..."

"Enkä sovi, en ... käräissä mun käydä pitää..."

"Niin vaan minä meinasin, että jospa minä kuitenkin ... mitäpä se paranee riitelylläkään ... ja ruokon maksuilla..."

"Mitä sinä sitten oikein tarkoitat, Kalle?"

Sydän jo Lipalla sykähti, kun luuli vähän ymmärtävänsä, minne päin tässä asiat kallistumaan rupesivat.

"Niin minä vähän arvelen, että jos siitä kerran ruokon maksu tulee, niin yhdenpä se silloin tekee, jos taloksikin ruvetaan..."

"Tottako se on sulla vai?..."

"Ka miksi tuon ottanet ... totta se on olevinaan!..."

"No voi hyvä Jumala sentään ... pussata mun pitää saada, kun tästä näin hyvällä selvittiin..."

Ja Lippa lähättäysi Kallelle kaulaan niin rakkaasti, kuin morsian ikään. Vaan siitä ei Kalle kovinkaan hyvästynyt.

"Ke, mitä tuossa joutavoipi, vanha ihminen ... keskellä kartanoa ... ihmisten ilmoissa ... kah, eläkä siinä ... pysyt kaiketi sinä omin varoisikin pystyssä..."

Kallea hävetti, kun keskellä kartanoa ... markkinain aikana rupeaa kuvattelemaan, ikä-ihminen!

"Pitihän minun toki halata ... niin tuntui lystiltä, kun hyvällä sovittiin...", sanoi Lippa, hänkin hiukan häpeissään tunteittensa kuohauksesta.

"Vaan se tämminkihän se pitäisi sun käydä peruuttamassa..."

"Ha, ha, haa!... ei siit' ole pelkoa ... ilman minä vain valehtelin, enhän minä lautamiestä tavannutkaan pirtissä...", nauroi Lippa vastaan. "Elä sitä pelkää, vaan lähdetään ja käydään markkinoita katsomassa ... kometiassa, siellä oli Tuovilan Maijakin käynyt tanssata hölkäyttämässä semmoisen veivihanurin mukaan..."

Lippa tarttui Kallea kädestä ja niin lähtivät käymään.

"Vaan mull' ei ole kuin neljä markkaa rahaa ... ja kengäksset täytyy ostaa", vastusteli Kalle.

"On mulla, vaikka käytäisiin panuraamaakin katsomassa ... ja sitä miekan syöjää..."

Eikä auttanut vastustelu, mukaan piti lähteä Kallen ja pian katosivat molemmat ihmispyörteeseen. —

* * * * *

"Mitäs se Lippa markkinoista tykkäsi?" huusi emäntä kotimatalla Lipalle, joka jälkireessä Matin kanssa ajoi.

"Olihan nuo ... vaan tyyriinä pitivät pumpulilankoja..."

"Liusiako olisit ottanut?..."

"Niin arvelin vähäisen, vaan kun ei helpottanut, niin enpä huolinutkaan..."

"Elä sinä moiti, Lippa, markkinoitasi, hyvät sinä markkinat pidit, kun oikein ajattelet", nauroi Härmänmäen isäntä, joka oli saanut kuulla Lipan ja Kallen välisestä asiasta vähän.

"Enpä heitä pahoin moitikkaan!..." tuumasi Lippakin.

"Sitähän minäkin, ett'et sinä parempia ole pitänyt ennen koskaan!... Nyt saat laulaa sitä Ville Tolosen viisua, että 'Ensi kerran halasin paimentyttöä ja kontti oli hartioilla, Tilu rantantaa, Tilu rantantaa ja kontti oli hartioilla! Vaan nytpä minä tapasin oman kullan Kajaanin markkinoilla, Tilu rantantaa, Tilu rantantaa, Hei Kajaanin markkinoilla!...' Eikös niin Lippa?"

"No, jospahan niinkin..."

"Viisaspahan se oli Lippa, kun ei kotimieheksi jäänyt ... ei sitä häjyä olisi uskonut... Noo, ruuna,

koetetaanpas nyt tämän vaihdokkaan tapoja ... tokko sulta jalat löytyy, poika ... pysytteleppäs jälessä, Matti ... ke, ke, mitä siinä mieluilet? No nyt tuo jo alkaa olla sinne päin ... vielä vähän paremmasti ... ka sillä lailla!... Eläpä varasta takasillas ... rehti juoksu se olla pitää! Heeei, talon kohdalla!..."

Yhtenä sateena lenteli tierapaakut uuden ruunan kavioista ja sinne tänne rytkähteli reslareki vierulla ja kaltoksi ajetulla markkinatiellä, kun isäntä yhä vain hevostaan kiirehti ja aina vähän väliä pistokkaalla kylkeä pitkin ropsautti.

Koki Mattikin mustaa suitsista nyhtää ... vuorotellen oikeaa ja vasenta, niin että Musta päätänsä kahtaalle nakkeli, mutta lujasuinenko lie ollut vai eikö lie jaksanut, pitemmäksi ja pitemmäksi kävi vain yhä välimatka, vaikka musta laukata pylkkäsi, että reki hytkyvän tuntui.

NERON TÄHTEET

Kuvaus pääkaupungista.

I.

Tuossa hän taas istua käyrötti "Kappeli esplanaatin" soittopaviljongin kupeella tavallisella paikallaan. Ilma ei juuri ollut suotuisimpia ... hiljainen tihkusade vihmoi näet ehtimiseen taivaalta. Senpä tähden ei ihmisiäkään tänä iltana paljo näkynyt soittoa kuuntelemassa ja nekin, jotka tulivat, toimittausivat kiireen vilkkaan katon alle, tilasivat lasin lämmintä "tuutinkia", kuumennettua punssia tai muuta sellaista, että ollenkaan tarkenisivat. Eivätkä vielä siihenkään tyytyneet, vaan käskivät numerorintaisen viinurin tuoda jonkun noita tavallisia raanuja, joita Kappelissa istujat kolkolla säällä kääreivät sääriensä suojaksi.

Mutta tuo pitkään ja kuluneeseen mustaan päällysnuttuun kääreytynyt olento se vain istui hyypeyksissään kovalla ja märällä penkillänsä. Soiton mukaan huojui hänen hinterä ruumiinsa edestakaisin ja irvottaviin kengän rajoihin tukittu jalkansa löi tarkkaan ja säntilleen tahtia soiton mukaan.

Ja sikäli kuin kiihkeni sävelten kieli, sikäli kuin loitsivat torvet intoa ja tunteiden kuohahduksia kertoivat, sikäli vertyi tuo nyökkäävä ruumis ja elostuivat nuo laihat, kellertävät kasvot. Riipuksissa oleva pää kohosi vihdoon myöskin ja silloin vasta voi huomata hänen syvälle vaipuneet silmänsä.

Olisittepa nähneet, kuinka kiihkeinä ne kimmeltivät syytäen säiteitä mustista kuopistaan noiden sydenkarvaisten kulmien alta! Ne antoivat syrjäisenkin aavistaa, mikä intohimojen ahjo ja pyörre tuossa laihassa ryysyisessä olennossa alkuaan oli mahtanut olla ja mikä tuli siellä vieläkin leimusi.

Vaan kun soitto taukosi, kyykähti hän taas entiseen asemaansa ikään kuin häveten äskeistä rohkeuttaan. Pää vaipui takaisin nuokuksiin ja sormet, jotka myöskin olivat äsken eloon virkistyneet, luhottivat taas pitkinä, laihoina, suonikkaina ja kuultavina kostuneella polvella. Ja kun hän toisinaan kätensä nosti ja sormillaan pitkää ja tuuhean mustaa tukkaansa harasi, näkyi röyhistyneen hian suusta laiha, suonikas ja karvainen käsivarsi.

Näin hän siinä kytrötti iltakauden tihkusateessa ja syysvilussa tuntematta kumpaistakaan, kuten näytti.

Ja kun soittajat illan tullen torvensa mustiin verhovalteisiin peittivät, ja harmaita sarkaviittojansa tiivimpään kiinnittäen uneliaina lähtivät astumaan tiehensä ja iloitsivat loppuneesta päivätyöstä, silloin huokasi tuo yksinäinen, milt'eipä ainoa kuulija, niin syvään ja pitkään kuin olisi hän siten aikonut surunsa syys-illan sumuun kerrassaan puhaltaa.

Ja sitten hänkin takkinsa liepeitä paremmin ympärilleen kokoili, työnsi laihat kellertävät kätensä vastakkaisiin hian suihin ja selkä kumarassa pitkillä harppauksilla poistumaan lähti.

Kiireesti sivuutti hän vastaantulijoita ja kun puistokadun päähän pääsi, poikkesi siitä kaupungin laiteille vievälle poikkikadulle. Keskuskaupunkia hän oikein näytti pelkäävän, niin arasti ja pelokkaasti hän siellä liikkui, mutta mitä enemmän hän syrjään pääsi ja kaupungin laiteita läheni, sen kodistuneemmaksi hän näytti itsensä tuntevan ja varmistuvan olennossaan.

Käynti ei enää ollut niin kuumeentapaista eikä askeleet niin rientäviä. Ajatuksiinsa vaipuneena hän kulki ja niissä elävän näytti.

Rähinä ja viulun vingutus eräästä valaistusta huoneesta hänet äkkiä ulkomaailmaan palauttivat. Käyntinsä seisauttaen ja päänsä ikkunaan päin kallistaen hän tarkkaan kuunteli. Vaan hetkisen päästä jo päätänsä pudistellen kiiruhti matkaansa.

"Huono tahti, huono tahti ... epäselvät äänet ... ja kelvoton soittaja ... ensikertalainen tai diletantti ... korvaa puuttuu ... ja musikaalista tunnetta..."

Näin mutisi hän poiketessaan yhä likaisemmalle syrjäkadulle, jonka kivettömän ja mutaisen maaperän syksyinen sade oli liejuksi lioitellut ja liukkaaksi. Mutta siitä ei näkynyt huolivan miesparka, eteenpäin vain tarpoi, kunnes muutaman likaisen talon portista sisään pujahti.

Pimeä ja liejuinen oli piha ... ihan hyllysi ja litisi jalkain alla. Ei olisi äkkinäinen täällä mihinkään osannutkaan, mutta kulkijalle näkyivät paikat olevan tuttuja. Suoraan hän tiensä matalalle ovelle ohjasi, jonka viereisestä ikkunasta valo punaisen verhon läpi himmeästi tunkeusi, ja ovelle kun pääsi, kolkutti pari kolme kertaa, että komahteli.

"Kuka siellä!" ärähdettiin sisältä.

"Onpahan muudan. Onko Matliinskalla viinaa pari ryyppyä ja joku leipäpala?" kysyi laiha mies sävyisästi.

"Aina tuota lie sen verran, että Lindströmi lämpimän saa ... Vaan onko sitä rahaa?"

"On ... on joku lantti ... päästäkään sisään, Matliinska ... minulla on kylmä, että hampaat lokattaa!" rukoili hän yhä.

Ovi avattiin.

"Päästänhän minä, kun rahaa lienee ... ja Lindströmin varsinkin, mutta sitten pitääkin Lindströmin soittaa se myrskylaulu, jota miesvainajani aina lauloi..."

"Viuluni on siis vielä teidän hallussanne?..."

"Missäpä se muualla lie ... eihän tuo rema näy kellekään kelpaavan..."

"Hyvä se, hyvä se ... ehkäpä kohta saankin niin paljon kokoon, että voin sen lunastaa", urahti viluinen miesparka ovesta livahtaessaan.

"Haha-haha!" nauroi vanha ämmä ilkeästi, "niinhän se on Lindströmi jo sanonut senkin seitsemänkymmentä kertaa ... vaan ei noita vielä ole näkynyt ... ja saatanhan tuon pitää minäkin että välistä aina saan sen myrskylaulun kuulla, jota miesvainajani oli tapa laulaa!"

Ovi narahti kiinni jälleen ja salpa sulutettiin sisäpuolelta paikoilleen.

Eikä viipynyt kauan ennenkuin tuolta matalasta töllykämästä alkoi kuulua virkeä viulun ääni, joka iloisia laulun nuottia tapaili. Ja noihin soinnukkaisiin viulun säveliin yhtyi vanhan ämmän särähtelevä ja kaiuton ääni kuin särkyneen padan räminä heleän torven luihkuun.

Lindströmi paran laihat ja viluiset sormet siellä jouhista rokaa hypäyttelivät ... viinaryyppynsä ja leipäpalansa korvaukseksi hän siellä ämmälle sitä "miesvainajan myrskylaulua" veteli!...

* * * * *

M yöhään oli yö jo kulunut, ennenkuin viulun ääni töllissä taukosi. Taas siirrettiin syrjään telki, taas narahti ovi ja ulos tuli äskeinen kulkija, jonka perästä ovi entiseen tapaan sulettiin.

"Kuulkaahan, Matliinska!"

Lindströmi oli jo menossa, vaan vielä ovelle päin käännähti.

"Hääh! sanoiko se Lindströmi mitä?" kuului ämmä sisältä kysyvän.

"Niin, minä vain arvelin Matliinskalta pyytää, ettette möisi vielä sitä viulua ... ehkäpä minä sen pianikin tässä lunastan, kunhan tienestistä saan..."

"No noh, ei huolita myöä, kunhan Lindströmi aina käypi täällä sitä miesvainajani laulua soittamassa, niin..."

"Kyllä, kyllä ... ja minä maksan siitä sitten enemmän kun muut, Matliinska..."

"Hyvä, hyvä..."

Sisäovetkin kuuluivat kiinni tupsahtavan ja pian sammui valokin punaisen verhon takaa tehden tuon pienen likaisen pihan, jos mahdollista, vielä entistä pimeämmäksi. Senkö lie ollut syy vai sateesta yhä liettyneemmän maaperän taikka ehkä Matliinskan viinaryyppöjen, että Lindströmi nyt tuntui seisovan paljo epävakaisemmilla perusteilla kuin tänne tullessaan.

Pimeälle kadulle päästyään, jolta ainoakin lyhty jo oli sammutettu, kupsahti hän tuon tuostakin kämmeniensä varaan, vaikka hyvin koettikin seinän vieruksilla pysytellä ja seinuksista varailla.

Pitkä matka hänellä sentään ei ollut ... muudan Antipoffin kuuluisia rakennuksia oli lähellä ja sinne päin hapuili tuo ryvettynyt miesparkakin kuin vaiston viemänä. Kotvasen kuitenkin sieti ponnistella ennenkuin talon avonaisen portin kohdalle pääsi, siitä ra'olleen olevalle ovelle osausi ja vihdoin himmeästi valaistuun eteiseen katosi.

II.

Tämmöiseksi se oli Alvar Lindströmin elämä nyt käynyt. Jos joku noin pari kymmentä vuotta sitten olisi uskaltanut hänelle sanoa, että hän Antipoffissa vielä kerran yönsä viettää, niin olisi hän empimättä sanojaa vetänyt korvalle sillä mitalla, ett'ei vain olisi toista kertaa sitä uusimaan mieli tehnyt.

Mutta niin se kuitenkin oli käynyt.

Kun hän lapsena isänsä, kapellimestarin luona pianon ääressä istua näpötti ja pienillä, hennoilla sormillaan tangentteja näppäili ja toisen kappaleen toisensa perästä oppi, silloin ennustettiin hänestä suuria ja toivottiin mestaria. Ja ihmeellinen taipumus hänellä olikin soitantoon tuolla pienellä Alvarilla. Kun hän istui siinä soittokoneensa edessä hentona ja soitantoonsa vaipuneena, tumman tukkansa pitkät suortuvat vaaleille kasvoille valahtaneina ja suuret, miettiväiset silmät nuotteihin kiinnitettyinä, silloin katseli häntä todellakin kuin mitähän ihmelasta.

Ja mikäli vuosia vieri, edistyi nuori Alvarkin taiteessansa. Koulussa hänellä ei tahtonut mitenkään edistyä, läksyt olivat hänestä niin tuiki vastenmielisiä. Laskento varsinkin ja mittausoppi, ne ne aivan olisivat hänet itsemurhaan saattaneet, ell'ei aina välissä olisi saanut pianon ääreen istahtaa ja Haydnin, Gluckin, Beethovenin ja rakkaan Kjerulfin sävellyksillä noita ilkeitä numeroita ja mittausopillisia kiukeroita mielestään haihdutella.

Ja niin tarkoin ne silloin haihtuivatkin, että kun niihin taas piti käsiksi käydä, katsoa töllistelivät ne nuorta Alvaria niin oudostellen kuin eivät ikinä olisi yrittäneetkään tuttavuutta tekemään sen vähemmän vanhoja tuttuja olleet. Ja silloin se Alvar raukka itkemään puhkesi ja itki niin katkerasti, että äitikin itkemään heltyi ja isäkin arvelutti tokko hänestä ensinkään lukumieheksi oli.

Aikansa kun oli tätä nähty ja kärsitty, tuskausi vanha kapellimestari tuohon alituiseen ruikutukseen ja otti poikansa koulusta pois.

Ja nytkös ilon ja riemun päivät Alvarille koittivat! Sai istua pianon ääressä niin kau'an kuin tahtoi ja kun siihen kylläysi, sai isän kamarista hakea muutaman noita seinällä riippuvia sieviä viuluja ja isän opetuksella siihenkin harjoitella. Läksykirjansa hän paremmaksi vakuudeksi enimmäkseen vintille kantoi ja isoon arkkuun upotti, mutta laskentovihot ja mittausopin hän kaikessa hiljaisuudessa eräänä iltana vanhempain poissa ollessa kammarinsa uunissa poltti, ett'eivät suinkaan enää olisi ilkeillä tehtävillään häntä kiusaamassa!

Kun isä sitten sesonkiaikana soittajaisia antoi tai muitten antamissa kävi, sai Alvarkin aina seurata

muassa, sillä nyt oli isä ainakin huomannut, mihin poika kykeni ja halusi, ja hänen taipumustaan ohjaamaan ruvennut. Ja kesäisinä aikoina taas, kun isä soittokuntaansa ulkoisalla johti, Kaivopuistossa, Kapellissa tai jossakin muualla, silloin istui hän aina jossakin läheisyydessä ja tarkkaavana kuunteli.

Näin hän kasvoi, kehittyi ja mieheksi varttui. Isänsä johtamassa soittokunnassa hän jo oli tehokkaana jäsenenä ja olipa itsekkin jo säveltelemään yrittellyt ja niistä useilta ihmettelyä ja kiitosta saanut.

Mutta tähän hän ei tyytynyt. Hän halusi pois syntymäkaupungistaan, jonnekin ulkomaan soitantopistoon, jossa kyky nähtäisiin ja nero tunnustettaisiin. Ja kun hän tapasi nuoria kotimaahan palaavia taiteilijoita, ja heiltä kuuli kertomuksia ulkomailta, Pietarin ja Leipzigin konservatorioista, Rubinsteinistä, Scharvenkasta y.m., silloin sädehtivät nuo mustat silmät tummain kulmien alta ja innostuksen tulta tupruivat. Isänsä hän sitten kotiin tultuansa aina ahdisteli ja rukoilemalla rukoili, että päästää hänet jonnekin muualle oppimaan ... kyllä hän näyttäisi ansaitsevansa isän luottamuksen ... ja jonkun ajan kuluttua kuuluisana palaisi!

Isä, joka itse oli tuollainen nuorra ollut ja suurella riidalla taipumustaan saanut seurata, myöntyikin vihdoin Alvarin pyyntöön. Pietariin hän pääsisi, siellä näet oli isällä tuttavuuksia, joille hän voi suosittaa poikaansa. Mutta kauan ja vakavasti hän tätä neuvoi ja varoitteli suuren kaupungin viettelyksistä, ennenkuin lähtemään laski. Nuorella ja hyvännäköisellä (tässä tunsin Alvarin punastuvansa) ja intohimoisella taiteilijan alulla oli niin paljon vaaroja vältettävänä tuollaisessa oudossa maailmassa, että tarvitsi ponnistella kynsin hampain pystyssä pysyäksensä. Vaan ehkäpä hänen halunsa soittoon oli niin suuri, että se kaikki voitti.

Näin puheli tuo vanha kapellimestari poikaansa asemalle saattaessaan. Ja äiti seurasi mukana ja itkeä tihutteli tietämättä oikeastaan, minkä vuoksi. Sen hän vain tiesi, että erota täytyi rakkaasta pojastaan, ja siinä oli hänelle kylläksi. Ja kun asemakelloa kolmannesti soitettiin ja konduktööri alkoi katsastaa lähteviä olivatko jo junalla, silloin äiti parka oikein ääneen itkemään purskahti eikä pojastaan erota tahtonut. Hänestä tuntui kuin olisi hän nyt viimeisen kerran poikaansa syleillä saanut, sillä jos hän eläisikin, kun tämä palajaa, niin oli kai tuo iso maailma jo hänet vieroittanut ja toisellaiseksi tehnyt.

Kimakasti juna viimeisen kerran vinkasi ... kolisten ja ratisten alkoivat rattaat eteenpäin pyöriä, ensin hiljempaa, sitten vinhemmin... Ihmiset koettivat ensin käytävää pitkin astellen seurata sitä ja vielä viimeisiä jäähyväissanoja vaihtaa, mutta kauan eivät sitäkään voineet tehdä ... jällelle jäivät kuin jäivätkin ... nenäliinjojansa taskuistaan kaivoivat ja huiskuttaa alkoivat ja päällään nyökkäillä... Hetken sitäkin vain kesti ... pian eteni juna ... yhtenä rominana hietapenkerettä Töölön lahden poikki mennä huristi ja savua ilmaan tuprutti...

Ja niin oli kaikki poissa. Poissa äskeiset tutut kasvot, poissa sukulaiset ja ystävät ... poissa kaikki. Juna katosi tuonne kalliohalkeaman ta' a ja sinne katosi Alvar Lindströmkin. Miettiväisenä ja surullisena asteli vanha kapellimestari nyhkyvän rouvansa kanssa kotiinsa päin.

* * * * *

"Kyllä pojalla on soitannollista taipumusta ja kykyä tarkka korva ja hieno musikaalinen tunne, mutta hänellä on liian paljon itseluottamusta, liian paljon, nähkääs..."

Näin kirjoitti Alvar Lindströmistä jonkun ajan perästä vanhan kapellimestarin hyvä tuttava Pietarissa, jossa hän jo muutamia vuosia oli tämän johdolla opiskellut.

"Ja sitä paitse", lisäsi hän vielä, "on hän peräti itsepäinen tuossa itseluottamuksessaan. Kun hänen tuonottain piti ensimmäisen kerran opettajiston edessä esiintyä, täytyi hänen välttämättä saada eräs vaikeimpia sonaatteja, sinä muistanet tuon Beethovenilaisen, jota silloinen opettajamme ei koskaan saanut mielikseen menemään ... tuosta hienon hienosta, melkeinpä kuulumattomasta pianissimosta niin taiteellisesti etenevä forte ja fortissimo ... se se nyt piti hänen saada muka. Ja tiesihän sen, ett'ei hän siinä niin onnistunut kuin monessa muussa hänelle sopivammassa kappaleessa olisi tehnyt. Tästä hän taas niin nyrpistyi, että uhkasi lähteä pois muihin opistoihin ja kaikellaista muuta joutavaa jaaritteli. Minä pelkään pojalta puuttuvan tarpeellista malttia ... ja ehkäpä on hän piennä liiallisella kiitoksella pilattu!..."

Vihdoin viimein on hän silmittömästi rakastunut eräasen laulajattareen tšekäläisessä itaaliaisessa oopperassa, josta myöskään ei hyviä seuranne... Sanon näin sen vuoksi, että jo olen oppinut tuntemaan poikasi intohimoisen luonteen aivan tarkkaan... Hän antaupi niin täydelleen intohimonsa valtaan ... elää siinä joka hetki, ja jos hän nyt esim. näkee pettyvänsä, niin en vastaa siitä, mihin hän mahdollisesti ryhtyy..."

Tällaista kirjoitteli vanha opettaja ja suurella huolella luettiin se kapellimestarin kotona ja pelolla odotettiin sattuisiko käymään niin kuin näissä ennusteltiin.

Eikä tarvinnut hyvinkään kauan odottaa ennen kuin jo tuli kirje itseltään Alvarilta. Pitkä se ei ollut, mutta harvat sanat puhuivat sen enemmän:

"Rakkaat vanhempani! Toiveissani, elämäni tarkoitusperässä ja rakkaudessa olen kurjasti pettynyt! Kaikki on mennyttä, kaikki, kaikki! Repaleisempaa miestä ei maa ole kantanut, henkisesti repaleisempaa ... ja ehkäpä pian ruumiillisestikin. Hyvästi vanhempani, kiitän kaikesta! Elköö surko sitä, joka ei kauan surra aio!... Taikka surkaa niinkuin olisin kuollut kymmenen vuotta sitten pianon ääreen piennä Alvarinanne."

Ei odottanut vanha kapellimestari enää... Jo kauan hän oli aikonut matkustaa poikansa luo Pietariin, nyt hän sen päätti tehdä ja tekikin. Mutta myöhään oli se sittenkin. Poika oli kadonnut ... viulunsa vain oli mukaansa ottanut, muut tavaransa myönyt ... oli nähty humalapäisenä rehjastelevan ... siivotonna ja uhkamielisenä ... ja sitten ei missään ... ei missään! Vanhalta tuttavaltaan hän sen vain kuuli, että hän taaskin, ensimmäistä kertaa julkisesti esiintyessään, oli erään vaikean, ainoastaan mestareita varten aiotun, Chopinin Nocturnen valinnut ja siitä noin keskinkertaisen kritiikin saanut, vaikka parasta toivoi. Tämä häneen jo syvästi koski ja kun samaan aikaan tuo laulajatar, hänen rakastettunsa, oli eräälle pohatalle naittunut, niin silloin oli malja täysi. Silloin oli hän opistolta kadonnut eikä hänestä sen enempää oltu kuultu ei nähty muuta kuin sittemmin joskus humalaisena kadulla rehjastelevan.

Kyllä kuulustelutti ja etsitti vanha kapellimestari kadonnutta poikaansa, mutta turhaan raukesivat yritykset kaikki. Toisinaan tosin kerrottiin jossakin huonomaineisessa kapakassa, tai vieläkin pahemmassa, sellaisen mustatukkaisen, kalvakan ja laihan nuoren miehen liikkuneen; viulua soitellen oli hän aina sen verran rahoja saanut, että viinaa sai ja ruokaa siksi, että hengissä pysyi. Mutta kun tapailemaan mentiin, oli hän ammon jo kadonnut eikä kukaan tiennyt sanoa, mistä hän oli tullut ja minne mennyt.

Pois täytyi heittää vihdoinkin kaikki hakuyritykset ja löydön toiveet. Surullisempana kuin koskaan istahti harmaapäinen kapellimestari Lindström Helsinkiin menevään junaan ja kyyneleet kiertyivät noista vakavista silmistä, kun hän poistuvan junan akkunasta hämärämmäksi ja epäselvemmäksi häipyvää laajaa talo-ryhmää, suurta mahtavaa Pietaria, silmäili.

III.

Ketteränä juoksentelee vahtimestari Yliopiston juhlasalin kaasulamppuja sytytellen ... ensin alemmaa ovien luota, sitten ympäri huonetta, kunnes vihdoinkin akkunalta akkunalle hypellen peräseinälläkin olevat akkunoiden väliset torvet sytyttää. Vestibyyllissä paraatiovella seisoo jo tuo tuttu vanhanpuoleinen piletin myöjä kymmenkunnan myömättä jääneen 6 markan piletin kanssa; kaikki muut ovat näet jo aamupäivällä loppuun myödyt.

Tuolla tulee jo konsertin antaja ... nopsana issikan kasaanilaisesta reestä hypähtää, maksaa ja rappusia kiireesti ylös juoksee. Vahtimestareilta hän yhtä ja toista kysyy ... saksansekaista ruotsia on puhuvinaan ... ja hetkisen viivähdettyään jo kelloonsa katsahtaa ja rientävin askelin oikealle kiittää salin viereiseen huoneeseen pulskaa majavannahkaista turkkiansa heittämään.

Ja sitten hän pianon ääreen juhlasaliin kiiruhtaa vielä kerran soittamaan vaikeampia ohjelmassa mainittuja kappaleita. Kirjavana sävelryhmänä helmeilee siinä Schumannin "Carneval" vuoroin leikkien vuoroin juhllallisesti leijaten ... ja Liszt'in neapelilaisen "Tarantellan" keikkuvan sävelleikin perästä alkaa yht'äkkiä Schubert-Liszt'in ikimuistettava "Erlkönig". Jos lie Goethe tässä lapsen tuskan, luonnon jylhyyden ja matkan kiitävän nopeuden mestarillisesti sanoissa kuvannut, niin yhä sydäntä vihlovampi on tuon pelkäävän pienokaisen soitannollinen valitus, joka kiihkenee, kiihkenee, kunnes vihdoinkin näännyttyään vaikerrukseen tukehtuu.

Mutta jo rientää vahtimestari soitantoonsa vaipuneen taideniekan luo ... ihmisiä alkaa jo tulla ... ensimmäiset jo päällysvaatteitansa eteisholvissa puistelevat, ulkona on näet lunta ruvennut pyryämään. Näin toimittaa nokkela vahtimestari ja unelmistaan äkkiä toipuen katoaa nuori mustatukkainen mies äskeiseen viereishuoneeseen.

Yhtenä helinänä kaikuu issikkain tiu'ut ja kulkuset, tuohon paraatiovien rappusten eteen kun ajaa tuikasuttavat. Toinen toisensa perästä lennähtää siihen kuin pyssyn suusta ja niin vähitellen ja yksi kerrallaan hevosensa käännättää ja astutellen poistuu. Turkkeihin ja kappoihin kääriytyneet ihmiset kiirehtivät niin pian kuin ehtivät katon alle ... puistelevat vestibyyllissä vaatteitansa, jotka sitten oikealle ja vasemmalle menevien korridorien nauloihin ripustelevat ... ja samassa touhussa saliin paraimpia

paikkoja katselemaan rientävät.

Jo ovat viimeisetkin kalliit piletit kuin siivillä viedyt ... jo täyttyvät salin lukuisat penkit ja lehteristuimet ... nojatuolit ja muutamat alimmaisat penkit vain enää tyhjänä ovat... Ei puutu enää monta minuuttia puoli kahdeksasta, jolloin konsertin tulee alkaa ... jännityksellä odottavat muutamat tuota sanomalehtein ylistämää nuorta neroa, sillä aikaa kuin toiset levollisina ja välinpitämättömän näköisinä teatterikiikareilla ja lorgneteilla toisiansa tähystelevät.

Jo keskeytyy tähystely ja hiljainen kuiske ... ovi aukeaa ja sisään astuu tuo äskeinen juhlapukuun puettu nuori taiteilija ... nopein askelin pianon ääreen rientää ... hätäisesti yleisölle kumartaa, ennenkuin sijalleen istahtaa. Yksinäisiä kätten taputuksia kuuluu sieltä täältä tervehdykseksi, mutta useimmat istuvat vain alallaan kylminä ja välinpitämättöminä kuin lautamiehet kihlakunnan oikeudessa

— — —

Kovat äänet eteisovelta häiritsevät äkkiä Schumannin hienoa "Träumerei'tä" ... oven luona seisova laiha, heikkohermoinen herra ei kärsi tuota enempää, vaan avaa oven ja hiljaa, mutta kiihkeästi ärähtää, että "mikä siellä?... eikö vahtimestari tee tehtäväään?..."

Tehtäväään siellä tuo kunnan mies juuri olikin tekemässä ... takin kauluksesta ulos laahasi muuatta repaleista, viinalle haisevaa mustatukkaista miehen kutaletta, joka oli sisään koettanut pakkelehtaa.

"Ilman pilettejäkö se rehvana?"

"Ei olihan sillä muka piletit olevinaan ... että kyllähän se sen puolesta, mutta eihän sitä mikä tuommoista hampuuksia ... humalaista ... voi päästää häiritsemään..."

"Ei, potkikaa ulos se räihyämästä ja tietäkää olla hiljaa soiton kestäessä..."

Äreä herra sulki oven ja vahtimestari työnsi viinalta haisevan miehen portaille ... tuuppasi häntä niskasta menemään ja eväiksi pari kertaa takalistolle potkasi, niin että mies raukka silmälleen lumeen tuikasi.

"Sen lurjukset kuin alkavat käydä rohkeiksi ... eläpä muuta kuin juo pääsi täyteen ja ala kontata ihmisten ristiksi konsertteihin... Ja mistä lie tuon piletinkin siepannut, mokoma, mutta annoin minä sille sentään siksi tuiman lähdön, ett'ei se taida heti ensi hetkessä takaisin pyrkiä..." puheli vahtimestari kumppalilleen ja mahtavana sekä hiukan läähättäen edes takaisin eteisholvissa käveli.

Sadatellen ja tuhisten kampi ulos tuupattu mies kinoksen laidasta, ensin käsiensä varaan nousi ja siitä vähitellen jaloilleen toimesi.

"Lemmon moukat ja sivistymättömät vietävät ... eivät tarvitse muuta kuin lukemaan ja kirjoittaa töhrimään oppivat ja saavat vahtimestarin kalunat takkinsa pieluksiin ... niin siitäkös kuin pörhistytään, ett'ei enää muut mitään... Lie tuota oltu ennenkin konserteissa ja sen verran tarkattu kuin muutkin ... sen verran kuin muutkin niin..."

Miesparka lähti hoiperrellen astumaan Yliopiston portille, josta kartanolle livahti ja valaistuja konserttisalin akkunoita lähenei.

"Mutta kuunnella minun sitä kuitenkin täytyy saada ... nähnyt minä sen jo olen... On vähän minun näköiseni mies ... eli semmoinen kuin minä kymmeninen vuotta sitten olin ... samoin on hänelläkin pitkä musta tukka, lihat, kalvakot kasvot ja mustat silmät ... joita Luigiana niin ihaili... Luigiana vainaja!... minua hän kuitenkin rakasti ... ja kuinka hän hätkähti, kun Katariinan kirkon rappusilla minut repaleisena näki ... aivan pyörtyä oli ja paikalle vaipua, Luigiana raukka!... raukka oli hänkin ... jos minäkin!..."

Lunta sataa tihutteli hiljalleen ... äänettömästi seinän viereen kyykähtäneen ja tarkasti kuuntelevan miehen harteille laskeusi ja lakkireuhkalle ... ja vetenä niskaan tihkusi. Mutta ei mies mitään siitä pitänyt ... lieneekö edes huomannutkaan, niin tarkkaavaisena hän kuunteli kartanollekin asti kuuluvaa soittoa.

"Nyt, nyt se juuri soittaa Scarlattiin 'Capricciota', jota minäkin silloin Luigianalle ... sujuvasti, sujuvasti menee ja tahdikkaasti ... en kaikkea erota, mutta sormien heitosta jo taidon tuntee ... se on kerrankin musiikkia!..."

Ja ikään kuin arvostelun paremmaksi vakuudeksi kuului silloin ankara käsien taputtaminen ... pitkä ja harras mieltymyksen osoitus riemastuneen yleisön puolelta. Nuori taideniekka oli arvosteluhalukkaatkin voittanut... Ei enää istuttu kylminä tuomitsemassa ... jo nautittiin ... nautittiin, riemastuttiin ja ihastuttiin!

Mutta ulkona hiljaisessa lumisateessakin nautittiin ja ihastuttiin... Siellä seisojien tarkkaavana yhä äskeinen mies ja kun joku viehättävä paikka tuli, joka ulos kuului, silloin oikaisihe laiha mies ja yhä tiivimmin seinään päin painausi. Ja näin hän iltakauden jaksoi tuossa asemassaan olla ... ei muistanut sadetta, ei mitään! Vasta kun viimeisen numeron, Liszt'in "Don-Juan-Fantasian" viehkeät, intohimoiset sävelet olivat haihtuneet ja yleisö vihdoinkin mieltymyksenosoituksissansa tyyntynyt ja poislähtöä tehdä alkanut, vasta sitten havausi miesparkakin elämään, ravisti enintä lunta päältänsä ja pitkin askelin poistui.

Portille päästyään hän repaleisen kauhtanansa tiivimpään laihaan ruumiinsa ympärille kiersi ja lakki-reuhkansa alemmaksi silmille painoi. Ja niin mennä harppi ajatuksissansa, että kun kadun poikki lähti tulemaan, oli konsertista palaavien issikalla ajajien tielle keperytyä ja hevosten jalkoihin jäädä.

"Matliinskan luo minun nyt taas täytyy päästä ... kovinpa alkoi vilustamaan tuossa lumisateessa, hyi!... Jos minulla vain piano olisi, niin pian minä tuon yhden kappaleen oppisin ... se tunnustikin vähän tutulta... Mutta ehkäpä sen viulullakin sentään sinne päin saisi... Matliinskallahan se nyt on viulunikin ... kunhan se keho ei vain sitä muille myödy kerkeisi ennen kuin minä ehdin rahoja saada ... piammiten kai minun täytyy saada kopioiduksi ne torvisoittokunnan nuotit ... ja ehkäpä minä jo niillä rahoilla viuluni voinkin lunastaa. Matliinskan luo minun nyt kuitenkin täytyy ... viinaryyppy nyt hyvää tekee ... niinpä tuo vilustaakin, että..."

Merikadulle päin pyrki laiha mies ja pitkiä askelia kasoittuneissa lumikinoksissa harppaili. Tuolle valottomalle kadulle hän vihdoin poikkesikin ja pian Matliinskan pieneen pihaan hupeni ja sille ovelle kolkutti, jonka luona olevasta akkunasta valo tuon punaisen verhon läpi kuumotti.

"Kuka siellä taas?"

"Minähän se ... sattuuko Matliinskalla joku ryyppy olemaan kotoisalla, kovin rupesi vilustamaan?..."

"Jasso Lindströmikö se siellä on ... ainahan minulla toki Linströmille asti..." ja Matliinska avasi oven.

"Vieläkö se on minun viuluni täällä?..."

"Missäpähän muuallakaan ... en tuota ole hyvin viitsinyt kaupoitellakaan ja tokkopa nuo tuosta huolisikaan. Ja kunhan Lindströmi aina käypi minulle sitä miesvainajani laulua soittamassa, niin saatanhan minä odottaa siksi, kunnes Lindströmi rahaa saapi..."

"Hyvä, hyvä ... pian kai minä raittiusseuralta saankin ... ja sitten minä sen lunastan..."

Vanha ämmä pärähti nauramaan.

"Raittiusseuraltako?... Onko se Lindströmi mennyt raittiusseuraan?..."

Katsohan vain sitä vekkulia!... raittiusseuralta rahoja perii ja sitten Matliinskan luona viinaan juopi ... ei uskoisi sitä kälmiä!..."

"En minä itse seuraan vielä kuulu ... vaikka tienestiä siltä olen saanut ... mutta parasta kait se olisi ... parasta olisi..." toimitti Alvar Lindström solahtaessaan ämmän lämpimään tölöön.

Kerrankin se oli Lindström tänne pujahtanut sen jälkeen kuin syntymäkaupunkiinsa kurjana kulkulaissa palasi. Surkeaa elämää hän oli Pietarissakin viettänyt, mutta ei parannut se kotikaupungissakaan. Pelkkänä varjona hän ympäri kuleksi ja varsinkin soittopaikat vainusi ja siellä ulkopuolella kuunteli ja kuunteli, kunnes poliisi tai muu häntä käsivarteen tarttui ärjästen, että "mitä sinä ihmisten akkunain alla tollotat ... kursi jalkoihisi siitä paikalla!..."

Mutta poliisitkin ne olivat vähitellen hänet hupsahtaneeksi olleet huomaavinaan ja peräti hiljaiseksi, niin ett'ei häntä enää hyvin epäilykään, vaan annettiin jokseenkin häiritsemättä olla ja kuleksia. Kirjoitellen puhtaaksi asiapapereita entisille tuttavilleen, kopioiden nuotteja ja huonommissa kapakoissa soitellen hän ruoakseen tienasi ja särpimekseen viinaksi.

Matliinskan luona hän silloin tavallisesti ryyppy otti, tämä kun oli hänen vanhempainsa luona palvellut ja Alvaria polvillaan ennen muinoin hypitellyt. Ja siellä hänen aina täytyi Matliinskalle soittaa sitä "myrskylaulua", jota Matliinskan miesvainajan, merimiehen, oli tapa laulella. Ja sitä siellä taas tänäkin iltana soitettiin ja vanha ämmä soiton jälkeen sitä laulaa koetti, vaikka se enemmän variksen ääneen vivahti kuin ihmis-lauluun.

PEHKOS-JUSSI.

Piirteitä elämästä.

"Pehkos-Jussi! Pehkos-Jussi!" riemuitsivat pappilan lapset kapasten kilvalla akkunaan.

"Mutta malttakaakin kerrankaan, lapset, ja antakaa vähämielisen miesparan olla rauhassa! Ettekö muista, mitä pappa sanoi, kuin viimeksi häntä kiusasitte? Jumala saattaa rangaistukseksi vielä teiltäkin järjen viedä, niin entäs sitte!" puheli pruustinna toruen kilhuimmillaan olevaa lapsilaumaansa.

"Emmehän me mitään paha, mamma! Ilmanhan me vain leikillä vähän — —"

"Vai leikillä?... Mitäs leikkiä se semmoinenkin on, kun Janne tuonoin teki? Ei anneta ukkoparan kontinkaan olla rauhassa, vaan härnätään ja härnätään, kunnes Jussi kerkeää suuttua ... ja oma syynne, jos silloin saatte kintuillenne..."

"Mekö kintuillemme?... Ei niistä mitään", sanoi Janne vilkkaasti, "onpa nuo kinttunsa ennenkin varottu!..."

"Mitenkäs kävi Antille tässä keväällä, olisitpas tainnut liistakolla saada, jos renki Matti ei olisi hätään päässyt..."

"Eipä se olisi tohtinut lyödä kuitenkaan ... se vain uhittelee ja aikoo", sanoi Antti, vaaleatukkainen pojan nulikka.

"Ketäs se hullu pelkää ... elkäähän siihen luottako, vaan antakaa ukon olla ... ja joka konttiin ensiksi koskee, sille annan minä omasta kädestä luutavarpuu", uhkasi vakavasti pruustinna lähtiessään köykkikamariin piika Marilla kuteilla olevaa nelivartista kangasta katsomaan.

Lapset sillä aikaa akkunassa porisivat ja vilkkaina kujalle katselivat, josta hiljalleen astua letusteli vanha, ryysyinen ukkorahjus kontti selässä ja sauva kädessä. Ei hän akkunassa olijoita näyttäneet huomaavankaan, alaspäin katsoi ja kepillään eteensä kopeloi kuin vähänäköinen olisi ollut. Selvänäköinen hän kuitenkin oli toki, Pehkos-Jussi, mutta varovaisuutta se häneltä sentään oli olevinaan. Olivat näet poikahurtat kerran vanhaan tehneet Pehkos-Jussille semmoisen tepposen, että syyspuhteella kujansuun poikki hänen eteensä nuoran pingoittivat ja saivatkin ilokseen nähdä, kuinka Jussi-parka heitti kuperkeikkaa konttineen maaperässä. Mutta siitä päivästä lähtien varustusikin Junnu tanakalla koivusauvalla, jota käytti niin hyvin maaperää tunnustellakseen kuin poikarakkia hosuakseen.

Itsekseen höpöttäen ja kepillänsä kopeloiden pääsi ukko vihdoon kartanoportille, joka oli aivan pytingin akkunan luona siinä. Ei malttaneet pojat enää lasin läpi katsella, vaan toisen puolen aukasivat.

"Hyvää päivää, Jussi!" huudettiin neljästä kurkusta yhteen kaikuun tulijaa vastaan, joka juuri oli akkunan alle ehtinyt.

"Ke, ke, no! päivää", vastasi Junnukin äkkihuudossa säikähtäen.

"Mistä se Jussi tulee?"

"Tuoltapahan tulen ... tietythän ne ovat köyhän tiet!..."

"Jussiko köyhä!... Kaikkia se vielä puhuu ... aivan tänne kuului, kuinka housunlakkariissa äskenkin rahat helkki ... ettekö kuulleet muutkin?..." kääntyi Janne toisiin.

"Kuului kait se oloksikin", todistettiin.

"Vai kuului!... Hyväpä se, hyväpä se ... aina sitä tähän taloon tullessa saapi noilta silmiään varoa ... rouvastin ollaan lapsia olevinaan, vaan köyhää sitä kyllä pilkata osataan..." nurisi ukko kääntyen kartanon poikki pirttiin päin.

"Kuulkaahan, Jussi, Jussi hoooi!" huusi Janne perään.

"Hääh!... mikä sillä nyt?..." murahti Jussi ja hieman päätään käänsi.

"Tuollako kepillään se, Jussi, on ne lantit kopeloinut, jotka nyt niin iloisesti helkkää?... Eipähän se ole tyhjään mennyt tuo alituinen kopelominen ... ja sillähän se aina maahan päin katsookin, ett'eikö löytyisi jotakin..."

"Niin sillähän se, sillähän se, sillähän se", matki ukko Jannea eikä sen enempää kuunnellut, vaan

jatkoivat matkaansa pirttiin päin ja itsekseen höpötti: "Tässä talossa sitä aina silmillä ollaan, vaikkahan on pappilakin olevinaan ... kakarat kun vallan päällä rouvastin poissa ollessa ... ei näy olevan nytkään kotona rouvasti ... säilyneekö noilta konttikaan sikiöiltä ... panen ma hänen tuohon pirtin porstuaan ... kuulenhan minä, jos romuta alkavat, kuulenhan minä ... niin, kuulenhan minä..."

Ja siihen laski ukko konttinsa hartioiltaan porstuan nurkkaan ja pirttiin mennessään vielä jälkeensä vilkasi, ett'eihän ne vain juuttaat perässä jo hiivi. Vaan eivät ne vielä ainakaan hiipineet, akkunasta vielä kurkottivat ja huusivat, että "tanssippa, Jussi, mustilaista viiden pennin edestä tai naurappa ruotsiksi, niin saat ryydyn..."

Tiesivätpä ne viksarit, mitä Pehkos-Jussin mieli teki ... hyvin tunsivat Junnun viinajanon ja kahvenkaipuun ja kaikki, niin että osasivat suuta pieksää, vaikk'eivät isojakaan olleet.

Jo tuli prustinnakin kangastansa katsomasta.

"No, lapset, mihinkäs se Pehkos-ukko katosi?... Pirttiinkö meni?..."

"Pilttiin te meni ... ja tuuli kontti oli tillä ... ja ten pani polttuaan", toimitti pikku Liisu äitiensä liittyen.

"Vai niin, vai oli tillä tuuli konttikin", matki äiti kiepsahuttaen tytön syliinsä ja leikitellen hänen kellertävillä suortuvillaan. "Vai oli tillä kontti tillä ukolla, vai oli..."

Ja helakasti täytyi Liisun nauraa äitin leikitellessä, ja kutkutellessa, milloin kainaloista, milloin niskasta ja milloin leuan alta.

Eikä huomannutkaan äiti, että Janne ja Antti sillä aikaa akkunasta alas livahtivat ja Esterin ihan yksinään jättivät heidän peräänsä kuikistelemaan. Iloisesti hän vain jatkoi leikkittelyään pikku Liisun kanssa, jonka heleä nauru häntä niin näytti miellyttävän.

"Vai oli tillä kontti, ukolla ... tuuli kontti, mutta jot annetaan lenki Matin tehdä temmonen pieni, tievä kontti Liitulle, johon taapi maljoja poimia ... puolukoita titte tyktyllä Ettelin kanta... Niin entät titte, entät titte..." ja yhä kutkutteli äiti Liisuansa, niin että Liisu parka ihan oikosenaan äitin käsivarrella nauroi ja läkähtyä oli.

"Otappa kiini, Jussi, otappa hiiri hännästä kiini!" kuului samassa ulkoa kimeä huuto.

"Kyllä minä opetan teidät keleet mun konttiani kopeloimaan..." rönkäsi äreä ja vihainen ääni heti jälkeen.

"No lyöppäs vain ... koetappas ... aha, kutti, aha, kutti!... Otappa kiini ... näytäppä lantit lakkaristasi. Junnu, näytäppä! Noo, koetappa löydä ... lyöpi kehno..."

Samassa oli prustinnakin avonaisessa akkunassa, sillä nyt hän vasta oli huomannut, että pojat olivatkin lipetissä.

"Jussi sinä, lyöppäs vain ... hyi häpeä, kun vanha mies viitsii poikasia ahdistella ... hyi, ja tuommoisella kepakolla, jolla luut saattaisi poikki lyödä... Mitenkä se, Jussi, noin voipi tyhjästä suuttua?..." äyväsi prustinna avonaisesta akkunasta kartanolle.

Siellä oltiin jo parhaassa kahussa: Janne ja Antti juoksivat ympäri kartanoa, minkä kypälistä lähti, ja perässä potalsi Pehkos-Jussi sauvakko ojona oikeassa kädessä. Ruustinnan äänestä jahti kuitenkin taukosi ja Pehkos-Jussi kääntyi läöpästyneenä ja hämillään akkunaan päin; hiki tihkusi miesparan kasvoilta, turkkireuhka kun näet oli päällä ja kesäkuumassa oli juosta pitänyt.

"Tyhjästä, sanoo ruustinna, kun ne eivät koskaan saata antaa mun kontilleni rauhaa ... mitä heill' on sen kanssa tekemistä", puolteli Jussi itseään ja karvalakin päästään otti osaksi tervehtiäkseen osaksi hikeä pyhkiäkseen.

"Vai jo ne taas olivat kontissa käsinä, vaikka minä lupasin luudanvarvusta sille, joka ei anna Jussin kontin olla rauhassa... Vai niin, elköönpä menkö, pojat ... vai te pakoon kapasette, kun kysymys tulee..."

Mutta pirtin solasta olivat pojatkin jo kypälämäkeen livahtaneet. Eipä sillä, että he mamman uhkauksia paljo pelkäsivät, mutta arvelivatpahan muuten, että joutaahan asia vähän vanheta.

"Siinä sen ruustinna nyt näkee ... ei suinkaan se pakoon lähde, joka oikeassa lie ... eipähän Jussi lähde ... eipähän Jussi lähde", ylvästeli ukko vanha ja ikäänkuin iskeytyen kiini tuohon ajatukseensa toisteli vielä pari kertaa, "ett'eipähän Jussi lähde..."

"Niin tahtoohan ne olla vähän vallattomia, mutta minkäs niille taitaa vaimoinen ihminen ... eikä ole rovastikaan kotona, että kurittaisi... Mistä päin se Jussi muuten nyt kuleksii ... kotikylältäkö vai?..."

"Enpähän kuin tuolta kaupungista ... pormestari se siellä antoi mulle tämän takin..." tuumaili Jussi katsellen mielihyvillään reunallaan olevaa turkin kutaletta, kuten näytti.

"Minkä?... tuonko turkin antoi?..." kysäsi ruustinna nauraen.

"Eikä, kuin tämän alimmaisena..."

Nyt koki Junnu repiä turkkireuhkaansa avonaisemmaksi ja saikin vihdoin vanhan ruskean haaratakin hännäkset käsiinsä. "Tämänhän se antoi, pormestari ... jopa tämän..."

"Hyvä mieshän se taitaa olla pormestari ... kiittävät sitä muutkin..."

"Hyvä kait mulle on ollut ... antoi tässä tuonottainkin tupakin periä rakkokukkaron täyteen ... ja lantilla käski vielä ryppytkin käydä ottamassa..."

"Katsohan vain!... Mitä se Jussikin ryppyillä ... ei toki pilaisi noin vanhan miehen..."

"Hyväpä tuo on vanhallekin ... särpimestä se köyhälle käypi... Ja sanoi olevan hänen nimipäivänsä silloin..."

"Ohoo, no sittenhän tuo... Onkos se Jussi syönyt einettäänkään ... tuonko minä kalaa ja leipää ja piimän sintua..." kysyi ruustinna ystävällisesti.

"Antoihan ne mulle vallesmannissa vähän ... mutta eihän se lisä pahaa — — —"

"Muualle kuin selkään", kiljasi Janne samassa ukon selän takana ja säkäsi raparperin putkella housujen taustalle, ennenkuin kyökkirappusille livahti turvapaikkaan.

"No lemps — —! Nuo ne ovat joka paikassa ... tuossahan sen nyt ruustinna omin silmin näkee", tiuskasi Junnu katsoen karsaasti Anttiin, joka myöskin nurkkajuuresta pujahti ja portaille potalsi. "Tuossahan sen nyt ruustinna itse näkee..."

Mutta ei sitä ruustinna nähnytäkään, hän oli näet jo ehtinyt mennä hakemaan lupaamiansa ruoka-aineita ukolle, joten koko tepponen kävi iltikseen. Pian oli ruustinna kuitenkin rappusilla sintutoopi toisessa ja silakoita leipäpuoliskon päällä toisessa kädessä.

"Täällä olisi Jussille vähän ruuan tapaista ... tulkaapahan ottamaan", sanoi hän huomaamatta poikia toisella puolen ovea.

Jussi astua töpösti rappusten eteen ja hommausi juuri ottamaan vastaan antimia kun Janne piilostansa pistihe esiin.

"Mamma, pyytäkää te Jussia ensin tanssimaan mustilaista ... pyytäkää mamma!... tanssikaahan, Jussi, ensin mustilaista, niin sitte saatte..." toimitti hän.

"Ole vaiti sinä, karkulainen, vai tänne sinä olet jo piilottunut..."

"Muttilaitta, mamma, muttilaitta..." pyyteli pikku Liisukin nykkien mammaansa hameen kupeesta.

"Vai muttilaitta te tinäkin tahdot, no jos Jussi tahtoo tehdä tälle pikku Liisulle mieliksi ja tanssii mustilaista, niin käyn minä lantinkin noutamassa ... eli käyppähän sinä Liisu siitä mamman kirjoituspöydältä kymmenen penniä, niin olet hyvä lapsi."

Pikku Liisu jo mennä haiveloit äidin asialle, kynnykset ne kyllä yrittivät aina vastukseksi heittäytyä, vaan niistä kun pääsi, niin sitten se paremminkin sujui. Kaukaista ei viipynytäkään ennenkuin jo tulla kupitti lantti kourassa ja viimeisen kynnyksen pärjättyään huusi: "mamma, tättä te on!"

"Kiitoksia, hyvä lapsi, kiitoksia! No jos Jussi nyt tanssii, niin Liisu antaa lantin..."

Jussi katsasteli vähän epäileväisesti Janneen ja Anttiin, joihin kumpaiseenkin hänellä oli kehnonlainen silmä. Sitten hän kohautti housujaan vähän ylemmäksi ja alkoi laulaa jonkunlaista kuivaa nuottia, johon muka oli mustilaiskieliset sanatkin: "Apas peiliposki tukka kieroo, Entos sarna sokka vieroo j.n.e."

Ja sitä laulaessaan hän uneliaasti ja veltosti ruumistaan hetkutteli ja vanhoja kenkärajojaan nakkeli ja yhteen kopsautteli. Eivät malttaneet pojat totisina tuota kauan katsoa. Pian purskahti Janne hillitsemättömään nauruun ja Antti jälkeen. Ja pikku Liisu se oikein hyppi ilosta mamman ympärillä ja kättään huiskuttaen huusi: "muttilaitta! muttilaitta!"

"No jo nyt piisaa, Jussi, tuoss' on ruokasi portaille ja sinä, Liisu, annappashan se lantti ukolle!" puheli ruustinna, joka väkisellä oli koettanut nauruansa pidättää.

Pikku Liisu astui muutaman portaan alemmaksi, mutta suuremmaksi vakuudeksi kuitenkin mamman hameesta toisella kädellään piti, kun toisella lanttia Pehkos-Jussille ojensi.

"Tättä tulle!"

"Hyvä röökinä, kaunis röökinä, nalli röökinä, suuri kiitos, paljo kiitoksia", kiitteli ja kosteli Jussi tavoitellen lanttia ja pistäen sen housuntaskuunsa, jonne pudotessa se kilahti muihin koviin esineihin.

"Onpahan sillä Jussilla lakkarit rahoja täynnä, kuulihan mammakin, kun kilahti, kuulittehan", kyseli kiivaasti äidiltään Janne.

"Eihän se Jussi todella taida ollakkaan niin köyhä ... ne hokevat Jussin säästelevän kontin pohjalle", nauroi ruustinnakin.

"Minunko?... Konttiniko pohjalle?... Elkkää ruustinna uskoko juoruja ... ilman maailman juoruja ... ilman juoruja..."

"Lienevätkö nuo niin aivan juorujakaan ... sanotaanhan, ett'ei savua tuletta tule..."

"Niin, ja näytäppä lakkarisi, Jussi, eipähän uskalla näyttää lakkareitaan", ivaili Janne.

"No hennon kait minä nämä juuri näyttääkin", tiuskasi Jussi viimein, sillä tuota syytöstä hän ei koskaan ennenkään ollut sietänyt muiltakaan saati sitten itseltään ruustinnalta. Eiväthän ne enää antaisi mitään, jos siihen luuloon pääsisivät, että hänellä rahoja tallessa oli, tuumi Jussi työntäen kätensä housuntaskuihin ja alkaen niitä nurin vääntää.

Mutta nytkös pojille lysti tuli! Ennestään he jo korvakuulolta tunsivat tämän historian ja vastahan se oli Mattilan Ranssu heille kertonut, kuinka Jussi heillä lakkarinsa tyhjensi ja niistä säkillisen tavaroita kaivoi. Se se nyt poikia miellytti, kun itse saivat omin silminsen nähdä ja kuta etemmäksi Jussi tyhjennystyössään edistyi, sitä enemmän heitä nauratti.

Ja olikin siinä moskaa! Porsliinin palasia, nahkatilkkuja, nappeja, nuoran säikeitä, leipäkyrsiä, vaateriepuja, joku mustaksi pinttynyt sokerimurunen, pari silakan päätä y.m. sekä lopuksi pari kolme viisipennistä. Kaiken tämän rikkautensa tyhjensi ukko portaille naurusta pakahtumaisillaan olevien poikasten eteen ja täytyipä ruustinnankin vähäisen nauraa pihauttaa, kun silakan päät sieltä pudota tupsahtivat.

"No uskotaan jo, ei kiusata enää, korjatkaa omanne takaisin, Jussi, mutta mitä te silakan päilläkin teette?" nauroi ruustinna.

"Kuka sen tietää, milloin hiukamaan sattuisi eikä satu suolaista olemaankaan ... ei ne ole köyhällä kaikki niin äärestä otettavissa..." Ukko tukki jo aika kyytiä tavaroitaan takaisin taskuihinsa.

"Näitte kait sen nyt ruustinna, että ne on ilman juorupuheita ... eihän niitä mistä meikäläisillä kertymään jouda, jos jonkun lantin saapikin ... ei toki ... köyhä on köyhä... Uskoohan sen nyt ruustinnakin?..."

"Uskon, uskon ... ilman taitavat vain juoruta... No menkää nyt pirttiin syömään ... tuokaa sitten astia pois!"

Niin lähti ruustinna pikku Liisun kanssa sisälle ja Jussikin, joka oli taskunsa entiseen kuntoonsa saanut, otti nyt ruoka-ainekset käteensä ja alkoi pirttiin astua. Porstuaan tullessaan sovitti toopin ja leipäpuoliskon toiseen käteen ja toisella konttinsa viileikkeistä pirttiin laahasi.

"Parasta taitaa olla, että viepi omansa perässään ... ei niiltä ruojilta ne säily kumminkaan ... niin, kutti, töllöttäkää siellä nyt, sen urvelot!..." lisäsi hän vielä silmätessään taaksensa portaille päin.

Niin meni pojilta se lysti tällä kertaa, kun Junnu korjasi konttinsa mennessään. Mutta eivät he siitä vielä nolostuneet. Päättivät kuin päättivätkin vielä naurattavansa ukkoa ruotsiksi ja laulattavansa "Aatamia". Vaan millä keinoin? Rahaa heillä ei ollut ja ruokaa oli Jussi saanut. Viinalla ja kahvella hänet myöskin olisi taivuttanut siihen, mutta niidenkin haltija oli mamma.

"Käyppäs sinä, Antti, katso onko piipunperiä papan porolootassa", kehoitteli Janne veljeään, "minä pidän sillä aikaa omat konstini".

Antti katosi neuvotulle asialleen ja Janne hyppäsi aidan yli puutarhaan, josta katkoi pari raparperin lehteä. Hetkisen kuluttua olivat pojat jo takaisin, mutta ei ollut Antilla periä kuin puolikymmentä piipullista kämmenellään.

"Vähäpä sait! Mutta onpa minulla sen sijaan", nauroi Janne.

"Raparperia!... mitä sinä sillä aiot, Janne?..." kummasteli Antti.
"Näethän sen kohta odotahan kun Jussi tulee!"

Ja pianpa se Jussi joutuikin. Ei malttanut syödäkään, kun vasta oli vallesmannissa syötetty ... särpäsi vain piimäsinukan ja pari suupalaa purasi, loput konttiinsa pisti ja kytästeli sen entiselleen kiini. Tooppi kädessä hän sitten kartanolle poikain iloksi ilmestyi ja käskyn mukaan tuli sitä takaisin ruustinnalle jättämään.

Verkalleen Jussi pihan poikki lötösteli. Tapansa mukaan alaspäin tuijotti maata vasten eikä poikiakaan muistanut ennenkuin vasta portaiden edessä.

"Kuulehan, Jussi, heitetään pois ne vanhat vihat ja sovitaan ystävyksiksi", sanoi Janne mielitelevästi ukolle, "ja minä annan teille vielä oikeaa ulkomaan tupakkia, jota pappa on omassa puutarhassaan ruvennut kasvattamaan".

"Mistäpä ne lie sullakaan tupakit?..."

"Tässä ... näettehän nämä lehdet ... yhteen laatuun kuin Venäjän lehdetkin ... ne pitkät lehdet..."

"Niinhän nuo näkyvät olevan ... mutta tuoreitahan ne on ... ei suinkaan ne tuoreeltaan millekään maista..."

Halukkaasti Jussi jo noita suuria, pulskia lehtiä katsasteli.

"Ka maistelkaahan ... eivät taida tuoreeltaan olla millekään, vaan kun uunilla kuivaatte ja leikkelette, niin..."

"No ei nuo juuri pahallekaan ... syöpikinhän noita..." Jussilla olikin jo sun täynnä matusteltavana.

"Saatte nämä sovinnoksi ... mutta laulattehan te sitten sitä 'Aatamia', Jussi, kun minä en ole sitä vielä kuullutkaan", pyyteli Janne.

"No, jospa tuota tupakin edestä vähän laulaisikin... Pannaanhan ensin tupakit talteen..."

Ja kun raparperinlehdet oli ensin hyvään korjuusen poveen kätkeyty, karastelihe Juho muutamia kertoja ja sitten yksitoikkoisella nuotilla alkoi:

"Aatami suuri valtija
Hallitsi koko maailmaa;
Kaksi poikaa hänellä,
Kaini ja Aapeli nimeltä.
Voi, voi, huusi Aapeli,
Elä rakas veljeni
Viatonta verta vuodata,
Se on synti kamala j.n.e."

Jolkutettuaan tämän melkoisen pitkän virren pätkän loppuun, sylkäsi Jussi äskeiset lehden jätteet suustaan meinaten, "ett'ei ruojista ole tuoreeltaan ... aivan maistavat heinälle..." Ja tämäkös poikia taas nauratti niin imelästi, että ukko jo alkoi petosta aavistaa.

"Mitä lienette antaneetkaan ... eivät taida tupakkia ollakkaan ... vaan saan minä niistä selvän kunhan yön seutuna kuivaan", vakuutteli ukko laskien toopin portaille ja hommautuen pirttiin konttinsa luo takaisin, sillä siitä hän oli tuiki arka. Ei pirtissä tosin muita ollut kuin ruotimuori ... näin hein'aikana, mutta konttiansa vartioi Junnu taivaan linnuiltakin saati nälkäiseltä muorivanhalta.

"Elkähän vielä ... saatte suutupakkia hyvät perät, jos näytätte, miten ruotsiksi nauretaan ... ka, näettehän sen Antilla..."

"Onko sillä?... Mitä lienevät hellaporoja..."

"O-ehhei, ihan oikeita periä ... vasta nouti sisältä... Saatte, jos ruotsiksi nauratte..."

"Näinhän nuo sanoo ruotsiksi naurettavan..." Ja Pehkos-Jussi pärähti niin hahattavaan nauruun, että ruustinnakin ovelle kahnasi kummaa katsomaan.

"Mikä Jussille tuli?..." kysäsi hän.

"Ilman minä noiden poikain kanssa..." sopersi Jussi hiukan hämillään, "tuossa olisi tuo tooppi, paljo kiitoksia, kost' Jumala ruustinnalle..."

"Se on nauranut meille ruotsiksi, mamma", toimitti Antti ja Janne nauroi revetäkseen. "Naurakaahan vielä, että mammakin kuulee..."

"Minä teille vielä ... antakaa nyt ne perät, kun antanette..."

"Anna pois, Antti, että Jussi pääsee rauhaan", käski ruustinnakin, "johan minä kuulinkin sen äskeisen remauksen..."

"No hekkää ... tuoss' on!..."

Antti löi kourastaan perät Jussin kämmenelle, jossa Jussi niitä hiukan perkkaili viskellen pois tulitikun päät, ja sitten avonaiseen suuhunsa paiskasi. Ja voitte sen arvata, ett'ei se suun ympäröykään niin häävin puhdas ollut!...

"No nyt saa Jussi mennä ja poikain pitää tulla lukemaan ... sillä kun pappa tulee puolisolalle niityltä ja alkaa läksyjä tiedustella, niin mitäs sitä silloin sanotaan", lausui ruustinna ottaen Jannea ja Anttia käsipuolesta ja taluttaen heidät sisälle.

Eikä auttanut tällä kertaa vastustelu ja pelottipa se papankin tulo niityltä, sillä ei sitä hänen kanssaan käynytäkään leikittelyminen niinkuin mamman, sen pojat kyllä tiesivät. Akkunasta he kuitenkin näkivät Pehkos-Jussin pirttiin menevän ja sieltä vähän ajan perästä palaavan kontti selässä ja sauva kädessä niinkuin oli taloon tullutkin. Ja akkunan alitse kun ihan meni, niin ei malttanut olla Janne äännähtämättä, että "tanssippa, Jussi, mustilaista vielä viiden pennin edestä..."

Mutta ei näyttänyt Jussi kuulevankaan ... eikö lie kuullutkaan. Verkalleen vössysteli kujatietä pois päin ja alla päin kepillään eteensä kopeloi ja kaikenlaista itseksensä höpötti — — —

Tuota tekoaan se oli Pehkos-Jussi jo kymmeniä vuosia tehnyt. Oli koetettu joskus saada häntä ruotilaiseksi jonnekin asettumaan, oli myöty pari kertaa "avessuunissakin" huutolaiseksi vähimmän vaativalle, mutta ei vain ottanut sitä totellakseen Jussi. Hän oli sen niin saanut päähänsä, että kulkulaisena se on parempi ja niin oli hän lähtenyt maailmalle kerjäämään. Vaikka synnynnästäan hassahtava, oli hän muuten hiljainen ja sävyisä ja antoi mielellään muille rauhan, kun vain muut olisivat hänelle sen antaneet.

Mutta siihenpä eivät pojanpurlakat ensinkään suostuneet, pyörivät vain ukkoparan ympärillä, kun tämän turkkireuhkasta lienevät sipaleenkaan äkänneet. Missä talossa vain lie lapsia ollut, ja varsinkin kasvavia, käsipuhkopoikia [nimitys johtunut siitä, kun pienempiä kaloja käsin puhkotaan perkatessa], siellä tehtiin ukolle sellaista kiusaa, kuin juuri näimme pappilan poikainkin harjoittavan. Ja samoin kuin häntä sielläkin laulatettiin, tanssitetiin ja nauratettiin, samoten kaikkialla muuallakin. Mutta näinpä se Pehkos-Jussikin pysyi tupakissa ja ruuassa, edellinen oli näet Juholle aivan yhtä tärkeä kuin jälkimäinenkin.

Tuli se näiden lisäksi joskus vielä kolmaskin halu ukkoparkaa kiusaamaan ja silloin siinä ei muu auttanut kuin suorinta tietä kaupunkiin karnasta. Kaupungissa kyllä oli katupojat, jotka eivät mitenkään voineet antaa tuon kummallisen äijän turkki päällä kesäkuumassa rauhassa tallustella, vaan ahdistelivat kaikella tavoin ja härnäilivät. Mutta kaupungissapa ne myöskin paremmin lantit lähtivät ja lanteilla ryyppyt, ja siksipä se Junnullakin sinne toisinaan aina mieli teki.

Eikä sitä sitten enää hätää ollutkaan, kun lie kerran parin kolmen ryyppyn vanhaksi päässyt, niin että jalat niin lystisti tuntuivat kohahtelevan. Tunsivat ne katupojat Pehkos-Juhon käynnistäkin jo oliko käkeilemistä, sillä reippaammin astui ryyppyn saatuaan Jussi ja sauvaansa heilutteli ja ympärilleen katsellen uhotteli, että "tulkaapa nyt, rakit, niin saatte tietää, mitä se muksu maksaa..."

Mutta silloinpa juuri ne eivät tulleetkaan. Antoivat Jussin vain rauhassa katuja kuleksia ja tulliportistakin poistua, kauan hän näet ei kaupungissakaan viihtynyt.

* * * * *

Taitaa nyt tulla kymmenkunta vuotta siitä mätäkuun päivästä, jona Pehkos-Jussi matkustussauvansa maahan laski ja arastelevat silmänsä ijäksi päiväksi umpeen sulki.

Se oli tuollainen poutainen ja helteinen kesäpäivä, jona heinämiehet luojaansa kiittelevät ja jok'kisen lapoonsa huolettomasti kuivumaan hajoittelevat. Kilkis, kalkis, kilkis, kalkis kuuluikin kaikilta kyläläisten nurmilta, siellä kun he kukin aina vuorollaan tylsyneitä viikatteitansa terästivät. Ja sitten he niin vakavasti kyykistyivät ja huurs, huurs huusi tuore heinä poikki mennessään ja röyhevälle niitokselle kellahti.

Lammin rantueilta talonsa alta teetti juuri heinää kirkonkylän kauppamies. Myötämäkeä löivät siinä miehet ja veden ääreen tultuaan aina kovasimiaan huuhtasivat, ennenkuin liippaamaan rupesivat.

Tuossa lammin rannalla vesirajassa se oli saunakin ja saunan lattialla rukiin olilla makasi huohottavasti hengittävä, harmaatukkainen ukko. Pehkos-Jussi se oli, joka siinä kuumeessa huohotti ja toisinaan aina voihkasi. Kauppiaalle oli hän hiukan sukuakin olevinaan ja siinä ollessaan sairastunut; sentähden oli kauppamies arvellut, että viekää saunaan, siihen vanhempaan, joka on likempänä rantaa!

Piika oli siihen sanonut, että entäpä jos se sinne kuolee ja kalman tartuttaa, petoko siellä sitten enää kylpee!... Mutta kauppamies oli sen kerran niin päättänyt ... eihän sitä minne muuannekaan voitu panna ... ja olihan talossa kaksi sauna... Kylpeköön uudessa tulevalta talvelta väkikin...

Tähän ei kellään enää ollut mitään sanottavaa. Itsekseen arveli kauppamieskin, ett'eihän siitä kylvettäväksi enää sitten ole, mutta tallin luoksehan minä olen sen aikonut muuttaakin ja maalta sikoläätiksi... Ahtaaksi alkaa käydä navettakin nyt, kun on yksi lypsävä enempi ja joutilaitakin niin monta!...

Ja niille puheille se oli sitten Jussi pirtistä saunaan kannettu — kuolemaan. Viikkoa kaksiko jo lie sairastanut ... eikä näyttänyt kostumaan rupeavan ... yhä vain huononi huononemistaan.

Pari kertaa oli Reeta muori jo kuullut hänen houreissaan huutavankin... Jumalata oli hänkin ollut avukseen huutavinaan ja Jeesusta, sanoi muori. Eikä hänen sitä ole ennen tekevän kuultu, niin että tottapa se lie lujalle ottanut!...

Ja lujalle se oli ottanutkin, hyvin lujalle. Tuskan hien oli sairaan ryppyisille kasvoille nostanut ja posket hohtivat kuin tulesa. Ja sisällä oli niin kuuma, valitti hän, sisukset paloivat ... vettä, vettä!

"Nyt se tekee hengen lähtöä", sanoi emännälle Reetamuori kylmempää vettä kaivolta noutaessaan.

Emännän kanssa he sitten yhdessä saunaan jouduttausivat. Riuhtasemalla sairas juoma-astian Reetamuorilta tempasi ja muutamia suuntäysiä nieltyään jo tyyntyvän näytti.

"Eiköhän tuo pappilan maisteri rupeisi niin hyväksi, että tulisi luokseni, jos käskettäisiin..." mutisi hän hiljaa.

"No kuka tuon tiennee ... Kun sattuisi kotiinsa eikä muita kiireitä olisi..."

"Voi käykääpä te, Reeta, kyllä sen Jumala teille palkitsee, jos minä en saattaisikaan..."

"Mitenkäpä se sinäkään ... vaan käypihän tuota tuon verran palkattakin... Kunhan se nyt vain kotiinsa sattuisi..."

Niin lähtivät emännän kanssa saunalta pihaan.

"Luuleeko emäntä sen lähtevän?" kysäsi muori, kun olivat vähän matkan päässä.

"Mene tuota tiedä ... vaan niin se minusta tuntuu, ett'ei se lähde semmoisten vihamielisten luo kuin Jussikin", arveli emäntä.

"No, vaan sanotaanhan kirjassa, että 'autuaat ovat ne, jotka isoovat ja janoovat, sillä heitä pitää ravittaman'," intti muori. "Ja kun hällä nyt halu on, niin..."

"Niin, niin, enhän minä estelekkään... Menkää vain ... ja kiire taitaa ollakkin..."

Emäntä meni "puotia katsomaan" ja Reeta muori lähti kiireen kahussa pappilaan astua suoputtamaan.

Muu väki ei tästä mitään tiennyt eikä siitä heille mitään sanottukaan. Yksinään sai Jussi Pehkonen saunassa voitotella, vaan oven olivat kuitenkin auki jättäneet, että ilma oli raittiimpi ja jotakin katsella saattoi. Tuolla kaareusi pilvetön sinitaivas ylhäällä niin puhtaana ja mieltä kohottavana, tuolla lentää suikasi pääskyspari kiistaten keskenänsä lennossa ja säveltaidossa ja tuolla lammen toisella rannalla liikkuvat iloiset piikatytöt luo'olle haravoiden miesten pörhöpäisiä niitoksia.

Ei tainnut sentään saunassa olija joutaa ajatustaan enemmän kuin katsettaankaan mihinkään kiinnittämään. Kuolevalla lie näet omat ajatuksensa ja sen Pehkos-Jussi hyvin tunsu, että nyt ei kuolema enää kaukana ollut. Niin alkoi kaikki tuntua heikolta ja voimattomalta. Ja hengitys oli lyhyt ja tuhuttava ja rintaa taas niin poltti kuin pikiliekissä.

Tuskissaan väentelehti siinä ukkoparka, niin että pään-aluksena oleva konttirottelo rutisi. Kontistaan ei Jussi näet vielääkään ollut hentonut luopua, vaan pään-alukseksen oli hänen se saada pitänyt...

... Vihdoinkin palasi Reeta muori asialtaan, mutta tyhjin toimin: maisteri ei nyt mitenkään ollut joutanut, vaan oli sanonut tulevansa niin pian kuin pääsee päivällisten jälkeen.

"Oh, oh," vaikeroi sairas, "silloin ei Jussia enää ole ... se on tanssinsa tanssannut silloin ... oh, oh, missä ei rakit ole vainoomassa ja kintuilla ... oh, oh! vettä, vettä!"

"Ka joko se on kaikki tuonkin juonut ... odota, odota, minä juoksen kaivosta", kiirehti muori ja oikein juoksun touhussa pihaan riensi. Sivumennessään taas emännällekkin sanomassa pistäysi: "nyt taitaa tulla loppu, en saanut vielä maisteriakaan ... ristijäisiin oli lupaunut..."

Ja sitten kaivolle ja vesiastioilleen takaisin saunaan!

Taas tempasi sairas viimeisillä voimillaan vesihaarikan aikoen sitä huulilleen viedä, mutta silloinpa juuri loppuivat voimatkin, niin että hän takaisin vuoteelleen suistui. Astioineen päivineen hän sinne tyyskähti ja kylmä vesi kaulalle ja ryntäille hulahti.

Ja siihen nuivertui miesparka selälleen ... eikä enää sen koommin liikahtanut. Huulet vain vielä jonkun sanan kuitenkin lausuivat epäselvään ja tupsahtelemalla.

"Mitä se puhuu?" kysyi hiljaa Reeta muorilta emäntä, joka myös oli ovelle ilmestynyt.

"Eihän tuosta oikein saa selvää ... kontistaan kait se puhuu..."

"... kontti Reetalle ... palkaksi ... köyhältä..." sopersi viimeisiksi sanoikseen sairas ja jäykistyvistä kasvoista päättäen ei Pehkos-Jussia näillä mailla enää ollut.

Hän oli tanssinsa elämän tanssilavalla loppuun tanssinut!

* * * * *

Muutama päivä vain — taisi ollakin jo toisena päivänä tuon kuolemantapauksen jälkeen — nähtiin mustaa yksinkertaista kirstua kannettavan kauppamiehen pihasta lähellä olevalle hautausmaalle. Kauppamies emäntineen, Reeta muori, pappi ja lukkari olivat, paitse neljää kantomiestä, ainoat saattajat.

Kirkon luona kuitenkin yhtyi pari miestä saattoon, astellen sentään hiukan järempänä muita ja pysähtyen hautausmaan aitoviereen juttelemaan.

"Ketä siinä viedään?" kysäsi heti toinen.

"Sitä Pehkos-Jussia, kun liette sattunut näkemään siellä kaupungissa..."

"Tunnenhan minä toki Juhon! Vai on se jo hänkin kuollut! Milloinka kuoli?..."

"Tässä se vasta eilissä päivänä tuonne kauppijaan saunaan..."

"Eipä kauan ruumista maan päällä pitäneet ... eikähän sitä näin mätäkuulla saatakkaan ... Nuoko ne peijaisvieraat... Ei tainnut kauppamies ruveta maahanpanijaisia toimittamaan ... köyhäin kassaan taisi turva tulla..."

"Eikö helkutassa... Ettekös te ole kuulleet, että Jussihan itse toki itsensä hautaan kustansi ja peijaat ja kaikki ... jättihän se, kuulenma, pari sataa markkaa rahaista rahaakin..."

"No ei nyt kummemmalla, vai pari sataa markkaa rahaa ... elähän huoli! Lieneekö meissä senkään jättäjää", nauroi mies, joka kuulusti olevan kaupunkilainen, "no, kukas ne perii? Tämäkö se kauppamies?..."

"Kauppamieshän se sukulainen olisi ... mutta Jussi kuuluu kuollessaan luvanneen konttinsa Reetalle, kauppijaan ruotimuorille, eikä ollut kauppamieskään aikonut ruveta kärejömään, vaikka saisikinhan se ne, jos haluttaisi, kun vieraita miehiäkään ei ole..."

"Vai niin, vai niin, no tanssillaan ja 'Aatamillaankohan' tuo nuo tienasi?..."

"Milläpähän muullakaan ... itsekullakinhan ne ovat omat elinkeinonsa..."

Kellot olivat jo tau'onneet ja parailaan luki maisteri hautauslukua. Sitä kuuntelivat miehet vähän aikaa äännettöminä, kunnes toinen jo poislähtöä teki ja hyvästellesään lausui:

"No saipahan kerran Pehkos-Jussikin kylän läpi rauhassa kulkea ... ei ollut tällä kertaa pojan naskalit kintuilla..."

"Saihan tuo kerran ... ja hautaansahan tuon rauhan jo toki saada sietääkin!..."

SE OLI KUITENKIN MINUN IHANIN UNELMANI.

I.

Kevyet ovat keltanokan askelet, kun hän ensi kertoja Helsingin katuja käydä kepsuttelee. Sitä on jo semmoinen mies mielestään, kun rillain tai silmälasien läpi maailmaa tarkastaa... Espiksellä tai muualla ... ja kun hienoja "Bostanjoglon" savuja kahden sormen välistä tupsauttelee ... noin toisesta suupielestään yläviistoon.

Eivätkä paina vielä pahoin huoletkaan silloin, eipä paljo enemmän kuin tuo teikkarin merkki, jota oikeassa kädessä heilutellaan ... ja tietämätön on vielä käsilainoista, vapaa osakunnan kassaveloista ja kaikesta!... Ei ole aavistustakaan siitä, että parin kolmen vuoden päästä hiessä päin saapi ympäri kaupunkia juosta takuita tiedustelemassa, muuten nimi "valssaa" ... ja usein täytyy tosi kiireessä ajuriinkin turvauta ja hänen hytkyvissä ajopelissään mureaksi muokkautua...

Niin, kaikesta tästä ei tuo miekkoinen mitään tiedä, eikä paljo muitakaan ylioppilaselämän julkisia salasuuksia... Teerevänä ja huoletonna vain astelee toisten kiusaksi Esplanaatin kuvetta ja savuja vetelee... Grönqvistin sivu kulkeissaan puotien akkunoihin katsastaa ja kirjakaupan eteen pysähtyy tutkimaan olisiko uusia kirjoja ilmestynyt Tanskan tai Ruotsin kielellä ... suomeksi ilmestyneistä kun niin harvat lukemista muka ansaitsevat!... Hyvin se onkin viettelevää tuo Esplanaatilla kuleksiminen ... siellä kun aina ihmisiä tapaa ... ja tuntemattomia, vanhoja ja nuoria ... sirovartaloisia, keskeltä aimo piipunvartta tuskin paksumpia kaupunkineitosia ... ja kalvakoita, rihaisia ja hoikkasäärisiä herrasteikkareita ... kaikki ne vain siellä sekaisin vilisee noin puolen päivän rinteessä.

Tuolta astelee keppeensä huiskuttaen juuri Yrjö Alvekin, nuori, ikään "leivottu" valkolakin kantaja. Rentona hän käypi lihavenlaisen kumppalinsa vieressä, innokkaasti puhelee ja puhuessaan käsiään viuhtoo...

Vaan tuo paksuniskainen vieruskumppalinsa, joka niin levollisesti sanatulvaa kuuntelevan näyttää, hän käydä letustelee vain äänetönnä ja välinpitämättömästi vuoroon ohitse meneviä, vuoroon tavaroita ikkunoissa tarkastelee... Sikaripuodin sivu mennessä hän uteliaasti sinne tirkistää näkyisikö ruotsalaisen, puheliaan neidin hempeä muoto ... ja ravintolan edustaa astellessaan tutkii hän nurkkasilmällä, keitä siellä akkunaverkon takana istuu kahvekuppinsa ääressä.

"— — Sen täytyy, sen täytyy ... siinä ei auta mikään, totuuden täytyy kerran voitolle yhteiskunnassa päästä! Sitähän kaikki nyt koettavat mahdolliseksi tehdä, sitähän kirjailijat työskentelevät ja uskovat ... ja sinne päinhän käy kehityskin. — Mutta ethän kuuntelekaan, Lulle, muualle vain kurkistelet!..."

"No, no, veli hyvä, parastanihan olen koettanut tässä — elähän kiivastu, vaan ymmärräthän sen, ett'en minä enää tällä iällä tuommoisia saarnoja — —"

"Tuommoisia saarnoja? Tällä iällä? Taas sinä ikääsi, Lulle, muka turvaut, kun ihanteellisimmista asioista kysymys tulee... Vaikka sinunhan juuri pitäisi se oivaltaa ... ihanteen arvo ja sanoithan kerran olleesi hyvin taipuvainen — —"

"Niin, niin kerran, 'fuit Ilion, fuimus Troes' poikaseni! Elämän kuohua ... mutta eri ajat, eri tavat, kunhan sinäkin sen verran kuleksit kuin minäkin, niin harvempaan puhelet mokomista houreista, ne kun vievät ... ja miehen edistymistä estävät... Heitä sinäkin jo hornaan joutavuus ... ja ala heti tositoimeen, niin..."

"Vai heitä!... Luuletko sen olevan oikein ja luuletko sitä niinkään vain heitettävän... Eei, se kun kerran ihmisen luonnossa asuu ja versomaan pääsee, niin se pakottaa... Ja vaikea sitä on tukahuttaa itsensä ... ja yhteiskunnankin..."

"Oli mik' oli, mutta tehdä se täytyy, sillä semmoinen intoileva mies ei maailmassa menesty, ei ainakaan meillä ... yhteiskunnallinen järjestelmä ei suvaitse niitä ja sentähden täytyy heidän ennemmin tai myöhemmin mukautua oloihin... Vaan mitäpäsinä järkisanoista, yhtä kuin puhuisi pukille venettä... Sinun laisille yltiöpäille ei ole apua, ennen kuin itse saavat koetuksen koulua käydä, se se kyllä liiat houreet päästä karsii, kaikki tuommoiset vintiöt ja — ihanteet!"

Kovin paljon oli vanttera herra jo yhteen pohtiin puhunut, hyvin rupesi jo henkeä ahdistamaan ja puhkamaan pakotti. Eikä siitä olisi hänen elämästään tullutkaan mitään, jos ei hänellä toki olisi ollut omat konstinsa ahdistusta vastaan, lääkärin, hyvän ystävän, neuvot, jotka aina helpottivat hitusen.

Sundholmin eteen pysähtyi vanttera herra.

"Tuletko mukaan, vai —? Täytyy minun saada jotakin, koska niin ahdistamaan rupesi; mutta sen minä sanon, että jos et anna tuolla sisälläkään rauhaa minulle totuuksiltasi, niin etpäs, peijakas olkoon, juokaan minun kustannuksellani tippaakaan, et tippaakaan, Yrjö! Jokos lähdet niillä ehdoilla?..."

"Mene sinä sen — —! En lupaa sitä sinulle, enkä kellekään, vaan kiusallakin huudan, milloin tilaisuutta saan. Saat mennä yksinäsi ehtoinesi, mokomakin aineen orja ... materialisti!"

Ylpeästi kääntyi suuttunut totuuden sankari pois lähteäkseen, vaan ei vanttera herra häntä kuitenkaan vielä päästänyt.

"Elähän mene, elähän mene kuitenkin, Yrjö, etkös leikkiä ymmärrä sen verran, hääh? Vaikka kyllähän sinä humööriä häiritset noilla tuumillasi, mutta mitä se setä ei sukulaisensa edestä uhraisi, puh! Jo taas alkaa ... no tule nyt sitten, puhu mitä tahdot, minä juon muutaman 'Salvaattorin' ja sinä saat samanlaisen. No!"

"En tule sittenkään! Sinä aina vain pilkkaat." Eikä ollut apua mistään Yrjöille, äkeissään hän ystävänsä siihen jätti ja pois lähti eikä jälkeensääkään katsonut.

"No mene sitten, totuuden sankari! Lapsettaa sitä vielä, mutta hyvän miehen alku hän on!"

Niine mietteineen aukasi vanttera herra lasisen oven ja puhkaen sisään työntyi — — —

Rillojansa korjaillen ja keppiänsä heiluttaen Yrjö matkaansa jatkoi ja ruotsalaisen teatterin kohdalta Ylioppilastalolle poikkesi "Tilskuerenia" tai "Framåt'ia" lukemaan.

"Oli se koko olemus, tuo Lullekin! Sen kanssa vain ei saattanut vakaisemmista ja henkisemmistä asioista keskustella, ei vaikka peto olkoon! Ei muka hänen iällään enää soveltunut ihanteista ... eläs vanhakin sitten ... ja voipiko totuuden ihanne ja vapauden olla kellekään sopimaton? Sitäpä hän mielellään tietää tahtois, voipiko? Ja mikähän lempsatin järjestelmä se olisi, johon ei totuus mahtuisi, kun tiukalle pantaisiin? Valheeseen ei totuus mahdu, se kyllä myönnetään, mutta vale pois, totuus sijaan, ja entäs sitten? entäs sitten?"

Näin mielti mielessään Yrjö, kun Ylioppilastalolle astui... Portaita noustessaan sattui ylöspäin vilkasemaan: "Spei suae patria dedit" seiso i tuolla korkealla oven yläpuolella kultakirjaimilla. Niin, niin nuoriin se isänmaa luottaa ... ja silläpä se onkin juuri nuorten asia ihanteiden lippua kohottaa ... ja totuushan maan perii, hm!

Jo aukasi oven ja toista sisään päin lykkäsi. Leveällä akkunaudalla istui muutamia ylioppilaita ... siinä istuivat ja puhelivat ... ja nauroivat eilispäivän kokoukselle Enqvistillä, että kun se ja sekin oli ollut puheita pitävänä, vaikk'ei kieli paljo suussa liikunut ... ja että... Vaan ei viitsinyt Yrjö mokomia juttuja kuulla. Vilkaasi lasikaappiin oliko kirjeitä tullut ja kun ei ollut, niin niine hyvineen portaita yläkertaan juoksi.

Ei ollut heittämistä kalosseja tuohon kaikkein syötiksi ... pian ne uudet joukosta viedään ja saapi niitä sitten kuuluutella, että "se tunnettu henkilö, joka silloin ja silloin j.n.e." Paras oli panna ne sisäkkäin tuonne oven taa syrjemmäksi... Sitä tehdessään jo vilkaasi sivuhuoneeseen, mitä ne siellä?... Pelasivat dammia toiset ... muutamat sohvilla retkottivat sanomalehti nenänsä alla.

Jo sitten saliin astui ... silmäsi ympärilleen ja vesisäiliön eteen pysähtyi ennen kuin toiseen sivukammariin meni Tilskueren'istä kirjanarvosteluja y.m. lukemaan. — —

— — Selkäkenoon oli Yrjö Alve sohvaansa solunut ... ja luettavaansa kerrassaan vaipunut. Olikin se sattunut niin hauskaa lukemista, "Naiskirjallisuuden kehitys pohjoismaissa" ... ei tahtonut kesken heittää, vaikka se tulkoon!...

"Kuuleppa, Yrjö, minulla olisi vähän asiaa..."

Sandbergin Ville se siinä ovella seiso i palttoo päällä ... hänkin oli niitä saman puolen keltanokkia.

"No! sanohan asiasi!"

Ei haluttanut Yrjöä ensinkään nyt paikaltaan hievahtaa.

"Tulehan tänne ... tänne porstuaan, täällä on muitakin ja meillä olisi asiata sinullekin!"

Ei auttanut vastustuskaan ... mukaan piti lähteä ja siihen Tilskueren pöydälle heittää. Kyllähän ne sen siitä heti sieppaavat eikä sitä sitten paikalla käsiinsä saakaan, vaan elköön, jopa tuo alkoi ollakin lopussa!...

Porstuassa oli koko joukko Yrjön tovereita. Kaikki olivat he Kaisaniemeen menossa ... oli näette päätetty pitää pienet muistijaiset tänään ... Eljaksen päivänä. Eikä sinne muita tulisikaan kuin ne, jotka samana keväänä olivat samasta koulusta ylioppilaisiksi tulleet ... ei muita ketään!... Ja eri päälle oli huonekin telefoneerattu. Ei Yrjöä nyt haluttanut juominkeihin. Juominkeihin? Herrainen aika! Kuka tässä on juomingeista puhunutkaan!... Ei suinkaan heillä ollut ne mieletkään, muuten vain vietettäisiin suuren miehen muistoa. Käveltäisiin Kaisaniemeen, jossa muudan viinilasi juotaisiin ... ja tottahan siellä joku pitäisi puheenkin päivän kunniaksi...

Tiesiväthän ne veijarit, että puheiden pito oli Yrjön heikoin puoli, siihen kun kosketti, niin harvoin hän vastaan jaksoi panna.

"No olisikohan tuonne sitten lähteä", myöntelikin jo Yrjö ja kalossiansa alkoi oven takaa tavoitella ja jalkoihinsa sovitella.

"Sepähän naula se veti!" nauroi joku joukosta kumppanilleen ja yhtyivät siihen muutkin lähellä olevat.

Ja niin sitä mentiin juoksulla alakertaan, että kantapäät kiviportaihin kalisivat. Alas juostiin ja laulellen lähdettiin ... koko nuorukaisjoukko, parvi keltanokkia.

Rautatietorille kun tultiin, niin riveihin asetuttiin ja siitä kepein askelin torin yli Kaisaniemeen ... hyräillen iloisia marsseja, kaikellaista puhellen ja kilvalla rähisten.

II.

Sakeana, vahvana pilvenä öyhkysi savua kymmenestä paperossista ... kiukeroiden kaukeroiden suupielistä tuli, mutta sitten verkalleen lakea kohti kohosi ja sinne katon rajaan liikkumattomana jöllöttämään jäi.

Ja kuta suuremmaksi kävi melu ja iloisemmaksi mieli, sen paksummaksi paisui savupilvi ja miesten päitä jo pehmeästi kierteli.

Kovaksi rupesi käymään jo rähinä ... ja äänekkääksi, ett'ei omaa ääntänsä kaikin ajoin tahtonut kuulla. Yhteen kaikuun kun näet kukin olisi halunnut sanottavansa sanoa ... eivätkä tahtoneet toiset kuuntelemaan taipua. Puheita oli pidetty ... jokainen oli nyt muutaman tuutingin juotuaan tullut siihen päätökseen, että hänen puhujalahjansa eivät saa käyttämättömäksi jäädä kuten erään miehen leiviskä ennen muinoin ... ja niinpä ei ollutkaan puutetta muista kuin kuuloista.

"Hiljaa, pojat! Yrjö pitää puheen!..." huudettiin joukosta.

"No se oikein, Yrjö, annappashan kajahtaa, sinulta se kuitenkin parhaiten käypi!" ylisteli joku toinen.

Ja innosta sekä viinistä hehkuvana nousi Yrjö Alve seisomaan, yskähti pari kertaa ja lusikkaa hiljalleen lasissansa kierrätteli, ennen kuin alkoi. Ja puhuessaan hän lasinsa pohjalla pöytää höyläsi ja ruumistaan edestakaisin huojutteli.

"Hyvät herrat!"

"Mitkä herrat? Toveritasi toki lienemme", kähisi muudan, jota ankarimmin puhetauti näytti vaivaavan.

"No niin, toverit, veljet! Tunneimmehistoriasta, miten kirkko ja valtio ovat erikseen elostaneet muutamin ajoin ja miten hallitsijat jonkun vaaran uhatessa liittäisivät kirkkoon tehden n.k. valtiokirkon. Tämä näet on ilmoisen ikänsä hallitusta, jopa yksivaltiuuttakin kannattanut. Yhdessä nämä sitten ovat yksilöä orjanaan pitäneet ja vapaampia liikkeitä tukehuttaneet..."

"So, so, elähän tässä vain kovin rupea", varotteli jo muudan papiksi aikova.

"Mutta eihän voitane kieltää inkvisitsioonin olemassa olleen, eihän voitane kieltää uskonvainon sytyttämiä sotia käydyn, Hugenottein vainoja y.m., väittäkö joku ne valheeksi? Luullakseni ei. Näin on yksilön vapautta kohdeltu ja kuitenkin on löytynyt miehiä, jotka polttorovioista ja kidutuksista

huolimatta ovat uskaltaneet olla tosia sanoissaan ja vakuutuksessaan. Se on suurta, se on jaloa ja ihmettelyämme ansaitsevaa. Luuletteko, että nykyään semmoista voisi ilmestyä, luuletteko?"

"Ei ilmesty ... tämä aika on pelkuriuden aika!..."

"Eipä kuin terveen järjen aika ... kuka se mokomasta henkeänsä menettämään rupeisi?..."

"Lujien luonteiden ja tahtojen aika on mennyt!..."

"Ja uskon innostuksen..."

"No miten lienee ... en kyllä minä luule aikamme voivan tuollaisia marttiiroja luoda, se on liian veltto voidakseen sen tehdä, siltä puuttuu innostusta. Eikä se voi tulla kysymykseenkään enää tuollainen ... mutta muissakin suhteissa sitä miestä tarvittaisiin, rohkeata, pelkäämätöntä ja uhraavaista miestä, joka uskaltaisi puhua suunsa puhtaaksi, puhua sen, mitä monikin ajattelee, vaikka ei tahdo tuoda julki, veisivät näet leivän suusta, valtion varman rukiisen leivän..."

"Hahahaha, oikein, Yrjö! sitähan sitä pelätään..."

"No henkikultahan se itsekussakin on..."

"Niin ja kehnokos se kaikkein silmätikuksi?..."

"Ja syntipukiksi ja syleksittäväksi..."

"Niin, siinäpä se tulee, toverit, ei uskalleta enää, ollaan sellaisia pelkureita, raukkoja, innottomia, ihanteellisuutta vailla olevia aineen orjia ja leivän jäytäjiä... Onko se suurta, että leipäkannikkansa perässä aina kituroidaan?... Senhän pässikin tekee, ruokaahan sekin hamuilee ... mutta pitäisi toki ihmisen uskaltaa muuhunkin ... henkisempäänkin! Pitäisi toki innostua aatteistakin ... suurista, jaloista aatteista, jotka mieltä ylentäisivät ... vapauden ja totuuden aatteista etupäässä ... ja isänmaallisista!..."

"No rakastammehan me isänmaata..."

"Niin kuin nuorten miesten pitääkin..."

"Henkemme, veremme edestä maan..."

"Suomi, armas synnyinmaamme..."

"Eläköön Suomi, eläköön!..."

Ja räikeänä huutona kaikui Kaisaniemen salissa eläköönhuuto, kolmenkertainen kova huuto.

"No, onhan tuo huutokin jotakin ... työ se olisi kuitenkin parempi ... työ kansan valistukseksi, oman henkensä vapauttamiseksi ja sivistykseksi ... totuuden ja vapauden työ. Mutta tämä työ se on niin unohduksissa. Kyllä runoilija kehuu, että me ylioppilaat muka olemme 'vapaita hengen lapsia' ... mutta toverit, elköö uskoko sitä, se on pelkkää korupuhetta ilman pontta ja perää... Orjia me olemme, henkisesti orjia, vääränvalantekijöitäkin..."

"Mitä? Vääränkö valan? Kuuleppashan!..."

"Mekö vääränvalan? Punnitseppas sanasi, et tässä sentään niinkään iltiksesi saa haukkua..."

"Kyllä minä olen sanani punninnut, kunhan selittää annatte. Emmekö ole kerran kummiemme kautta niin paljo asioita luvanneet ... oletteko ne lupaukset pitäneet?..."

"Se on niiden asia, jotka ovat luvanneet ... en minä ainakaan muista puhuneeni mitään", nauroi Sandbergin Ville.

"Enkä minä ... pitäkööt kummit huolen lupauksistaan, ei se minuun kuulu..."

"Niin, se on kummein asia..."

"No olkoonpa sitten, mutta olettehan te rippikoulunne käyneet kaikki, tiedän mä?"

"Enpähän ole käynyt minä..." huusi muudan teerevästi.

"Vai et ... no sittenpä et ole, kuulen ma, vielä täysi kansalainen ... et kykene lailliseen avioliittoon etkä virkamieheksi, sanalla sanoen, sinä kuulut vielä lasten luokkaan, koko mies!..." "Niin mikä se sinäkin muka olet mies mukamasti ... lapsi se on vielä Aholan Kalle, ei se saa vielä akkaakaan..."

"Mutta te toiset te olette ripillä käyneet ja uudistetun lupauksen tehneet, valan vannoneet ...

muistatteko te enää, mitä lupasitte? Oletteko ne pitäneet?..."

Eivät virkkaneet miehet mitään tähän kysymykseen, katsastelivat toisiaan, että mitähän siihen muut sanonevat. Jo vähän ajan päästä muudan, äskeinen papiksi aikova, rykäsi ja äänettömyyden keskeytti.

"Eihän se ihminen ole täydellinen ... ja liha on heikko, mutta lie tuota kuitenkin joskus koetettu ja mitä ei ole tähän asti voitu, se ehkä tästä lähtein luojan avulla..."

"Elkää valehdelko itsellenne, ei teistä ole moni tainnut koettaakaan ja tuskinpa ovat kaikki voineet, jos koettaneetkin olisivat ... en minä ainakaan. Kovin olimme lapsia vielä silloin ... ei ajateltu paljo nokkavarttansa pitemmälle eikä pintaa syvemmälle. Tehtiin noin, koska muutkin olivat samoin tehneet ja koska vanhemmat sen niin tahtoivat ... ja oltiinhan sitä sen tehtyään muka aika miehet mielestään ja kelpolliset yhteiskunnan palvelukseen ... vala kuin vala, näette!..."

"Kyllähän se hiukan miehityttävän tunnusti..."

"Ja oli se juhllalistakin ... kaikki juhlapuvussa, tytöt itkusilmin, virren veisuu ja kaikki ... kaunista se oli..."

"Oli kyllä, mutta vääränvalan siinä useimmat tekivät, siitä olen täydelleen vakuutettu. Valheeksi on se jälestäpäin käynyt ... yhteiskunnan vaatimaksi valheeksi... Ja paljo sitä löytyykin valhetta yhteiskunnassa ... ja yhdyselämässä ... ja ylioppilaselämässä ... ja meissä itsessämme..."

"Taitaahan tuota olla, kun tarkemmin ajattelee..."

"Niin, mutta tuohan on kirkkoa vastaan ... ja syntiä tuo puhe ... mitä se luoja tuommoisesta?..." yritteli taaskin äskeinen sielunpaimenen alku.

"Mitä? Väittääkö Matti totuuden olevan Hänen tahtoansa vastaan, sepähän kumma ajatus? Semmoistako se on Matti oppinut kotona ja koulussa? Ei se voi olla mahdollista, totuuden täytyy olla otollista sille, joka on totuus itse, ja rehellinen epäileminenkin siveellisen elämän perustuksella täytyy olla otollisempi kuin umpimähkäinen antaaminen... Sitä vaatii siveellinen oikeudentuntomme, ell'ei se ole ulkoa päin tulevilla opeilla kovin turmeltu ja väärälle tolalle saatettu..."

"Kylläpä se melkein siltä tunnustaa, kun oikein miettii ... rehellisyys kai se parasta sentään lienee..."

"Niin, mutta mitäs se yhteiskunta meiltä vaatii ja kirkkomme?..."

"Vaatikoon, lie tuota vähän oikeuden tuntoa omassatunnossakin, kun sen puhua annetaan rehellisesti..."

"Ja järkikinhän sen sanoo..."

"Sokaistu järki ei sano mitään..."

"Menepäs ... vai ei mitään..."

"Kuulkaahan nyt, toverit, minulla on ehdotus: päättäkäämme nyt edes me nuoret tässä, että voimaimme mukaan koetamme tosia olla puheessamme ja toimissamme ... että ikämme kaiken taistelemme totuuden puolesta ja sitä järjestelmää vastaan, joka ulkokultaisia synnyttää ja vääränvalantekijöitä ... ja silmänpalvelijoita ... eli yhdellä sanalla valheellisia... Joka uskaltaa, se juokoon maljansa pohjaan sen lupauksensa vakuudeksi!... Eläköön totuus ja aatteen vapaus!..."

"Eläköön!"

Ja sitten sitä ryypättiin ... lasit pohjaan sen asian päälle ... joka mies!

"Se puhuu kuin poika, tuo Yrjö ... ja näkyy se sanansa selvittävän ... minä jo ensin arvelin, että hernattiako se meistä rupesi haukkumaan!..."

"Kovia sanoja, kovia sanoja, mutta eivät ne niin valheellisiakaan olleet... Vaan mitähän ne sanoisi, jos tuommoista painostakin julkaistaisiin..."

"Ei taitaisi kaikki hyväksyä ... mutta sietäisi siitä jonkun kirjoittaa..."

"Kuulkaapa, ukot, onhan teillä lasit tyhjät?..." kysäsi äkkiä Sandbergin Ville ympärillensä katsellen.

"On muilla paitse Aholan Kallella ... eihän lapsi jaksa miesten rinnalle!..."

"Eihän se ryyppännytkään äsken, kun muut pohjaan kursasivat..."

"Eikö maistanut ... pähäsikö jo hiiviskelee?..."

"Eikä hiivi ... mutta ajattelinpahan, että kun en ole tuota puhuttua valaa ennenkään tehnyt, niin en tee nytäkään... Mikä sen tietää, kuinka pian teitä taas saisi haukkua samoilla sanoilla, joita Yrjö nyt suvaitsi käyttää..."

"Katsohan vain viisasta ... mutta raukkamaista se on tuommoinen, Kalle!..."

"Olkoon mitä tahansa ... minä en valoja tee..."

"Etpä saa akkaa, poika..."

"Elköön!..."

"Etkä pääse virkaan, valtionvirkaan..."

"Elköön, ehkäpä sitä elää muuallakin..."

"Etkä kelpaa luottamusmieheksi..."

"No kuin ei muuten uskottane, en persoilekaan, kun eivät muut luota minuun, luotan itse itseeni..."

Aholan Kallelle siinä monikin nauroi ja mahtaili; mutta Yrjö mietti mielessään, että Kalle se sentään taisi viisaimmin tehdä ... eihän sitä tiennyt mennä niin takuuseen ... ja silloin sitä olisi valapatto ... ei siitä mihinkään päässyt!

"Niin mutta minun ehdotukseni jäi kesken", huusi Sandbergin Ville.
"Minä vain arvelin, että koska ei kellokaan vielä ole tuon enempi ja seura vilkkaimmillaan, niin eihän täältä vielä malta poiskaan lähteä.
Tyhjiä lasiakaan tässä ei viitsi katsella, ergo, itaqve, igitur..."

"Kyllä tuo yskä ymmärretään..."

"Mitä arvelevat ukot?..."

"Hennon minä ottaa uuden tuutingin, jos muutkin..."

"Ja minä..."

"No, sama kaiketi minullekin on..."

"Siis uudet lasit?..."

"Uudet lasit!..."

Mahtavana kilisteli Sandbergin Ville pöytäkelloa. Ja tuossa oli jo kyypparikin.

"Hvad' falls?..."

"Om vaktmästaren är god och hemtar oss nya tutingar!"

"Jahah!"

Ketteränä kierteli kyyppari pöydän ympäri ja nokki pienet konjakkikarahvit tarjottimelle ja vesikannut ja muutamia sokeriastioita. Ja pian höyrysi taas nuorten miesten nenäin edessä kuuma tuutinkivesi ... siinä niin lämmittävän huurun kasvoihin toi ... ja karahviineissa kuulteli niin viattoman ja viettelevän näköisenä ruskea konjakki...

Siinä sitä sitten taas istuttiin lasien ääressä ... ja puheltiin ja puheitakin pidettiin... Ja savupilvi ei enää ollutkaan miesten päiden yläpuolella ... alas oli laskeutunut ja koko joukkokunnan pehmoiseen verhoonsa kierittänyt.

Iloinen oli ilta ... Eljaksen päivänä ... Lönnrotin muistoksi!...

— Oli satanut koko edellisen päivän ja näyttipä siltä kuin sitä yhäkin kestäisi. Ilma tuntui niin raskaalta ja pilvet juosta jollottivat niin tasaisesti pitkin taivaan lakea, eikä aurinkoakaan näkynyt.

Mutta oliko mahdollista, että Vapun-päivä, tuo kau'an odotettu ja toivottu päivä tämmöisenä valkeneisi? Kylläpä sitten ei tarvitsisi koko päivää vuodessa ollakkaan, jos se tällaisena tulisi. Vaan sitäpä se ei tehnytkään: kirkkaana paistoi päivä pilvettömältä taivaalta Vapun-päivän aamuna ja tuulen henki oli puhaltanut pois tuon rasittavan raskaan ilman. Ja kahta vilpoisemmalta ja hauskemmalta se nyt tuntuikin, sillä pelko huonosta päivän-vietosta oli muuttunut riemuksi.

Koko Helsingin väestö näytti tämän oivaltaneen. Kaikkialla kaduilla vilisi iloista kansaa, vanhaa ja nuorta. Ja valkeita lakkeja, joita tähän saakka vain siellä täällä näki yksinäisinä kuin tähtiä keväisellä taivaalla, niitä oli nyt kuin taika-iskusta ilmestynyt satamääriä, jott'ei Esplanaadilla paljo muita näkynytkään kuin valkolakkisia nuoria, iloisia miehiä, ruusunen tahi muu pieni kukkas-vihkonen linnassa.

Näyttipä siltä kuin olisi tenttaminapuuhesta kuihtunut opettajan alkukin kevään tullessa, uutta virkeyttä ja elon voimaa suoniinsa saanut ja pois oli pitänyt viskata Cicerot ja Plautukset, pois Senecan viisaat neuvot ja Iliadin ihanat laulut. Tämä päivä oli pyhitetty nuoruuden jumalalle, elonvoimasta ja toiveista uhkuvalle aikakaudelle eikä silloin saaneet luvut miestä estellä.

Ylioppilas-talon edustalle keräytyi nuorukaisjoukko, hetki hetkeltä se suureni ja nuo valkoiset lakit ne näyttivät niin hauskan näköisiltä. Niin, todellakin ne somistivat miestä, myönsi Anni neitikin, joka muiden muassa oli kiirehtinyt katsomaan, kun "ylioppilaat lähtevät", ja kuiskasi hyvälle vierustavälleen, kuinka pulskalta Kallekin näytti tuossa uuden uutukaisessa valko-lakissaan.

"Katsoppas, Lyyli, eikö Kallekin ole kuin eri mies tänä päivänä?" kuiski hän vielä kumppalin korvaan.

Mutta Lyylliläpä oli jo oma katseltavansa, tuo notkea ja reipas Vikberg'in Vilho, jonka kanssa hän talven kuluessa oli niin tutuksi tullut luistinradalla, niin tutuksi, että... Kas, kas jopahan huomasi, arveli Lyyli itsekseen, ja oli hyvin välinpitämättömänä katsovinaan aivan toiselle taholle, vaikka nurkkasilmällä kyllä katsasti, että tuleekohan tuo tervehtimään. Tulihan se, astui rohkeasti häntä kohti ja lakkiaan heiluttaen niin tutusti sanoi: "hyvää huomenta, neiti Lundberg!" — —

Ihmisiä oli jo kertynyt ylioppilas-talon edusta täpösen täyteen. Kaikki odottivat, milloin "ne lähtevät" ja moni heistä oli päättänyt lähteä mukaan aamukahville taikka huomenryppyille, toiset ruotsinmielisten kanssa Kaisaniemeen, toiset suomimielisten kera Alppilaan.

Jo kajahti Vaasan marssin reippaat säveleet ja Annakin hyppäsi, että nyt sitä lähdetään. "I högan nord vår vagga stod..."

Eipä se vielä ollutkaan suomimielisten lähtömerkki! Mutta ruotsinmieliset ne lähtivät, neljä miestä aina riviinsä asettausi laulajien jälkeen ja niin lähtivät, tahdikkaasti astuen laulun mukaan ... ja suuri joukko katsojia, vanhaa ja nuorta, impeä ja äitiä, kiirehti mukaan Kaisaniemeen aamukahvia ylioppilaslaulun kaikuessa nauttimaan.

Jällelle jäivät vielä suomimieliset ja heidän tuttavansa ja hengenheimolaisensa. Siinä seisottelivat vähän aikaa katsellen menevien perään ja tarkastellen jäikö heidän osakseen impysii ollenkaan ja — minkälaisia. Vaan pian ilmestyi valkealakkisten keskelle ylioppilaskunnan hopealta hohtava lippu, pitkän ja pulskan partaniekkaisen miehen kantamana, ja kuin sotamiehet ainakin keräytyivät valkolakit lippunsa ympärille. Eikä viipynyt kauvan, ennenkuin "Meill' Pohjola luminen on kotimaa", reippaasti helähti ja toinen joukkue astumaan lähti, mutta ei samaan suuntaan kuin äskeinen, vaan tulliportille päin maantietä myöten ... Alppilaa kohti!

Ja ihmisjoukko se perässä tulla humusi ja tyttöset toisiaan tyrkkien ehättelivät rinnalla pysyäkseen ja päivän sankareita oikein likeltä katsellakseen. Eikä tahtoneet papat ja mammatkaan jälkeen jäädä, vaan puhkuen ja puhaltaen kokivat perässä pysytellä.

"Huh, huh, lämminpä tässä tulee ... ja kun vielä sitten noin tomuaa ... huh, oikein silmät sokasee ja sieramet täyttää ... huh!... minkä peijakkaan tähden ne nyt niin lentävät ... luulisi tulen takaa hätyyttelevän ... puh!... astuvat juupelit kuin seitsemän ryssän kasakkia ... mitä sinä poika siinä! me' matkaas' ihmisten tieltä ... puh!"

Näin puheli lihava ja vanttera vartaloinen, punakkaverinen, noin 40 vuoden vanha mies, joka toisten perässä koki tulla puputtaa, vaikka se vaikeaksi näyttikin miehelle käyvän, koskahan hiki otsasta ja hivusten nenistä virtana juoksi ja aina vähän väliä piti nenäliinalla silinterihatun sisälaiteita kuivailla. Eikä tuntunut isoa apua olevan siitäkään, että päällystakkinsa pois nilisti ja käsivarrellaan kantoi ... mutta helpotti se hiukan kuitenkin.

Pitkillä askelilla harppasi vantteran miehen perässä laihallinen herrasmies, jonka huolellinen ja muodikas puku, mustakehyksiset rillat, kellertävät kävelyhansikkaat ja hopea-mokulainen, yläpäästä paksumpi keppinsä osoitti hienoa, maailman menoon tottunutta ihmisolentoa. Hän astui niin vakaana ja miettiväisenä eikä näyttänyt kenestäkään juuri mitään huolivan ... astui vaan, että tomu tuprusi, ja heilutteli keppiänsä niin varomattomasti, että vantteran herran housun lahetta sivumennessään pyyhkäsi.

"Aj, förlåt!" sanoi laiha herra ja kohteliaasti kumarsi. "Ingenting, ingenting att förlåta!..." puhkuili lihava herra ja katseli tarkasti miettiväistä laihaa herraa.

"No, men om ja' inte ha' blivit starrblind på minä gamla dar, sä ä' de' där en gammal bekant" virkkoi hän ääneen.

Laiha herra heräsi äkkiä mietteistään ja katsahti lihavaan.

"No, ta' mej sju tunnar tusan, ä' de' inte Yrjö i sin egen värdiga person!" huudahti lihava herra riemastuneena ja muutti päällystakkinsa toiselle käsivarrelle, että kätellä saattaisi.

Ja sitten sitä käteltiin, käteltiinpä oikein pitkään ja hartaasti, niin kuin ainakin tuttavat tekevät, jotka pitkästä kotvasta jälleen toisensa yhttävät.

"No, mutta kuka lemppari olisi uskonut, että me täällä yhttäisiin, puh! — hui kuin on väri ... juuri Vapunpäivänä! Mikä sinut on tänne tuonut, Yrjö, puh ... sinähän olet hovioikeuden-notariuksena Vaasassa, olen minä kalenterista huomannut? Puh!... Olet tainnut saada virkavapautta vähäksi aikaa, vai?..."

Niin oli Yrjö saanut ... kolmeksi kuukaudeksi virkavapautta kivullosuutensa vuoksi ... oli tullut Helsingissä ensin käymään ja aikoi sitten muutamia viikkoja viipyä veljensä luona saaristossa ... kesäksi oli hänellä ai'e lähteä kylpemään Hankoniemelle eli Visbyyhyyn, ei oikein tiennyt vielä kumpaanko.

Paljo oli Lullella ja Yrjöllä puhelemista, ainahan sitä vanhoilla tutuilla piisaa. Eivät he huomanneetkaan, että olivat muusta joukosta jälkeen jääneet. Mutta siinä se oli jutellessa matkakin kulunut, niin että Alppilan kukkula jo vähän matkan päässä häämötti ja ylioppilasten raikas laulu huvilan balkongilta vastaan helähteli.

Vilkasta oli elämä huvilan edustalla. Pöytiä oli aseteltu toistensa viereen hiekkaselle tasangolle ja niiden välillä liehui valkolakkeja tuoleista riidellen ja kilvoitellen. Kyypparit pujoittelivat ihmisjoukossa kuunnellen ja muistonsa tarkasti painaen, mitä kullekin pöydälle tilattiin ja joka taholta kuului vihellystä ja sihittämistä: "psss! vaktmästare!" Mutta eihän ne jokapaikkaan kerralla revenneet, saivat kuin saivatkin toiset odottaa hiukan aikaa.

Loitompaa katselivat hetkisen tuota mylläkkää Lulle ja Yrjö, jotka nyt jo olivat törmän päälle päässeet. Katselivat noita ilosta pyräkehtäviä seurueita tuolla metsän rinteessä, jossa näppäret, punaposkiset impyset viiniä maistelivat ja kilistelivät ilvehtivien, leikkiä laskevien poikien kanssa ja nauroivat heidän sukkeluuksilleen, jotta paisuva, pullea povi hykähteli; katselivat kuinka papat ja mammat tyytyväisinä istuivat pöytiensä ympärillä lyrylakkista poikaansa katsellen ja ihastellen.

Monta kertaa he tuon näytelmän olivat nähneet, niin Yrjö kuin Lullekin, mutta aina sillä vain oli oma tuoreutensa ja uutuutensa, niin kuin keväälläkin pitkän talven perästä.

"No, veli, mistäs me sitten saamme paikat itsellemme?" kysyi Lulle Yrjöön kääntyen.

"Näyttääpä siltä, kun saisimme katsoa päältä koko lystin pitoa! — Mutta äläpäs huoli, lähtäänpäs tuonne sisälle ja koetetaan saada sijaa tässä nurkkakammarissa, jossa niin usein ennenkin on istuttu ja puheltu."

Niin lähtivät ystävät pujoitteleimaan väkijoukon ja pöytien välistä. Eikä viipynyt kaukaista ennenkuin istuivat nurkkakammarissa kahven ja liköörin edessä ... tällä kertaa täytyi Yrjön välttämättömästi saada "pluusata" ystävälleen, sillä Lulle oli niin monta kertaa ennen hänen edestään maksanut. Lasi toisensa perästä tyhjeni, täyttyi, taas tyhjeni ja täyttyi ... ystävykset katselivat menoa tuolla ulkona ja puhelivat entisistä muistoista ja hauskuuksista, joita ennen vanhaan yhdessä olivat viettäneet.

Vähitellen olivat he joutuneet tuohon omituiseen tilaan, joka mielet niin pehmeiksi ja tunteellisiksi tekee, joka sydämmen sulut aukoo ja tunteen virtaukset höllistää ja kahleistaan päästää. Yrjö se etenkin taas miettiväiseksi kävi ja hajamielisenä nuorten meluavaa laumaa katseli ja tyttöjen punoittavia poskipäitä ja virkeitä silmiä...

Ne muistuttivat niin elävästi entisiä aikoja, jolloin hänkin oli nuori ja toivehikas, tulinen ja innokas ja

jolloin hänkin lietsoi virkeyttä innokkailla puheilla ympärilleen, maljojen ääressä.

Mutta poissa oli nyt silloinen into ja tulisuus, rauvenneet olivat elämän entiset ihanteet, noin vähitellen, kuni ehtoopilvien rusottava punerrus, olivat ne vaalenneet ja läpikuultavimmiksi käyneet, kunnes hän vihdoinkin oli jäänyt kuivaksi kelopuuksi töröttämään. Ja semmoiseksi juuri tunsikin hän nyt itsensä tässä nuorukaisjoukossa ... oli kuin vanha kelo nuortean näremetsän keskellä ... ja sepä se häntä ajattelutti ja mietitytti.

"Kuuleppas, veli Yrjö, muistatko sinä sitä iltaa ... siitä nyt on jo toistakymmentä vuotta ... puh ... kun kaikki istuimme tässä samassa huoneessa illanvietossa. Me olimme silloin kärsineet tappion Ylioppilaskunnassa — — puh — — ja sinä pidit silloin niin pevelin kauniin puheen siitä, miten oikeutta puh — — ja totuutta ja vapautta aina on — — polettu ja koettu kuristaa, vaikk'ei se ole koskaan onnistunut eikä nytkään ole onnistuva, sanoit sinä — —"

Yrjö istui ajatuksiinsa vaipuneena, veteli pitkiä savuja ja kattoa kohti puhalteli ja partaansa sivelin. Hyvin muisti hän sen illan ja monta, monta muuta samanlaista ... niin ja "nachspielit" ja Eljaksen päivät ja kaikki...

"Mutta olit sinä aika totuuden sankari siihen aikaan, Yrjö! Etkö muista, kun minä sinua aina sillä nimellä kutsuin? Mutta nyt olet sinä valtion palveluksessa niin kuin me muutkin syntiset ihmiset ja saat koreasti pitää suusi tupessa, ett'eivät niskaasi hyppää... Et sinä uskonut minua silloin, mutta niin se käypi, että ne semmoiset puheet totuudesta ja pahuudesta ja vääryydestä y.m. ne aikaa myöten kuolevat huulille tai jäävät hampaiden ta'alla ... varsinkin kun on perhe ja lapsia elätettävänä... Mutta niinhän tuo lie maailman meno, mitäpä me niistä ... silloin haaveksittiin ja unelmissa elettiin ... nyt ollaan valveilla, mutta — nukutaan kuitenkin! hah! hah! hah! Mut heit' hiiteen tuo surullinen muotos! Vaktmästare, psss, psss! har du öron, du din — — —!"

Siihen lennähti kyyppari. "Hva' falls?"

"En flaska likör och par flaskor vatten!"

"Jahah!"

Hetkessä olivat sileiksi ja särmäkkäiksi hiotut liköörilasit taas nestettä täynnä; mutta ei vain tahtonut Lulle ystävätänsä saada iloiselle mielelle, vaikka hyvinkin koetteli.

"Kuuleppas, anna sinä entisten muistojen nyt olla, Yrjö ... tyhmästäpä teinkin kun rupesin niistä juttelemaan, mutta johtui vain se totuuden into mieleen. Vaan sehän haihtuu kuten muutkin innottelut ja unelmat ... eikä siitä sen enempää! No kippis, bror!"

Vaistomaisesti otti Yrjö lasin käteensä ja kilisti, katsahti sitten ulos ja Eljaksen iltana tehtyä lupaustaan muistellen huokasi:

"Mutta se oli kuitenkin minun kaunein unelmani; joka — murtui!"

Ja siinä istuivat he molemmat mietteissään, eikä Lullekaan jaksanut entistä iloista mieltänsä pitää.

Mutta ulkoa kuului nuorison iloinen humu ja remakka, naurua ja heleitä naisääniä ja juuri heidän päänsä päältä balkongilta kajahti äkkiä Topeliuksen tuttu ja reipas laulu:

"Vi äro andens fria folk,
Som stolt att vara ljusets tolk,
Skall evigt kämpa för dess rätt,
Och evigt skydda det!" j.n.e.

LASKIAISLUPA.

Kyllä oli surinaa tänä päivänä ala-alkeskoulun ensimmäisellä luokalla. Tuo pienenlainen ja vanhanaikanen kouluhuone, josta tervan haju ja kengän voiteen katku ainoastaan kesäluvan aikana

tuulottua kerkesi ja kerrassaan erkauta, se surisi ja kuhisi nyt kun mehiläispesä mäen rinteessä kesäsenä poutapäivänä. Ja ääntä siellä oli, kimeimmästä kirkunasta alkaen aina äänenmurroksessa olevaan karkeaan saakka ja kaikki ne vain kokivat suun täydeltä asiaansa toimittaa.

Seikka oli semmonen, että nyt oli laskiaistiistain aatto ja huomenna siis itse laskiainen. Aina ennen oli tämä päivä ollut ilon ja riemun päivä, mutta nyt uhkasi se tuoda ikävää ja murhetta koko ala-alkeiskoulun ensimmäiselle luokalle: Alasen maisteri oli tuominnut luokan arestiin huomispäivän aamupuoleksi!

Laskiaistiistaina arestiin! Onko maailmassa mokomaa ennen kuultu? Se oli kerrassaan ihmisrääkkäystä, sanoi Rantalalan Ville ja siltä se juuri tuntui toisistakin.

Ja eläs kelpo asiasta sitten! Joku hulivili oli aivan piloillaan ja mitään pahaa tarkottamatta mustan taulun selkäpuolelle sattunut kirjottamaan: maisteri Alasen tunnilla saa tehdä mitä vain tahtoo ja ilkeää! Olipa sitten latinan tunti tullut ja Alasen maisteri ruvennut oikein taululla näyttämään mitenkä latinaksi rakastetaan, on rakastettu ja vastakin aiotaan rakastaa, ja kun taulun toinen puoli ei rakastelemiselle riittänytään, yritti maisteri jatkaa selitystensä ja rupesi kääntämään taulua, mutta voi kauhistus! Siellähän seisoivat nuo turmiota ennustavat sanat. Ylösalasin ne tosin olivat siinä, mutta siinä ne kuitenkin olivat ja Alasen maisteri olikin semmoinen maisteri, joka nurinkurisetkin asiat selville sai.

Ja sai hän ne nytkin. Vakavana ja äänetönnä kirjotukseen kotvasen tuijotti, ei jätterekään noissa keltasen kuivahkoissa kasvoissa liikahtanut, ja sitten hän yhtä hiljasena rivi riviltä poikajoukon tutkisteli ja vapistuksen ja pelon sekaseen mielentilaan saattoi. Syyttömiä he kyllä tiesivät olevansa, mutta pelotti se kuitenkin, miksikähän lie pelottanutkin, ehkäpä siksi, kun itsekukin tunsivat omat ajatuksensa tuohon taululle kirjotetuksi ja arveli, että nythän lukee maisteri hänen sydämensä mietteet kun kirjasta ikään!

Alasen maisteri tällä välin vain jatkoi tutkisteluaan, joka äänettömyytensä kautta juuri enin kauhistutti. Viimein toki hiljasuuden keskeytti — olisikin äsken erottanut vaikka neula olisi lattialle pudonnut — ja sitte hän levollisesti oli kysässyt: kuka tuon kirjotti?

Eihän sitä kukaan tiennyt ja varoi se tepposen tekiä ilmottautumasta. Toisiaan vaan pojat äänettöminä katsastelivat ja posket heillä hohti kun puolukan päivänpuoleinen pollukka jälkikesällä. Eikä sittenkään vielä mitään virkettu, vaikka Alasen maisteri toistamiseen ja kipakammasti kivahti: "kuka tuon kirjotti? kysyn minä". Sama punastus ja äänettömyys.

Mutta silloinpa se oli lauennutkin! Ei kukaan kuolevainen ollut Alasen maisterin haahmoa semmosena nähnyt, kun sen nyt näki. Sanoissa ja äänessä ei kiukku ilmestynyt, vaan ne värähtelevät laihat kasvot ja mulkoilevat silmät!... voi laupias sentään!

Mutta ääni se vain kähisi kurkkuperässä ja katkonaisia sanoja koki pinnistää esille: "te ... te ... lurjukset!... Vai ... vai sillä lailla ... te ... te rakkarit ... pa ... palkitsette ... mutta ky ... kyllä minä ... opetan teitä ... te lurjukset ... te rakkarit ... te ... te! — —"

Ja kuka sen tiesi kuinka kauan maisteri olisi tähän tyyliin jatkanut, mutta läkähtyä kun alkoi, täytyi toki heretä. Vasta sitten kun tovin oli yskinyt ja kakistellut, oli taas rauhattunut entiselleen ja liitupalasen pöydän nurkalle pannut.

"Jos ei tämän tekiä viikon kuluessa minulle ilmoittaudu, saa koko luokka istua laskiaisaamupuolen arestissa, muistakaa se!" Niin oli maisten sanonut ja niine hyvineen mennyt jättäen luokan pelon ja hämmästyksen valtaan.

Nyt oli laskiaistiistain aatto. Huomenna oli tuomio toteutettava, sillä viikon kuluessa ei kukaan ollut ilmoittautumassakaan käynyt. Tiedettiin kyllä, kuka tekiä oli, mutta päätettiin uhallakin näyttää, että tällä luokalla oli yksimielistä väkeä, joka ei antanutkaan menetellä kanssaan niin kun eräät tahtoivat. Oli sillä hitunen tahtoa silläkin, sen oli Alasen maisteri saava kokea!

Tästä tärkeästä asiasta sitä nyt tuumattiin ja rähistiin ja kaikki olivat mielessään entistä ylpeämmät, sillä nytpä saivat yläluokkalaisetkin nähdä, mitä miehiä ensimmäisen luokan pojat oikeastaan olivat. Tokkopa toisilla luokilla näin rohkeita oltaisikaan? Tokkopa raukat uskaltaisivatkaan opettajaansa vastustella? Jaa-a, juuri opettajaa, ei se ollutkaan vain leikin asia, mutta täällä sitä tohdittiin!...

Tuolla tuli katua myöten jo maisteri. Verkalleen köyryselkänä asteli, maahan päin tuijotti ja käsiään selän taakse ristiin taivutteli. Kyllä pojat sen tismalleen tiesivät, mistä maisteri parastaikaa juuri palasi. Ja senhän tiesi jok'ikinen ihminen kaupungissa, joka vähäkään aikaa lie paikkakunnalla oleskellut. Sillä maisteri Alanen ei ollutkaan mikään löyhkänkenkä ja vaihteleva elämän tavoissaan. Yliopistosta asti hän tapansa oli pitänyt ja sepä se muun muassa vaati, että ennen kymmentä piti käydä Seurahuoneella —

muutakaan sopivaa paikkaa ei löytynyt — kahvensa juomassa ja sanomalehtensä lukemassa.

Kun kello lie alkanut olla neljännestä vaille kymmenen, tiesi Seurahuoneen palvelia maisterin olevan tulossa ja kävi jo tuon määrätyn tuolin määrättyyn paikkaan asettamassa ja valmisteli kahvekojeet tarjottimelle. Ja lyönnilleen neljännestä vaille astui maisterikin tavallisesti sisään, pani kuluneen silinterihattunsa aina samaan peränaulaan ja keppinsä aina samaan nurkkaan.

Salin ympäri hän sitten kierroksen teki tutkien pöydät ja etsien tuoreimmat sanomalehdet kynsiinsä. Ne kun lie saanut, köpitti pöytänsä ääreen, jonne kyypparikin jo oli kahvekojeet tuonut. Juotuaan ja luettuaan vihelsi palvelian luokseen, marisi kahven kehnoutta ja maksoi, ylioppilastavan mukaan kuitenkin aina juomarahaakin antoi. Ja sitten hän meni, asteli verkalleen kouluun poikia komentelemaan ja haukuskelemaan, ett'eivät milloinkaan mitään osanneet, ei milloinkaan mitään, eikä poikkeuksia koskaan, sen laiskurit!...

Siinäpä hän jo olikin luokan ovelta. Entistänsä verkempaan käveli ja koko olento näytti niin raukealta ja uupuneelta. Luokan priimus tuli kirjoineen ja näytti, mitä läksyksi oli latinan kieliopista. Taivutuskaavoja! "No alappas sinä, Virkkula, imperfektum konjunktiiivi passiivi verbistä lego!"

"Legerer, legereris, legeretur, lege — legerimus legeristis, legeruntur!" — saneli Virkkula ja katseli epäilevästi maisteria.

"Ei se niin ollut, se oli väärin, saanko minä, saanko minä?" kuiski joku takaa päin.

Mutta Alasen maisteri ei kuullut mitään. Hän istui nojatuolissaan mietteihinsä vaipuneena ja nuo raukeat silmät näyttivät vettä tuhertavan. Kummastellen pojat maisteriansa katselivat, vaan eivät pahoin uskaltaneet äännähdelläkään, sillä huomennahan oli laskiainen!

Jo viimein heräsi maisteri, pyyhki hien otsaltaan, korjasi silmälasinsa vaakasuoraan ja katseli luokkaan päin. Pojat istuivat kun naulatut, huomennahan oli laskiainen!

"Minä en voi oikein hyvästi tällä kertaa, saatte luvan täksi tunniksi, mutta pysykää alallanne, ett'ette häiritse vierusluokkaa", sanoi maisteri lopuksi, pani kirjan pöydälle ja teki poislähtöä.

Pojat vilkuilivat toisiinsa. Kumpahan ei tulisi huomennakaan, arvelivat, eikä ylihuomennakaan eikä sittenkään, niin saisimmepa lupaa! Niin, ja huominen aresti, siitä sitä pitäisi päästä — ja kyllä vain taidettiin päästäkin, arvailivat.

Maisteri meni: yhtä hiljalleen kun tuli, asteli poisikin ja oven perästään kiini veti. Ensin vähä aikaa kokivat pojat olla hiljempaa ja puhella supattamalla, mutta vähitellen koveni puhe, kunnes lopulla jo aika remakka syntyi. Viereisen huoneen ovesta katsahti sisään opettaja: "Mitä jyräkkää täällä? Missä opettaja?"

Asianlaita selitettiin.

"Vai niin, no olkaa sitten siivolla, mutta..." Ovi sulettiin. Mutta vielä sai opettaja tunnin kuluessa toisen kerran käydä ovesta ärjäsemässä, ennen kun pojat älysivät alallaan pysyä tunnin loppuun.

* * * * *

Kammarissaan Kirkkokadun varrella istui Alasen maisteri saman päivän iltana. Siinä paloi punaseksi maalatulla kirjutuspöydällä hänen vanha vihreäsuojuksinen petroleumilamppunsa ja verkalleen hän itse keino-uolissa edes takasin souteli. Papereja oli hänellä tukko levällään pöydällä, kellahtavia, vanhan näköisiä paperiliuskoja, jotka hän juuri oli esille pengostellut muun romun alta arkun pohjalta, missä ne niin kauan olivat rauhassa olleet.

Maailma niistä ei olisi paljo piitannut noista ummehtuneista irtanaisista paperipalasisista, mutta Alasen maisterille ne olivat tärkeintä omaisuutta: ne sisälsivätkin koko hänen elämänsä historian! Elämäkerrallisia tietoja ja vuosilukuja niissä ei ollut, olipahan vain satakunta runosepustusta, jotka arvostelia olisi katsonut pyhimmäksi velvollisuudekseen tuleen viskata, ja sen lisäksi pari täpläkästä kirjettä, siinä kaikki. Mutta siihenpä se Alasen maisterin elämän historia toki mahtuikin!

Nuorena oli hän ylioppilaaksi tullut ja hyvänpuoleisilla arvosanoilla. Kehuivatpa toverit häntä lahjakkaaksikin. Ja sitä paitse oli hän jo varhain, pienestä pahasta alkain, osottanut taipumusta runonsommitteluun. Alasen rouva, nykyisen maisterin äitivainaja, oli ollutkin niin ylpeä pojastaan, kun tämä syntymäpäiväksi tai muuksi merkilliseksi hetkeksi kirjotti runonpätkän ja vieraiden läsnäollessa sen lausui.

Ja olikinhan se todella erinomaista! Tokkopa lie tiheän päähän kuultu, että toista vuosikymmentä alotteleva pojanviksari, ihan lapsi, itse semmosen runon tekasee ja päällepäätteeksi sen sillä keinoin

lausuu? Tokkopa lie kuultu, kysäsi Alasen rouvavainaja pappilan pruustinnalta ja vallesmannin rouvalta. Ei suinkaan pruustinna ollut kuullut eikä vallesmanninkaan rouva sinä ilmassa ikänä — ja kylläpä Alasen rouvakin sen hyvin uskoi, että eivät ne olleet...

Niinpä oli tuosta kullan-nuppulasta vihdoinkin lyrylakki tullut. Se oli riemun herttanen aika Alasen herrasväelle tuo kesä, jolloin rakas Kalle herra valkolakkineen kyläläisten silmät huikasi. Niin oli Alasen rouvakin taas kun nuori jälleen ja mielipä se tuohon vanhaan ukonjörötykseenkin hiukan vaikuttamaan. Ja voi hyvänen aika, kun sitä kylää sinä kesänä laukattiin ja Kalle herra se vain aina piti muassa olla lyryneen lakkineen. Hänen tähtensä hän sitä oikeastaan kyläiltiinkin!

Mutta siitäkkin lystistä tuli loppu niin kun kaikesta muustakin maallisesta. Kalle herra matkusti Helsinkiin opintojansa jatkamaan ja oppineeksi sukeutumaan.

Mutta oikeata oppinut ei hänestä koskaan tullut. Kirjoja hän kyllä lueksi liiaksikin ja itsekin kynää käytteli Osakunnan sanomiin pieniä runonpätkiä kirjotellen, mutta niitäkään eivät tahtoneet kaikki ymmärtää. Että vika oli kuulloissa, siitä oli Kalle herra varma, sillä tiesihän hän, että kykyä hänellä oli, sitä hän oli vakuutettu niin kotona kun koulussakin.

Sattuipa eräänä päivänä muuan toveri juohauttamaan Kallelle, että hänen pitäisi antaa lahjansa ja kykynsä suuremman yleisön tuomittavaksi, sillä sitten se vasta oikein asianlaita muka nähtiin. Sitähän Kallekin jo oli kotvasen mielessään miettinyt ja kovasti oli hän vakuutettu siitä, että yleisö, tuo suurempi yleisö, hänet kyllä ymmärtää. Niin oli viimein saanutkin kustantajan sepustuksilleen ja ennen pitkää näkyikin kirjakaupan akkunassa "Kevään kukkasia, seppeleeksi sommitteli Kaarlo A."

Voi taivasten teidät, kuin Kallella sydän silloin lujasti pamppaili! Hänen teelmänsä, Kalle Alasen runot, olivat nyt tuossa sirona vihkosena ihmisten silmään edessä! Tuntui vähän pelottavalta, mutta hyvältä kuitenkin. Ja kirjakauppaan kun meni, tahallaan meni, että kerrankin omatekemän kirjansa saisi ostaa, niin tuntui oikein kummalta sanoa, että saisikko hän "Kevään kukkasia" nimisen vihkosen.

Ei tiennyt puotilainen koko vihkoa olemassa olevankaan, vaan kysäsi tekiää ja milloin kirja oli ilmestynyt.

Aivan oli Kalle vähällä sanoa, että minä se tekiä olen, vaan osasi kuitenkin kompastuksen välttää ja sanoa, että Kaarlo kai se oli tekiä ja vasta se oli ilmestynyt.

Tovin oli sitten ikävissään saanut odottaa, milloin sanomalehdissä arvostelun tapasta näkyisi, mutta vihdoinkin se sentään tuli. Vaan minkälainen se oli? Voi hyvä Jumala sitä iskua! Aivan oli arvostelia nauruksi vääntänyt koko kirjan ja pilkannut, että mitähän ajatusta muka tässäkin oli:

Mun impi ihanainen
Kun ruskopilvi on,
Min rantaa taivahainen
Koi kultaa auringon.

Impi kun ruskopilvi! Ja auringon koi! Mitä se muka oli? Ja entäs tämä sitten:

Ja vahtonilja myrskyn
Se uurttaa rantamaa,
Ja tuska tuima tyrskyn
Se rintaa ahdistaa.

Myrskyn nilja ja tuskan tyrsky! Ja rannan uurtaminen ja rinnan ahdistus! Mitä niillä oli toistensa kanssa tekemistä?

Tämmöstä ja paljo muuta samaan tyyliin seisoivat päivälehdessä ja lopussa vielä ivallinen kehoitus, että tekiä panisi myrskyineen nukkumaan eikä nousisi ennen kun tyrsky lauhtuu!

Ei nukuttanut sinä yönä Alasen Kallea eikä näkynyt miestä kumppaniston kokouksessa seuraavan päivänkään iltana. Ulos kun sitten kuitenkin meni, tuntui siltä, kun olisi ihmiset kadulla häneen katsoneet ja arvelleet, että tuossa se nyt on se, jota sanomissa niin pilkattiin. Tuommonen otusko se nyt on, pahanen pojan naskali, kaikkipas tässä sitten tyrskyilemään!

Jo horjui niinä päivinä luottamus itseensä ja vakaumus lahjoistaan, mutta olihan hänelle kotona aina vakuutettu, että hänessä oli merkillinen taipumus, ja siihen suuntaan oli koulussakin opettajat lausuneet. Sitenhän se hänessä vähitellen oli kypsytynytkin varmaksi vakaumukseksi, että kyllä hänestä vielä toinen mestari tulee, ja niin oli ajan kuluessa luuloonsa lyöpynt, että tuntui kun nyt olisi koko mies läjään lyöty ja sanottu: pysy siinä! Eihän kannattanut enää ajatellakaan kirjailiaksi tuommosen jutun perästä, kyllähän hän sen ymmärsi, mutta miksikäs sitten?

Hän oli jo niin kerrassaan ollut vakuutettuna tulevasta elämänsä tehtävästä ja päämäärästä, mutta nyt oli muuan, joka ei häntä tuntenutkaan, tullut ja nutistanut koko miehen yhteen sykkyrään!

Hänen elämänsä korkein päämäärä oli armotta revitty pois, mihinkä hän nyt turvautuisi? Isä, joka oli lukenut arvostelun sanomalehdestä, rupesi nyt viisaaksi ja neuvoi heittämään hotuun kirjalliset puuhut ja menemään kansliaan; sitä tietä nykyään paraiten leivälle pääsi, ja sehän se kuitenkin oli ensi tehtävä, sillä ei hänenkään varansa enää pitkälle piisanneet, hyvä sekin, kun oli poikansa ylioppilaaksi jaksanut saada!

Kansliaan! Kuivia asiakirjoja puhtaaksi kirjottelemaan! Ei ikinä, vaikka nälkään kuolisi, niin ei! Semmosessa elämässä ei ollut henkeä eikä vilkkautta, se tappaisi hänet tuohon paikkaan.

Ei hän muutakaan sopivaa elämän rataa löytänyt. Oleskeli ja eleskeli vain pääkaupungissa, niin kauan kun varat kestivät ja tovereilta velaksi sai. Mutta kun kummastakin vihdoin loppu tuli, silloin oli Kallestakin vähällä loppu tulla. Kaikkiällä velkamiehet ahdistelemassa eikä mistään saanut rahoja; ne olivat surkeita aikoja, ne! Vaan silloinpa tuli kun taivaasta kirje eräältä setältä pienestä maaseutukaupungista, jossa tarvittiin ala-alkeiskoulun ensimmäiselle luokalle opettajaa. Siihen oli Kalle setän mielestä kun valettu eikä ollut hänellä itselläänkään tarjousta vastaan: pääsihän toki velkamiesten kynsistä rauhaan vähäksi aikaa!

Ja niin hän muutamana syyspäivänä istua törötti alkeiskoulun ensimmäisen luokan nojatuolissa latinan kielioppia pikkusille, vilkkaille ja tarkkaamattomille pojannulikoille opettamassa ja amo-verbiä taivututtamassa. Sillä samalla tuolilla oli hän nyt kaksikymmentä vuotta istunut ja yhä takoi hän vain samoja sääntöjä ja poikkeuksia, samoja taivutuksia ja sijittelukaavoja nuorten oppiniskasten hulivilien päihin, noiden vekkulien, jotka eivät käsittäneet mikä ääretön ihanuus ja järjen selvityskeino tuo rakas "Grammatica latina" oli.

"Henkeä" ei siinä suinkaan ollut eikä sitä alkanut enää olla maisterissakaan. Mutta tuskinpa hän sitä enää kaipasikaan: tulihan tuota jo aikaan näinkin ja kun rauhassa sai olla, niin mikäpä tässä?... Se se vain suututti, että välistä, tosin kyllä hyvin välistä, tapahtui joku rauhaa häiritsevää oppiniskasuu eli muu hangotteleminen. Se oli merkillistä, ett'ei parempain ihmisten lapset voineet olla siivolla ja pysyvä alallaan!

Ylioppilastavoilleen hän kuitenkin oli uskollisena pysynyt ja vähitellen niin järjestykseen taipunut, että luonnossaan ajan kulun alkoi arvata. Poikamiehenä hän myöskin ikänsä oli ollut, sillä "hän ei saanut niitä, joita tahtoi, eikä tahtonut niitä, joita olisi saanut", kuten hänen oli tapansa vastata semmoisille, jotka kovin alkoivat udella hänen lemmeettömästä elämästään.

Lemmetön ei se kuitenkaan ollut läpeensä ollut: oli siellä toki ollut yksi kirkas tähtönen hänenkin pilvisellä taivaalla, joka kerran juuri häneen päin oli hohteensa luonut, mutta sittemmin toisaalle päin, niin että ainoastaan heikko kajastus oli hänen osakseen viime vuosikymmenenä piisannut.

Nyt oli sekin tähti sammunut, kajastuskin, tummennut. Juuri tänä päivänä oli hän päivälehdessä lukenut: Ilmotetaan, että tuomarin leskirouva S— V— levollisesti vaipui j.n.e. Hänkin oli siis tämän maailman kurjuuden jättänyt! Kurjuudenko? Niin todellakin, sillä tuomari V—tä ei hän koskaan ollut rakastanut, ei koskaan. Kaarlo Alanen oli sen miehen nimi, jolle hän lempensä oli omistanut ja kauan, kauan oli hän odottanut, mutta vihdoin oli hän mukautunut olojen vaatimukseen.

Ja maisteri Alanen hänkin oli odottanut, oli odottanut sitä hetkeä, milloin pääsisi paremmille tuloille, jotta voisi armaansa käydä noutamassa. Mutta sekään päivä ei koittanut konsaan; "maisteri" kun ei minkäänlaista opettajan tutkintoa ollut suorittanut, ei parempaankaan virkaan päässyt. Ja niin oli päivä päiväältä, vuosi vuodelta aika lipunut, kunnes hän vihdoin sai kirjeen entiseltä lemmityltään, jossa sanottiin, että hän oli jo odottanut niin kauan, niin kauan, eikä enää jaksanut odottaa, "hyvästi Kaarlo, elä kiroa minua!"

Tämä ja paljo muuta seisoj kirjeessä. Sinä päivänä odotti Seurahuoneen kyyppari turhaan maisteria aamukahville ja ensimmäisen luokan pojat riemuitsivat ilosta, kun maisteri ei koko päivänä tullut kielioppineen heitä kiduttamaan. Tällä kertaa olikin maisterin vuoro ollut: samoin kun nytkin oli hän silloin kammarissaan istunut tuon vanhan sinisuojuksisen petroleumilamppunsa ääressä ja keinutuolissaan verkalleen keinunut. Paperitukko, sama joka nytkin, oli silloinkin pöydällä levällään ollut ja siitä oli hän ne yksittäin hiljasella supatusäänellä lukenut. Vielä aamulla neljän aikana oli hänen kammaristaan lampun valo näkynyt ja kun matami oven reiästä katsoi ja kuunteli, istui maisteri entisessä asemassaan — verkalleen keinuen ja hiljalleen paperistaan lukien.

Mutta seuraavan päivän aamulla oli hän kuitenkin kymmenen aikana Seurahuoneella kahveansa juomassa ja heti sen jälkeen koulussa latinaa poikiin iskemässä eikä hänen kuivissa kellertävissä kasvoissaan erikoista jälkeä näkynyt: silmät vain olivat entistä raukeammiksi käyneet ja selkä hiukan

enemmän kyyryyn taipunut.

Niin kun silloinkin istui maisteri nytkin kammarissaan keinuen tuossa vanhassa keinutuolissa, jonka käsipuut ja jalakset matami oli purjenuoralla köytöstellyt, ett'ei se niin pahasti narisemaan pääsisi. Ja sinisuojuksinen petroleumlamppu seiso i kömpelömaisella jalallaan pöydän keskustalla levittäen himmeän, sinertävän valon ympäri vanhanaikasta mutta hyvässä järjestyksessä olevaa huonetta ja valasten noita kuluneita papereita, jotka pöydällä olivat hänen edessään. Yhden hän niitä kerrallaan aina otti ja lausui sen sisällyksen hiljasella, kuivalla äänellä, ennen kun sen pois pani. Ja sitä tehdessään hän väliin aina surullisesti huokasi ja putosipa joskus yksinäinen kyynelpisarakin tuolle kellahtavalle paperille.

Maisteri Alanen eli muistoissaan. Hänen elämänsä miehuuden aika oli niin tyhjää ja autiota, ett'ei hän siitä koskaan ollut saanut nauttia. Enemmän nautti hän silloin, kun yön hiljasuudessa sai muistossa elää uudelleen sen ajan elämätään, jolla jotakin tuoreutta ja virkeyttä oli ollut. Mutta ei se pelkkää nautintoakaan ollut: surun tunteetkin siihen aina sekaan yhdistyivät, vaan nautintoa siinä kuitenkin oli ja se oli harvinaista maisteri Alasen elämän historiassa. Sillä nykyisissä oloissa ei sitä muuten tarjolla ollut.

Silläpä ei paljo erehtynytkään sanoessaan noiden vanhojen paperien sisältävän hänen elämänsä kertomuksen. Siihen aikaan, jolloin hän näitä kirjotteli, oli se elämää ja hän oli toivossa ja luottamuksessa tulevasta kutsumuksestaan. Mutta se kun häneltä riistettiin, elämän tarkotusperä, silloin oli jo vakaumus poissa ja luottamus itseensä. Toivo kuitenkin kyti, toivo saada kerran omistaa tuo ihana olento, jota hän aina oli ylimpänä ihanteenaan pitänyt ja jolle hän runonsa oli sepittänyt. Kymmenen vuotta sitten oli se entistään tummemmaksi käynyt, kun toinen oli hänen tähtönsä taivaalta todellisuuden jokapäiväsiin oloihin temmannut, ja nyt, nyt oli viimeinenkin kipuna sammunut, tähtösen kajastus kadonnut ja maisteri Alasen elämä loppunut, jos näet elämällä toivoa ja luottamusta käsitetään. Ja sitähän sillä käsitettävä lienee. — —

Pöytälamppu oli jo lasitorvensa mustaksi savustanut ja kiertäen kaartuen kohosi tuo musta kitkerä savukiehkura torvesta kattoa kohti. Vähän ajan perästä alkoi se omituisesti läpättää ja tuksautella, tuo sinertävä valo huoneen seinillä himmeni himmenemistään ja vanha keinutuoli oli pysähtynyt taaksepäin nojaavaan asemaan.

Mutta sitä ei maisteri huomannut. Hän oli nukahtanut siihen omiin unelmiinsa ja syliin hervahtaneessa kädessään piti hän muutamaa noista vanhoista, ummehtuneista paperiliuskoista. Lamppu sammui, sillä sydän ei enää ylettynyt nesteeseen, jota alempana, pohjalla vielä kyllä olisi ollut; siinä riippuessaan oli se itsensäkin kuivaksi kaheloksi kuivattanut koettaen ylläpitää valon väikettä niin kauan kun suinkin mahdollista oli. —

* * * * *

Kirkas talvinen päivä oli Laskiaistiistai. Lumi kimalteli niin viettelevästi auringon paisteessa, kun varta vasten olisi tahtonut tehdä kiusaa ala-alkeiskoulun ensimmäisen luokan oppilaille, jotka ynseinä ja nurjamielisinä astelivat koululle arestiansa kärsimään.

Eivät malttaneet mennessään olla poikkeamatta Teerimäelle katupoikia pilkkaamaan ja heille kiusaa tekemään, että kylläpä olivat koko lapsia vielä, kun tuommosta työtä viitsivät tehdä. Mikähän lysti tuo muka oli, että edes takasin mäen rinnettä jyrätä? Jo tuota aikamies muustakin hupinsa löytäisi.

Ja nuo pienet rehvanat, katupojat, kuuntelivat oikein kummissaan koululaisia, jotka ennen aina olivat etukynnessä olleet mäenlaskussa laskiaistiistaina. Mutta koululaiset lähtivät ylpeästi kaupungille takasin astumaan tehden pienen kierroksen, ett'ei nähtäisi heidän koululle menevän. Kyllä se olisikin koko häpeä, jos "katurakit" saisivat tietää, että he laskiaistiistaina arestissa istuivat. Mutta tahallaanhan he olivat siihen taipuneetkin, tahdottiin uhalla näyttää Alasen maisterille, että heidän luokka ei olekkaan mamman poikia, tohdittiin siellä vastustellakkin semmosta herraa kun maisteria!

Niin mieltivät pojat koululle kertyessään ja toisilleen asianlaidan todenperäsyyttä vakuuttelivat. Ja kun kouluhuoneen akkunasta vuorotellen kävivät sinnepäin katsomassa, missä "katurakit" ilosina mäkeä laskea lujjottivat ja kuppuroitsivat, silloin he yhä uhemmasti toisiaan kokivat saada siihen vakaumukseen, ett'ei heillä tehnyt ollenkaan mieli, ei kiventäkään!

Puolen tuntia kului kuitenkin turhassa odotuksessa: maisteri ei tullutkaan. Viho viimein tuli matami sanomaan, että maisteri oli sairastunut ja pojat saivat luvan tällä kertaa!

Hih pojat Teerimäelle! Nuolena lensi poikajoukko ovesta ulos, tyrkki ja kupperehti kartanolla, heilutti lakkeja ja toivoi, että maisteri vielä huomennakin sairastaisi ja vielä sittenkin! Ja kohta saivat "katurakit" nähdä, kellä se mieli teki ja ketkä ne mäellä herroina olivat. — —

Maisteri oli sairastunut, pahasti sairastunut. Toimielias matami kävi kyllä lääkkeitä ja lääkäriinkin noutamassa, mutta lääkäri näytti hyvin epäilevän näköselältä ja maisteri oli ihan kuolonkeltaseksi karahtanut. Eikä hän juuri paljo puhuakkaan voinut ja silmät loistivat kylmästi kun lasihelmet. Näki selvään, että poikain toivo tällä kertaa oli toteutuva ja Seurahuoneen aamukahvi oli turhaan odottava Alasen maisteria kotvasen aikaa eteenpäin.

Maisteri Alanen oli jo kauan ollut tuollaisena tarkotuseränsä menettäneenä ontelona ihmisvarjona, joka elämäkseen kutsuu oleksimista. Hänelle oli melkein sama, missä oli, kunhan oli, melkein sama, olipa kesä tai talvi, lupa tai koulu aika. Niin kun ratas, joka kerran on pyörimään pantu, vielä senkin jälkeen jonkun aikaa on liikkeessä, kun sitä liikuttava voima jo on loppunut, niin teki maisterikin työtään, hoiti ammattiansa ja seurasi entisiä ijanikuisia elämäntapojansa.

Mutta nyt näytti tämäkin vauhti pysähtyneen. Päivä päivältä heikkonivat hänen voimansa ja raukeni katseensa, eikä monta aikaa viipynyt, ennen kun sydän oli kaheloksi käynyt eikä elämän nesteeseen yltänyt.

Pojat kyllä eivät vanhemmilleen tohtineet mietteitään ilmasta, mutta itseksensä ja toistensa kesken he arvelivat, että kylläpä nyt lupaa saadaan, ja nähtävällä mielihyvällä kieliopin nurkkaan viiletävät, sillä "päästiin siitä nyt ainakin vähäksi aikaa".

Ja tuskinpa lie maisterillakaan sitä vastaan ollut, että pitemmän laskiaislupan sai ja latinan kieliopista iäksi rauhaan pääsi!

"VESI-UKKO."

Kuvaus pääkaupungin elämästä.

Helsingin kaupunki se ei saa monta tuntia yön lepoa tavallisesti nauttia. Myöhään yöhön loimottavat valkeat ravintoloista ja kapakoista, joista tuon tuostakin käheä laulu ja loilotus kadulla kulkijan korviin käypi. Herrat ne siellä veltostuneita jäntereitään viinillä virvoitella koettavat ... mutta huonosti kai se onnistuvan näyttää heidän unteloisista ja väsyneen raukeista silmistään päättäen, kuu he viimein takaovien kautta kadulle ilmautuvat ja issikoita viheltelevät.

Vaan sillä aikaa kun herrat iltayötänsä kapakoissa viettävät, nauttii Helsingin työväestö tavallisesti levollista untansa. Tuon tuostakin häiritsee heitä kuitenkin aina jonkun issikan ajopelit, joissa puolihumalaiset, huojuvat herrat yömatkoilta kotiin ajaa ramuuttelevat ja ilon ylimmillään ollessa ääntä pitävät. Ja useinpa sattuu niinkin, että kun työväki aamulla viiden ja kuuden välillä työpaikoilleen alkaa astua, kohtaa se jonkun yksinäisen herrasmiehen, joka alla päin ja ikäänkuin häpeissään seinamuksia myöten kotiinsa hiipii. Eivät he silloin tälle mitään virka, mutta pitkään katsovat ja tutkivasti, että mikähän se lienet sinäkin kulkija. — Ja herra se näyttää oikein ujostelevan työmiehen avonaista katsetta, sillä päänsä hän yhä alemmaksi painaa, siirtää hattua silmilleen ja niin mennä puittaa kotiinsa päin kun tuli takana olisi.

Kahdeksaan asti ei sitten kaduilla näekään paljo muita kuin työmiehiä, toriämmiä ja talonpoikia, jotka tavaroitansa kaupittelemaan torille päin ajella lyntystelevät. Mutta kahdeksan seudussa, ja jo hiukan ennenkin, pemahtaa kaikkialta koululapsia kirjat ja laukut kainalossa, iloisesti ja reippaasti kepsutellen ja nurkissa toisiinsa yhtyen ja toverikunniksi ryhmittyen. Ja samaan aikaan huomaa viimeisten puotilaistenkin myymälöihinsä kiirehtivän ... kiireisestä käynnistä heidät tavallisesti tuntee, tuossa kun lapsiparviä välitse pujottelevat.

Vasta kymmenen ja yhdentoista välillä alkavat senatin ja muitten virastojen herrat ilmestyä messinkilukkoinen nahkalaukku asiapapereita varten kainalossa. Kuka hänen sentään tiennee, minkäverran todellisia asiapapereita noilla ylimääräisillä kulloinkin laukussaan lienee, mutta niin he vain astuskelevat juhlallisen näköisinä ja selkä kenossa, jopa pääkin hiukan kallellaan, että luulisi koko maailmaa mullistavat aatteet heidän päässänsä pyörivän. Ja talonpojastakin, joka tavarat myytyään tyynenä ja tyytyväisenä kotiin päin torilta ajelee, näyttävät he niin huolestuneilta ja hommakkailta, että hän sydämensä sisimmästä sopukasta hartaasti huokaa: mihin mahtaisimmekin joutua me

moukkarukat, ell'ei luoja toki olisi siunannut meille viisaitakin miehiä maan asioita hoitamaan!...

Mitä lähemmäksi puolta päivää ja päivällisaikaa tullaan, sen vilkkaammaksi käy elämä kaduilla. Jo vilisee valkeita lakkeja siellä täällä, jo ilmestyy päivänvarjoja käytämöille. Hienosäärisiä, rillanenäisiä keppikeikareita, noita ison kaupungin välttämättömiä koru-olentoja, ja hienovyötäreisiä turnyrinieikkoja kaupunkilaiskaunottaria, jotka päivänvalollaan hipiöitänsä päivettymiseltä vahtivat visusti kuin saituri aarrettansa utelijailta silmäyksiltä!

Ja tämä tällöinen elämä se uudistuu Helsingin kaduilla jok'ikinen luojan päivä n.k. sesongin aikana. Kaikki käy niin säntilleen ja täsmälleen kuin koneen kulku, ja jos joskus ihmeeksi joku erinomainen tapaus hiukkaseen hämmeä saattaisi, niin ei varmaankaan kahtena päivänä perätysten, sen voi todeksi otaksua.

Yhtä säntilleen, ja vielä säntillisemmin, kuin muualla kaupungissa, eletään rautatie-aseamalla, siellä kun kaikki käy minutilleen. Juna lähtee ja hyvästijätöksi viheltää vinkasee, hetkisen kuluttua tulla viiltää jo toinen laskien tervehdykseksi kimakan korvia särkevän huikaisun ja pysätellessään vielä ilkeämmästi vonkuen ja vikisten. Ja junasta kuohahtaa matkustavaisia asemahuoneen portaille, siinä kilvan poliisilta issikkain numerotauluja kurkotellaan, huudetaan, tavaroita kannetaan, maksetaan, ajaa romistetaan ja liikutaan kuin tulessa.

Mutta kestään muista huolimatta ajella hölkyttelee Kaartis-ukko vesitynnörineen asemahuoneen sivulle tyhjää tynnöriänsä Riihimäen keikutusta lähteestä tuodulla vedellä täyttämään. Hän istuu pitkänpuoleisen tynnörinsä edessä nelipyöräisten ajoneuvojensa sevillä koukussa ja lynkäyksillään, kuten ainakin, nyhtää vanhaa laukkipäistä ruunaansa nuoraisilla suitsiperillään vanhan tavan mukaan ja tuon tuostakin huuliansa maiskuttamalla laiskasti sitä kiirehtii.

Asemahuoneen sivu hän tietylle paikalleen ajaa, tynnöriänsä junan tuomasta ammeesta täyttää, istahtaa taas kärryjensä seville ja alkaa suitsia nyhtää ja huuliansa maiskuttaa. Kaivokatua hän ensin Henrikinkadulle kulkeupi, siitä edelleen Ylioppilastalon edustalle, jossa hän aina hevosen seisauttaa ja odottelee, kunnes täältä joku sangon kanssa tulee valkolakkisille "maan toivoille" kielen kastetta noutamaan.

Niin jatkaa ukko matkaansa entiseen tapaan Antinkatua pitkin, jolta vihdoin Albertinkadulle poikkeaa. Ja yhtä säännöllisesti kun hän tämän matkan tekee, juoksevat pojat tai piat tietyistä taloista ämpäreillä tai muilla astioilla vettä hakemaan. Hetkeksi ukko aina silloin hevosen pysäyttää, että kukin ehtii osansa saada, mutta niin pian kuin astiat täyttyvät, maiskahuttaa ukkokin kielellään ja suitsiperiä nykäsee. Ja tuo vanha ruuna se ukon tavat jo niin tarkoin tuntee, että se ei sen kiireempään juoksuun kiskasekaan, onhan vain jonkunlaiseen hölkkään yrittävinään, vaikka siitä kuitenkin ei sen valmiimpaa näy tulevan.

Toisenkin kerran oli ukko tuon reissun tehnyt. Toisenkin kerran oli hän Antrean kadulta Albertin kadulle poikennut ja yhtä monta kertaa, luulen ma, Aleksanterin teatterin nurkassa hetkeksi ruunansa seisauttanut.

Ainakin näin minä sen jok'ikinen aamu siihen pysähtyvän. Eikä tarvinnut ukon kaukaista siinä odotellakkaan, ennen kuin jo ilmestyi muutaman nurkan takaa pieni, sievä tyttönen kantaen vihreäksi maalattua pärekoppaa käsivarrellaan. Ja olisittepa nähneet kuinka ukon silmät silloin kirkkaina loistivat ja niin ihmeen lempeinä sädehtivät pientä tulokasta vastaan!...

Sievä hän olikin tuo punaposkinen kirkassilmäinen lapsi ja ellen avonaisesta akkunasta olisi hänen kuullut ukkoa isäkseen kutsuvan, olisin häntä tuskin ukon lapseksi uskonutkaan, niin suuri oli ulkonainen erotus heidän välillensä.

Sillä aikaa kun tyttönen nopsana ja ketteränä kopsastaan kahvikupin ja vadin ukolle toimitti käteen ja sitten niin hommakkaan näköisenä pullosta kahvea laski, seisoi ukko katulankkuun nojautuneena ja katseli äskeisillä katseillaan tuota herttaista hääräävää lapsukaista. Ja vanha ruunakin seisoi niin hiljaisena ja tyytyväisenä alallaan, ettei koskaan kieltää tarvinnut kesken kahven juonnin. Eikä se siitäkään millänsäkään ollut, vaikka tyttönen toisinaan suitsiperiin tarttui ja sievällä suullaan käskevinään oli niin kuin oli isänsäkin nähnyt ja kuullut tekevän. Verkalleen ruuna vain päänsä sivulle päin käänsi ja tyttöön päin katsoi suurilla ulkonevilla silmillään.

Ja ukkoa sitä silloin aina niin makeasti nauratti, että kuppi kädessä hyppi, ja suun naurusta vielä leveänä ollessa hän lempeästi virkkoi:

"Niinpäs vain, niinpäs vain, ruunikko, näethän sen toki sinäkin, kuka se suitsissa on! Ymmärtää se ruunikkokin Annin leikit, jopa vain ... jopa vain!"

Ja kun ukko sitten oli kahvinsa juonut ja korppunsa syönyt, toimitti Annityttö kupit ja vadit taas

kopsaansa ja pyysi, eikö isä ottaisi häntäkin viereensä pikkuisen matkaa vain ... ei muuta kun tuohon oluttehtaan nurkkaan vain ... ottaahan isä ja antaa minun ajaa?...

Ja isähän lupasi. Ei hän näyttänyt saattavan kieltää mitään tuolta hempukalta, joka niin rukoilevaisesti häneen suurilla kirkkailla sinisilmillään katseli. Mutta ennenkun hän kuitenkin seville entiselle paikalleen istumaan nousi, pyyhkäsi hän hiansuulla huuliansa, katsasti hätäisesti ympärilleen ja veti, jollei muita ollut aivan lähistössä, tyttösen vesitynnörin sivulle, jonka suojassa sitten pari kertaa häntä poskelle suuteli.

Hetkisen sen perästä istua könötti ukko jo sijallaan pidellen toisella kädellä pärekoppaa, toisella tyttöstä, joka ilosta loistavin silmin ja kädet ojossa suitsia nyhti ja riemuitsi siitä, että tuo vanha vakainen ruuna hänen käskyänsä totteli! Kauan tätä lystiä ei kuitenkaan kestänyt, sillä pian oltiin määrättyllä paikalla, jossa ukko laski tytön kadulle, antoi kopan käteen ja silmillään seurasi pois päin juoksevaa lastansa. Ja sitten hän taas entiseen asemaan koukistui ja suitsia nyhtäen ja huuliansa maiskuttaen näkyvistä katosi.

Vuosikausia oli hän tällä lailla ajellut vesitynnörineen ruunikkoineen, niin ainakin vakuutteli talon emäntä. Meikeinpä yhtä varmaan kuin aurinkokin taivaalle kohosi, ilmausi vesi-ukkokin tuolle äskeiselle paikalleen kahvea juomaan. Muutamia vuosia sitten oli muuan vaimo tytön sijassa kahvea ukolle kantanut, vaan sitten kerran, joku vuosi taapäin, sanoi emäntä huomanneensa, ettei vaimo tullutkaan vaan hänen sijaansa tuo samainen tyttönen, joka siitä pitäen aina on ukon kahvet kantanut.

Erään kerran kun tyttö oli kopsineen saapunut tavallista varemmin ja istunut lankun kupeelle ukkoa odottelemaan, oli emäntä häntä puhutellut ja kysynyt, miksi äiti ei enää itse tuonutkaan kahvea. Ja silloin oli tyttönen äkkiä tullut niin juhlallisen näköiseksi ja selittänyt, että äiti on mennyt Jesuksen luo taivaasen ja odottaa siellä isää ja pikku Annia!...

Hän oli siis kuollut! Sentähden ei hän siis enää tuonutkaan kahvea ja sentähden oli ukkokin näyttänyt pitkän aikaa niin vakavalta ja surumieliseltä. Mutta veden tuontia hän ei kuitenkaan katkaissut ja mitähän olisivatkaan ihmiset sanoneet, jos hän jonakuna päivänä olisi jäänytkin pois ja heittänyt heidät juomavedettä? Heti olisivat moitteitaan hänelle syytäneet, sillä eipähän heille liene juolahtanutkaan mieleen, että "vesi-ukkokin" joskus on suruun menehtyä ja mielellään kotonansa jonkun aikaa huolensa kätkeä.

* * * * *

Mutta eräänä päivänä se sekin kumma sentään tapahtui. Tavallinen aika tuli, mutta "vesi-ukkoa" vain ei näkynyt. Yhä menivät minutit toinen toisensa perään, jo kului puoli tuntia, jo tunti, mutta ei näkynyt sittenkään ukkoa tynnörineen ruunikkoineen. Poikia ja piikojia pistäysi tuon tuostakin ämpäriineen astioineen kadulle, keräysi kadun kulmaan ja katseli sitä katua pitkin, jota myöten ukon oli tapa tulla. Vaan poissa oli ja pysyi ukko.

Kotvasen aikaa siinä seisoteltuaan ja turhaan odoteltua tulijaa vakoiltuaan poistuivat piikatytöt keskenään sadatellen tuota ukon rehjanaa, joka heille tämmöisen kolttosien oli tehnyt. He eivät voineet muuta syyksi arvella, kun että ukko oli juonut itsensä humalaan ja makasi kai nyt kohmelossa kotonaan. Joku kyllä aprikoi, että ehkäpä oli ukko sairastunut, mutta toiset hänelle nauraen arvelivat, että silloin kai olisi muitakin maailman lopun enteitä näkynyt ... vesi-ukko ei ollut koskaan vielä sairastanut ja siitä he uskalsivat lyödä veikankin, että ukko huomenna taas kohmelosta selvittyään istuu tynnörinsä edessä niinkuin ennenkin.

Näin nauroivat ja pilailivat palveluspiiat vetäytyen kukin kotiinsa emännälleen selvittämään, että nyt saadaan olla ilman lähde-vettä tällä kertaa, sillä "vesi-ukko" kai oli silpassut päänsä täyteen, koskei häntä kuulunut ei näkynyt.

Uteliaisuudella odotettiin sitten huomispäivää, että saataisiin nähdä tuleeko vesi-ukko vai ei. Akkunoista kurkotti tuon tuostakin joku piikatyttö päänsä ulos katsastaakseen joko häntä alkaisi näkyä, ja minäkin tähystelin eikö sievää Anni tyttöstäkään näy vihreine kopsaneen tulevaksi. Mutta ei näkynyt vielä häntäkään, eikä ukkoakaan. Kyllä nyt oli jotakin erinomaista tapahtunut, arveltiin. Jos ei Kaartis-ukkoa vain ala tänäkään päivänä näkyä, niin pitänee kai sopia jonkun muun vedentuojan kanssa, tuumailivat piikat rouville, ja rouvat sanoivat siihen hyvin päättäväisesti: "niin se on aivan välttämätöntä, sen saa Maija ottaa huolekseen!..."

Mutta noin tuntia myöhemmin kun tavallisesti näkyi vanha ruunikko vaaleine vesitynnörineen tulla hölkyttelevän tavallista katuansa pitkin ja kun se vähitellen lähenei, keksittiin "vesi-ukkokin" istumassa entisellä paikallansa nelipyöräisten ajopeliensä sevillä. Pian huomasivat piikatytötkin tulijan ja avopäisinä astioineen he kadulle puhalsivat. Ne, jotka olivat jällelle jääneet, juoksivat läähättäen ukon perästä toisten luo ja sillä aikaa kun kunkin astiat Riihimäeltä tuodulla kirkkaalla lähdevedellä

täyttivät, ahdistelivat he miehissä ukkoa kysymyksillään ja ivasanoillaan.

"Vai ukkoa, kun oli meidät janoon kuolettaa veden puutteessa ja itse vain anniskelusta viinaa vetelee!..."

"Ja nyt näkyy semmoisessa kohmelossa olevan, että silmät raukeina pollottavat ... katsokaahan!..."

"Niin, tänne asti oikein kuuluu kopparslaakarin kopsutus: join, join, liiaks', liiaks', join, join liiaks', liiaks'!..."

"Sanoinhan minä sen eilen, että kohmelossa se on, ja niinpähän oli!..."

"Ja Berggrenin Viiu kun luuli, että se on sairastunut!"

"Jo kai silloin katukivetkin tautiin tulisi, kun ukkokin! Niinhän tuo on lujan näköinen kuin tervaskanto."

"Olkaa vaiti siinä, tytöt, ja antakaa ukon olla rauhassa", sanoi muudan vanhempi ihminen. "Näettehän sen, että ukko ei ole leikkituulella tänään ... vedethän tuolta silmistä tippuu!..."

Tytöt katselivat kummastellen ukkoa ja toisiansa. Todellakin! Vesipisarat kiersivät ukon silmistä ryytöisille poskille, joilta hiljaksen valuivat alas noille paikkaisille housunpolville.

"Joko te nyt olette tarpeen saaneet?" kysäsi ukko äkkiä ja pyyhki takkinsa hiansuulla kyyneleitä silmistään.

"Jooo!" huudettiin ympäriltä.

Mitään virkkamatta tarttui ukko nuoraisiin suitsiperiinsä ja käski ruunikkoansa tavallisella laillaan. Ja niin lähti vanha ruuna hölkyttämään tynnörineen ja tytöt kummissaan ukon perään katsomaan jäivät.

"Mikähän tuolle lie tullut? Akkako häneltä lie kuollut vai mitä suree?"

"Eee-ei, jo siltä akka kuoli muudan vuosi sitten, kuulin ma, muu sillä nyt on, mikähän liekin."

Näin tuumien hajausivat piikatytötkin taas kukin taholleen ja kotiin tultuansa kertoivat rouvilleen, kuinka kummallinen "vesi-ukko" tänään oli ollut eikä mitään virkkanut syyksi tai puolustukseksi ... itki vain tihutteli... Mistäpäähän ne kaikkein vaivat tiennee, arvelivat siihen rouvat, miettien vielä mielessään, että hyväpä se oli, ettei tarvinnut muita lähteä etsimään ... ei tiedä saisiko semmoistakaan!...

Tällä välin ajaa kyhnytteli "vesi-ukko" edelleen entistä tietänsä saapuen vihdoon tavalliselle kahvenjuontipaikalleen akkunani alle, johon taaskin ruunikkonsa pysäytti. Surullisen näköinen hän todellakin oli ja selkäkin oli mielestäni köykypään taipunut. Liikkeissään näytti hän myöskin kömpelöityneen ja kärryistään kun alas kapusi, täytyi käsin tynnörin vanteihin varata. Turhaan katselin näkyisikö pikku Annia nurkan taitse tulevaksi vihreine korineen. Vähän ajan päästä tuli kuitenkin eräs vanhanpuoleinen vaimo kantaen samaa pientä pärekopsaa, jota pikku Anni niin usein oli tuonut.

Vaimon laitellessa kuppia ja kahvea kaataessa tarkastelin minä ukkoa enkä viimein malttanut mieltäni hillitä, vaan aukasin akkunani.

"Missäs pikku Anni nyt on?" kysäsin ukkoon katsoen.

Ukko säpsähti ja nosti äkkiä silmänsä minuun päin, vaan ei mitään virkkanut. Viittasi vain kädellään, rypyisellä, pinttyneellä kädellään ylöspäin ja huokasi syvään ryhtyessään kahvekuppiin käsiksi.

Vaimonpuoli läheni sillä aikaa avonaista akkunaani.

"Ei se nyt tahdo puhua ... eikä tahdo toimeta paljo mihinkään, koko mies. Se kun, näette, oli niin peräti siihen tyttöönsä mieltynyt... Anni, Anni, se oli kaikki... Annia vailla se aina oli ... ja kussa oven aukasi, niin jo huusi, että 'missä Anni, tuleppas minun luokseni, tule isän luokse, lapsi!...' Ja sitä se päiväkaudet hypitteli ja sen kanssa rupemata leikki ... se sai tukasta repiä ja tehdä, mitä lie osannut ja tahtonut..."

"No, mikäs Annille nyt on tullut sitten? Onko hän sairas?"

"Voi, enkö minä sitä jo tullut sanoneeksi... Eeei, kuolluthan se on Anni rukka nyt ... äitinsä luokse se lapsi parka jo pääsi... Niinhän se aina sanoikin, että äiti on Jeesuksen luona Annia ja isää odottamassa... Eikä tarvinnut kauan toista odottaakaan, ei tarvinnut, ei ... kuinka kauan odotuttanee nyt enää toinenkaan?... Hyvin näkyy pahaksi ottaneen... Puhumattomaksi on miltei käynyt eikä ole hänen

syönnistäänkään, se näette meillä asuu nyt ja yksissä ruuvissa ollaan..."

"Mihin tautiin se kuoli tuo sievä lapsi?" kysäsin minä keskeyttäen vaimon sanatulvaa.

"Niin, sievä hän kyllä oli, Anni rukka, ihan äitinsä näköinen ... luomakin poskessa samassa paikassa ja somat suuret silmät päässä paurottamassa... Ja auki olivat jääneet ... eikä ollut vesikään vielä kerennyt mitään pilata ... ihan entisellään kasvot, Vähän totisemmat vain ... ja silmät auki — —"

"Hukkuiko hän sitten vai mikä vesi se olisi pilannut?"

"Putosi, putosi ... tuolta Hietalahden möljäältä putosi, kun kerran sattui tietämättä pääsemään sinne leikittämään... Sauvakon kanssa haratessaan siinä, mitä hän lie ollutkin haraavinaan, horjahti siitä mereen ... eikä ollut enää henkeä, kun ylös saatiin puolen tiiman päästä..."

"Viroteltiinko sitä kuitenkin?..."

"Voi hyvänen, oikein tohtorin kanssa pitkät rupeamat ... vaan minkäs sille tohtorikaan, kun kerran henki pakenee... Niin, niin näkyi olevan sallimuksen tahto, vaikka ei sitä kyllä ihmisjärki tahdo käsittää, miksikä ukko ei saanut Annia hupinaan pitää... Mutta käsittämättömähän ovat Herran tiet!..."

"Mari!" sanoi äkkiä "vesi-ukko" katsahtaen meihin päin. "Näyt saavan viedä pois kahvetkin ... ei maista nyt mikään ... ei ainakaan tällä samalla paikalla..."

"Vai niin, vai niin ... vai ei enää kahvetkaan, ei kahvetkaan! Eikä ruoka eikä mikään ... tietäähän sen silloin mikä siitä tulee lopuksi... Vai ei kahvekaan enää ... ohhoh, ohhoh!" puheli vaimo kaataen tähteen pullosta kuppiin ja ryystellen sen suuhunsa. "Vai ei kahvekaan enää, ohhoh, ohhoh!..."

"Tuossa se Anni vainaja aina istui", hymähti ukko kavutessaan entiselle sijalleen ja suitsiperiinsä tarttuen.

Ja silmistä loisti niin kirkkaat kyneleet ... vierivät noille ryppyisille poskipäille ja siitä verkalleen paikkaisille housunpolville. Vanha ruuna katsahti oudosti taaksensa, kun ei Anni enää ollutkaan suitsia nyhtämässä ja sievällä suullansa maiskuttamassa. Niin lähti viimein kuitenkin entistä hölkkäänsä hytkyttelemään, pää riipuksissa ja kaula lengollaan ... ja "vesi-ukko" istui entistä köykämpänä kärryjensä sevillä ja matkaansa edelleen jatkoi. Niin oli nyhtävinään kuin ennenkin ja maiskuttavinaan, mutta veltompi oli ryttyinen käsi ja raukeampi kieli. Tynnörin perässä paistoi kirjoitus "Riihimäki källvatten" (Riihimäen lähdevettä) ja jos lie kirkasta ollut "vesi-ukon" tynnörissä, niin kirkkaat olivat ukolla kyneletkin silmissä.

Tovin katselimme, kahventuoja vaimo ja minä, ukon perään ja nurkan taakse katosi hän tynnörineen ruunikkoineen ennen kuin kumpikin havausimme. Nainen korjaili astiat kopsaansa, pani sen käsivarrelleen ja nyökäytti lähtiessään minulle päätänsä jäähyvästiksi katsahtaen minuun ikään kuin tahtois sanoa: Kas siinä sen nyt omin silmin näitte, ei maistu enää kahvekaan ... ei kahvekaan!

Ja vielä kotvasen jälkeenkin päin olin kuulevinani saman vakuutuksen: "ei sille enää maistu mikään, kun Anni on poissa, ei kahvekaan..."

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ELÄMÄSTÄ ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR

ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.